

TAMPEREEN YLIOPISTO

Johtamiskorkeakoulu

Hanna Rantala

**VIRO SUOMALAISEN YRITYKSEN SIJOITTAUTUMISKOHTENA
VEROTUKSEN NÄKÖKULMASTA**

Pro gradu -tutkielma

Vero-oikeus

Tampere 2015

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu

RANTALA, HANNA: Viro suomalaisen yrityksen sijoittautumiskohteenä verotuksen kannalta

Pro gradu -tutkielma, XII + 86 s.

Vero-oikeus

Huhtikuu 2015

Tämän tutkielman tavoite on selvittää Viroon perustettavan tytäryhtiön tai sivuliikkeen verovaikutuksia suomalaisen emoyhtiön tulokseen ja omistajien verotukseen. Tutkielmassa otetaan myös kantaa eri rahoitustapojen vaikutuksiin etabloituessa Viroon.

Tutkielman kaksi päämetodia ovat oikeusdogmatiikka ja vertaileva oikeustiede. Oikeusdogmatiikan keinoilla selvitetään Suomen ja Viron elinkeinoverotusta ja yhtiöoikeutta. Vertailevan oikeustieteen avulla esitellään maiden verojärjestelmien eroja ja yhtäläisyyksiä. Vertailevan oikeustieteen avulla kuvaillaan Viroon etabloitumisen verovaikutusten eroja siihen, että toimintaa laajennettaisiin vain Suomessa.

Tutkimuksen lähdemateriaalina on käytetty kummankin maan lainsäädäntöä ja veroviranomaisten ohjeita, OECD:n malliverosopimusta ja ohjeita sekä oikeuskirjallisuutta. Suomen osalta on käytetty lainvalmisteluaineistoja ja oikeuskäytäntöä.

Viroon etabloitumiseen esitellään tutkielmassa kaksi vaihtoehtoa, jotka ovat sivuliikkeen tai tytäryhtiön perustaminen. Suomen yhteisöjen tuloveroprosentti ja Viron tuloveroprosentti ovat yhtä suuria. Viro ei verota elinkeinotoiminnan tulosta vaan pelkästään omistajille jaettuja voittoja. Suomi verottaa elinkeinotoiminnan tuloksen lisäksi omistajille jaettuja voittoja.

Esitellyistä vaihtoehdoista tullaan tutkielmassa siihen tulokseen, että sivuliikkeen perustaminen Viroon kannattaa, mikäli toiminta on todennäköisesti tappiollista. Tämä sen vuoksi, että sivuliikkeen tappiot voi vähentää suomalaisen yhtiön verotuksessa. Tytäryhtiö kannattaa perustaa, jos toiminnan ajatellaan olevan voitollista alusta lähtien. Tytäryhtiön tappioita ei voi vähentää emoyhtiön voitoista. Tytäryhtiön voitot verotetaan kuitenkin vasta sitten, kun se jakaa ne emoyhtiölleen, koska Viro ei verota yhtiön elinkeinotoiminnan tulosta, vaan jaettuja voittoja.

Viroon sijoittautumisen rahoituskulut kannattaa allokoida Suomeen, koska Suomessa elinkeinotoiminnan korot ovat vähennyskelpoisia elinkeinotoiminnan tuloksesta. Viro ei verota elinkeinotoiminnan tulosta, vaan jaettuja voittoja. Korkokulut kuitenkin pienentävät virolaisen yhtiön jakokelpoista voittoa ja sitä kautta tulevaisuuden verorasitusta.

SISÄLLYS

SISÄLLYS	II
LÄHTEET	V
OIKEUSTAPAUKSET	X
LYHENTEET	XI
1. JOHDANTO	1
1.1. AIHEEN AJANKOHTAISUUS	1
1.2. LÄHDEAINEISTO	1
1.3. RAJAUS JA DISPOSITIO	2
1.4. KYSYMYKSENASETTELU	4
1.5. METODI	5
1.5.1. Oikeusdogmatiikka	5
1.5.2. Oikeusvertailu	6
2. VIRON LIIKETOIMINTAYMPÄRISTÖ	10
2.1. VIRO	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.
2.2. VEROTUS VIROSSA	10
2.2.1. Järjestelmän ominaispiirteitä	10
2.2.2. Verovelvollisten luokittelu	11
2.2.3. Tuloverotus	12
2.2.4. Arvonlisävero	12
2.2.5. Muut veroluonteiset maksut	13
2.3. KIINTEÄ TOIMIPAikka VEROTUKSESSA SUOMEN JA VIRON VÄLILLÄ	13
2.3.1. Kiinteä toimipaikka tuloverotuksessa	13
2.3.2. Kiinteä toimipaikka arvonlisäverotuksessa	17
2.4. VIRON YHTIÖMUODOT	18
2.4.1. Käytössä olevat yhtiömuodot	18
2.4.2. Sivuliike	19
2.4.3. Rajavastuuyhtiö	22
2.4.4. Osakeyhtiön erityispiirteet	26
2.4.5. Yhtiölainsäädännön vertailua	29
2.5. TILINTARKASTUS	29
3. SIVULIIKE	33
3.1. SIVULIIKKEEN PERUSTAMINEN VIROON	33
3.2. ARVONLISÄVEROTUS	33
3.3. TULOVEROTUS	34
3.3.1. Suomen lainsäädännön mukaan	34
3.3.2. Viron tuloverolain mukaan	35
3.3.3. Verosopimuksen mukaan	37

3.4.	VAIKUTUKSET OMISTAJIEN VEROTUKSEEN	40
3.5.	VERTAILU.....	41
4.	EMO-TYTÄRYHTÖ -RAKENNE	43
4.1.	YHTIÖMUODON VALINTA	43
4.2.	TULOVEROTUS	45
4.2.1.	<i>Suomen lainsäädäntö</i>	<i>45</i>
4.2.2.	<i>Viron lainsäädäntö</i>	<i>46</i>
4.3.	VAIKUTUKSET OMISTAJIEN VEROTUKSEEN	49
4.4.	YHTEENVETO	50
5.	RAHOITUSRAKENTEEN VAIKUTUS VEROTUKSEEN.....	51
5.1.	RAHOITUSRAKENTEEN VAIKUTUS	51
5.1.1.	<i>Rahoitusrakenteista.....</i>	<i>51</i>
5.1.2.	<i>Etuyhteisyriityksen määritelmä</i>	<i>52</i>
5.1.2.1.	Suomen lainsäädäntö.....	52
5.1.2.2.	Viron lainsäädäntö	53
5.1.2.3.	Verosopimuksen määritelmät.....	53
5.2.	VIERAAN PÄÄOMAN EHTOINEN RAHOITUS	54
5.2.1.	<i>Korkojen verotus</i>	<i>54</i>
5.2.1.1.	Korko- rojalti direktiivi.....	54
5.2.1.2.	Suomen sääntely	56
5.2.1.3.	Viron sääntely	56
5.2.1.4.	Verosopimus	57
5.2.2.	<i>Alikapitalisointi</i>	<i>58</i>
5.2.2.1.	Mistä on kyse?	58
5.2.2.2.	Miten siihen puututaan?.....	58
5.2.2.3.	Sääntely Suomessa ja Virossa.....	60
5.2.2.4.	Syrjäntäkielto	63
5.2.3.	<i>Korot Virosta Suomeen</i>	<i>65</i>
5.3.	OMAN PÄÄOMAN EHTOINEN RAHOITUS	65
5.3.1.	<i>Sivuliike</i>	<i>65</i>
5.3.2.	<i>Emo- tytäryhtiö rakenne.....</i>	<i>66</i>
5.3.2.1.	Osingot ja voitto-osuudet.....	66
5.4.	HYBRIDIT	67
5.4.1.	<i>Määritelmä.....</i>	<i>67</i>
5.4.2.	<i>Hybridien edut</i>	<i>68</i>
5.4.3.	<i>Hybridien käytön rajoitukset</i>	<i>69</i>
5.5.	YHTEENVETO	69
6.	SIIRTOHINNOITTELU	72
6.1.	ILMIÖN KUVAUS	72

6.2.	SIIRTOHINNOITTELUMENETELMÄT.....	73
6.3.	SUOMEN SÄÄNTELY.....	76
6.4.	VIRON SÄÄNTELY.....	78
6.5.	VEROSOPIMUS.....	81
6.6.	YHTEENVETO.....	82
7.	JOHTOPÄÄTÖKSET	84

LÄHTEET

Austwick 2008

Austwick, S.: Financing: a global survey of thin capitalization and transfer pricing rules in 35 selected countries: Estonia. 1.11.2008. Transfer Pricing Journal. Issue 2008 volume 15, No 6.

Branch of foreign company

Branch of foreign company. Saatavissa: https://www.eesti.ee/eng/topics/business/ettevotte_loomine/ettevotlus-vormi_valik/valisriigi_ettevotte_filiaal [viitattu:13.1.2014]

Damodaran 2011

Damodaran, Aswath: Applied corporate finance. John Wiley & Sons, Inc. 2011.

PwC 2014

Doing Business in Estonia. Pricewaterhouse Cooper. saatavissa: http://www.pwc.com/et_EE/EE/publications/assets/pub/doing_business_2014_web.pdf [viitattu 20.3.2014]

Guide on taxation of income of non-residents

Guide on taxation of income of non-residents. Maksu- ja tolliamet. saatavissa: <http://www.emta.ee/?id=1759#ankur56> [viitattu 12.2.2015]

Hahto 2001

Hahto, Vilja: Rikosoikeustiede ja oikeusvertailu. Lakimies Vol. 8/2001.

Heliste et al. 2008

Heliste Piia – Karhunen, Päivi – Kosonen, Riitta: Managing Foreign Business Operations Through Institutional Change from Transition to Post-Transition: Finnish Firms in Russia and Estonia. Journal of East-West Business, Vol. 14(1) 2008.

Helminen

Helminen, Marjaana: Kansainvälinen verotus. REFWSOYpro Yritysonline, jatkuva täydenteinen. [viitattu 12.11.2014]

Helminen 2009

Helminen, Marjaana: Kansainvälinen tuloverotus. Edita. Helsinki 2009.

Hirvonen 2011

Hirvonen: Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. 2011. [viitattu 7.1.2013] saatavissa: http://www.helsinki.fi/oikeustiede/tutkimus_ja_julkaisut/julkaisut/yleinen_oikeustiede/hirvonen_mitka_metodit.pdf

HE 137/2003

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain sekä kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain muuttamisesta.

HE 146/2012

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja verotusmenettelystä annetun lain 65§:n muuttamisesta

Husa 1998

Husa, Jaakko: Johdatus oikeusvertailuun. Helsinki 1998.

Husa 2004

Husa, Jaakko: In Afrika Ist Alles Gans Anders- Voiko kulttuurisesti vierasta oikeutta ymmärtää. Oikeus, Vol. 3/2004.

Husa 2010

Husa, Jaakko: Valkoista yksisarvista pyydystämässä vai mörköä paossa- ”oikeaa oikeusvertailua”? Lakimies Vol. 5/2010.

Husa 2013

Husa, Jaakko: Oikeusvertailu. 2013. Lakimiesliiton kustannus.

Karjalainen ja Raunio 2006

Karjalainen, Jukka ja Raunio, Merja: Siirtohinnoittelu. 2006. Talentum media.

Koistinen 2006

Koistinen, Jarmo: Rikos Venäjällä oikeusvertaileva tutkimus Suomen ja Venäjän rikosvastuuperusteiden eroista. Joensuun yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja. Joensuu 2006.

Leppiniemi ja Kaisanlahti 2014

Leppiniemi, Jarmo – Kaisanlahti, Timo: Liikekirjanpito. Talentum Media Oy. 2014. [viitattu 15.9.2014] saatavissa: [http://helios.uta.fi:2573/teos/BADBGXGTBF#kohta:17.\(\(20\)TILINTARKASTUS\(\(20\)\(Yrityksen\(\(20\)valvontaj\(\(e4\)rjestelm\(\(e4\)\(\(20\)\(Ulkoi-nen\(\(20\)valvonta\(\(20\)haku:tilintarkastuksen\(20\)teht\(e4\)v\(e4](http://helios.uta.fi:2573/teos/BADBGXGTBF#kohta:17.((20)TILINTARKASTUS((20)(Yrityksen((20)valvontaj((e4)rjestelm((e4)((20)(Ulkoi-nen((20)valvonta((20)haku:tilintarkastuksen(20)teht(e4)v(e4)

Leppiniemi et al. 2014

Leppiniemi, Jarmo – Lounasmeri, Sari: Yritysrahoitus. Talentum Media Oy. 2014. saatavissa: [http://he-
lios.uta.fi:2149/teos/EADBGXGTBF#kohta:YRITYSRAHOITUS\(\(20\)\)](http://he-
lios.uta.fi:2149/teos/EADBGXGTBF#kohta:YRITYSRAHOITUS((20)))
[viitattu 13.11.2014]

Malmgren ja Myrsky 2014

Malmgren, Marianne – Myrsky, Matti: Elinkeinotulon verotus. Talentum 2014.

Myrsky 2013

Myrsky, Matti: Minkälainen on hyvä verojärjestelmä. Verotus 2/2013. ss. 131 – 145.

OECD 2014

OECD: Model Tax Convention on Income and Capital 2014. Condensed version 2014.

OECD 2012

OECD: Thin capitalization legislation a background paper for country tax administrations. 2012. Saatavissa: [http://www.oecd.org/ctp/tax-global/5.%20Thin_Capitalization_Background.pdf]

OECD 2010

OECD: Transfer pricing guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. August 2010.

Peng et al. 2009

Peng, Mike W. – Li Sun, Sunny – Pinkham, Brian – Chen Hao: The Institution-Based View as a Therd Leg for a Strategy Tripod. 2009. Academy of Management Perspectives. [saatavissa: <http://www.utd.edu/~mikepeng/documents/PengIBV0903AMPR2final.pdf>]

Private Limited Company

Private Limited Company. Saatavissa: https://www.eesti.ee/eng/topics/business/ettevotte_loomine/ettevotlusvormi_valik/osauhing [viitattu: 18.3.2014]

Raudsepp et al. 2009

Raudsepp, Priit – Loor, Kaido: Thin capitalization regulations and similar tax limitations on leverage buy-outs, or how to set the limit to our transaction. AIJA Annual Congress 2009. saatavissa: <http://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/briefing.Thin-Capitalisation-Regulations-Estonia.2009-04-02.AIJA.eng.priitr-kaidol.pdf> [viitattu: 13.11.2014]

Sutela 2001

Sutela, Marja: Oikeusvertailun mahdollisuudet vertailukohteena kunnallinen kansanäänestysinstituutio. Lakimies, Vol. 1/2001.

Torkkel 2014

Torkkel, Timo: 2014. Viron verojärjestelmä. Tampere, 13.2.2014. Tampereen yliopisto. (Torkkelin luento Viron verojärjestelmästä)

Tuominen 2009

Tuominen, E. 2009. Viron lait –samanlaisia mutta erilaisia. Helsinki: Suomen Lakimiesliitto. Viitattu 3.10.2013. <http://www.lakimiesuutiset.fi/artikkeli?artid=129>

Useful information concerning a branch of a foreign company

Useful information concerning a branch of a foreign company. Saatavissa: <http://www.just.ee/29322> [viitattu: 13.1.2014]

Villa et al. 2014

Villa, Seppo – Airaksinen, Manne – Bärlund, Johan – Jauhiainen, Jyrki – Kaisanlahti, Timo – Knuts, Mårten – Kuoppamäki, Petri – Kymäläinen, Seppo – Mähönen, Jukka – Pihlajarinne, Taina – Raitio, Juha – Rissanen, Kirsti – Viitanen, Klaus – Wilhelmsson, Thomas: Yritysoikeus. Talentum Media Oy. 2014. Saatavissa: [http://helios.uta.fi:3057/teos/JAIB-CXJTBf#kohta:YRITYSOIKEUS\(\(20\)\)](http://helios.uta.fi:3057/teos/JAIB-CXJTBf#kohta:YRITYSOIKEUS((20)))

Verohallinto 2007

Verohallinnon ohje 19.10.2007. Siirtohinnoittelun dokumentointi (VeroH ohje 1471/37/2007) [viitattu 5.3.2015] Saatavissa: [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/Siirtohinnoittelun_dokumentointi\(10053\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/Siirtohinnoittelun_dokumentointi(10053))

Äimä 2009

Äimä, Kristiina: Sisäiset korot lähiyhtiöiden kansainvälisessä verotuksessa. 2009. Talentum Media.

Örükü 2004

Örükü, Ensin: The enigma of comparative Law. Variations on a Theme for Twentyfirst Century. Leiden 2004.

OIKEUSTAPAUKSET

KHO 1983 II 515

KHO 1986:642

KHO 1999:19

KHO 2014:119

KVL 68/2001

KVL 52/2007

LYHENTEET

AAA	Auditors Activities Act (27.1.2010) (Audiitortegevuse seadus)
AVL	Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501
Arvonlisäverodirektiivi	Neuvoston direktiivi 2006/112/EY, yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä, annettu 28.11.2006
CAA	Commercial Associations Act (19.12.2001) (Tulundusühistuseadus)
CC	Commercial Code (15.2.1995) (Äriseadustik)
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360
Emo-tytäryhtiödirektiivi	Neuvoston direktiivi 2011/96/EY, eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä, annettu 30.11.2011
ITA	Income Tax Act (Tulumaksuseadus) (15.12.1999)
Korko-rojaltidirektiivi	Neuvoston direktiivi 2003/49/EY eri jäsenvaltioissa sijaitsevien lähiyhtiöiden välisiin korko- ja rojalTIMaksuihin sovellettavasta yhteisestä verotusjärjestelmästä, annettu 3.6.2003.
KVL	Keskusverolautakunta
LähdeVL	Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta 11.8.1978/627
MenetelmäL	Laki kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta 18.12.1995/1552
Suomen ja Viron välinen verosopimus 96/1993	
TA	Taxation Act (20.2.2002) (Maksukorralduse seadus)
TL	Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459
TVL	Tuloverolaki 30.12.1992/1535
Määräys nro 53	Methods for determining the value of transactions conducted between associated persons Regulation No. 53 of the Minister of Finances from November 10, 2006. (Rahandusministri 10. novembri 2006. a määrus nr 53. Seotud isikute vahel tehtud tehingute väärtuse määramise meetodid)

Määräys nro 55	Nimekiri territooriumidest, mida ei loeta madala maksumääraga territooriumideks. (18.12.2014)
VML	Laki verotusmenetlusest 18.12.1995/1558
VATA	Value-Added Tax Act (10.12.2003) (Käibemaksuseadus)
2003/361/EY	Kommissioni soovitus antud 6 päevana detsembru 2003, mikroettevõtete ja väike- ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemise kohta.

1. JOHDANTO

1.1. Aiheen ajankohtaisuus

Tämän pro gradu -tutkielman aihe on Viro suomalaisen yrityksen sijoittautumiskohteena verotuksen näkökulmasta. Tutkielma on osa vero-oikeudellista tutkimusalaa ja ottaa osaa keskusteluun suomalaisomisteisten yritysten sijoittautumismahdollisuuksista Viroon. Valitsin tämän aiheen, koska Viro on kiinnostava suomalaisen yrityksen sijoittumiskohde monestakin syystä. Viro on lähellä ja lainsäädäntö on suhteellisen modernia ja luotettavaa. Lisäksi Viron palkkataso ja yritysverotus ovat monen suomalaisen yrityksen näkökulmasta houkuttelevat.

Toinen syy aiheen valintaan oli 2/2013 Verotus – lehdessä julkaistu Myrskyn artikkeli Minkälainen on hyvä verojärjestelmä. Tämä herätti oman kiinnostukseni Viron verojärjestelmää kohtaan. Tämän vuoksi halusin selvittää Viron järjestelmän erityispiirteet suomalaisen yhtiön kannalta.

Tutkielmassa tutustutaan Viron verojärjestelmän ja Viroon etabloitumisen suomiin mahdollisuuksiin erilaisten etabloitumisvaihtoehtojen kautta. Näitä vaihtoehtoja vertaillaan verotuksen näkökulmasta. Vaihtoehtoja vertaillen otetaan huomioon myös erilaisten rahoitusrakenteiden ja siirtohinnoittelusäännösten vaikutukset. Tekstissä käsitellään kaksi erilaista tapaa etabloitua Viroon.

Erilaisista etabloitumistavoista vertaillaan omistajien verotusta, voittojen ja tappioiden kohtelua verotuksessa. Lisäksi vaihtoehtojen käytännön toteutusta pohdittaessa pitää ottaa kantaa kuhunkin vaihtoehtoon parhaiten sopivaan yritysmuotoon.

1.2. Lähdeaineisto

Tutkielmassa on käytetty lähdeaineistona Suomen ja Viron lainsäädäntöä. Viron lainsäädännöstä on yleensä valittu englanninkielinen käännös. Viron lainsäädännöstä on käytetty myös valtionvarainministeriön asetuksia, jotka ovat erityyssääntelyä. Viro ja Suomi ovat

kummatkin EU-maita eli niitä sitovat direktiivit, myös direktiivejä on käytetty tutkielman lähdeaineistona.

Suomi ja Viro ovat kummatkin sitoutuneet noudattamaan Suomen ja Viron välistä verosopimusta. Se ohittaa kummassakin maassa yleissääntelyn ja sen vuoksi se on tärkeä oikeuslähde ratkottaessa tutkimuskysymyksiä. Tutkielmassa käytetään Suomen ja Viron välistä verosopimusta oikeuslähteenä, sen tulkitsemisapuna käytetään OECD:n malliverosopimusta ja sen kommentaaria. OECD:n malliverosopimus ei itsessään ole pakottavaa lainsäädäntöä.

Näiden oikeuslähteiden lisäksi tutkielmassa on joissakin yksittäisissä kysymyksissä käytetty KHO:n ratkaisuja. KHO:n ratkaisut eivät ole laintasoisia oikeuslähteitä, mutta niillä on tulkintavaikutusta. Suomen lakien tulkinnessa on käytetty hallituksen esityksiä. Ne eivät ole laintasoisia, mutta niistä selviää, mitä laeilla on mahdollisesti haluttu saavuttaa. Lainsäädännön ja muiden mainittujen lähteiden lisäksi tutkielmassa käytetään oikeuskirjallisuutta.

1.3. Raja- ja dispositio

Tutkielman toisessa luvussa perehdytään aluksi hieman Viron verojärjestelmään ja sen taustoihin. Toisessa luvussa esitellään lyhyesti Virossa käytössä olevat yhtiömuodot, Viron keskeinen verolainsäädäntö ja hieman tilintarkastuslainsäädäntöä. Toisessa luvussa myös pohditaan, milloin yhtiölle muodostuu kiinteä toimipaikka Viroon tai Suomeen. Kaikkia Viron yhtiömuotoja ei esitellä kovin syvällisesti. Eniten perehdytään sivuliikkeen, rajavastuuyhtiön ja virolaiseen osakeyhtiön, koska ne ovat yhtiömuodot, joita tul- laan käyttämään myöhemmin tutkielmassa.

Tutkielmassa esitellään kaksi erilaista tapaa etabloitua Viroon. Vaihtoehtoista käsitellään verovaikutukset ja käytännön menettelyt niiden toteuttamiseksi. Lisäksi vaihtoehtoja ver- taillaan keskenään, ja siihen tilanteeseen, että yritys toimisi kokonaan Suomessa.

Kaikille etabloitumistavoille yhteistä on se, että omistajien oletetaan olevan suomalaisia ja lähtötilanteessa Suomessa yleisesti verovelvollisia. Tämän lisäksi oletetaan, että omis- tajilla on jo toimiva yhtiö Suomessa ja omistajat haluavat yhtiön laajentavan toimintaansa Viroon.

Tutkielmassa sivutaan myös osakeyhtiön omistajien verotusta. Jotta omistajien verotusta koskevat esimerkit säilyisivät mahdollisimman yksinkertaisina, tutkielmassa oletetaan, ettei suomalainen yhtiö ole julkisesti noteerattu ja sen omistajat ovat luonnollisia henkilöitä. Yhtiö jakaa osinkoa yhdelle osakkeenomistajalle vuodessa maksimissaan 120 000 euroa ja yhden osakkeenomistajan omistamien osakkeiden matemaattinen arvo on vähintään 1 500 000 euroa.

Ensimmäinen esiteltävä tapa etabloitua Viroon on se, että yhtiö perustaa Viroon sivuliikkeen. Tästä pitää selvittää, miten Suomessa asuvaa yhtiötä verotetaan sivuliikkeen tuloista.

Toinen tapa etabloitua on rakentaa emo-tytäryhtiö rakenne Suomen ja Viron välille. Tässä kohdassa pohditaan, että miten tämä käytännössä onnistuu ja missä maissa yrityksillä on kiinteä toimipaikka ja millä edellytyksillä. Tämän lisäksi selvitetään mitkä Viron yhtiömuodoista soveltuisivat kyseiseen rakenteeseen ja pohditaan niiden etuja ja haittoja.

Luvuissa 3 ja 4, joissa tutkitaan erilaisia etabloitumistapoja Viroon, tarkastellaan myös omistajille osingon tai voitto-osuuksien jaon johdosta aiheutuvaa kokonaisverorasitusta. Luvuissa 3 ja 4 ei kuitenkaan verrata vieraan ja oman pääoman aiheuttamia verorasituksia.

Viidennessä luvussa tutkitaan erilaisia rahoitusratkaisuja, siinä esitellään vieraan ja oman pääoman ehtoista rahoitusta. Näitä rahoitusratkaisuja vertaillaan verotuksen näkökulmasta tutkielmassa esitelyjen etabloitumistapojen tilanteissa.

Kuudennessa luvussa selvitetään Suomen ja Viron siirtohinnoittelusääntelyä. Siirtohinnoittelu on oleellinen osa tutkielmaa, koska kyseessä on rajat ylittävä yritysjärjestely.

Viimeisessä luvussa etabloitumistapoja vertaillaan keskenään. Etabloitumistapoja verrataan myös siihen, että osakeyhtiö avaisi Suomeen uuden toimipisteen, tämä vertailu tehdään, jotta saataisiin selvemmin esitettyä, miten Viron verolainsäädäntö vaikuttaa tilanteisiin. Liiketaloudellisesti Suomeen uuden toimipisteen avaaminen ei ole sama asia kuin Viroon uuden toimipisteen avaaminen. Tällä vertailulla on tavoitteena ainoastaan osoittaa järjestelyyn liittyviä vero-oikeudellisia seikkoja.

1.4. Kysymyksenasettelu

Tutkielmassa selvitetään erilaisten Viroon etabloitumistapojen oikeusvaikutuksia verotuksen näkökulmasta. Tutkimuksessa kuvaillaan kaksi erilaista tapaa etabloitua Viroon ja tapojen verovaikutukset yritykselle.

Verovaikutusten selvittämisen yhteydessä otetaan myös kantaa siihen, minkälaiseen tilanteeseen kukin etabloitumistapa soveltuu. Tilanteiden käsittelyn yhteydessä selitetään myös, miksi kyseinen etabloitumistapa sopii juuri kyseiseen tilanteeseen.

Tutkimuksessa on viisi pääkysymystä, joihin etsitään vastauksia. Tämän lisäksi tutkielmassa kuvataan Viroa liiketoimintaympäristönä. Liiketoimintaympäristön kuvaukseen lasketaan Viron yritysmuotojen esittely, lainsäädännön kuvaus ja muutama lause historiasta.

Tutkimuskysymykset numerojärjestyksessä oleellisimmasta alkaen:

1. Mitä keskeisiä eroja eri etabloitumistapojen verovaikutuksilla on?
2. Miten eri etabloitumistavat ovat käytännössä mahdollisia toteuttaa?
3. Miten erilaiset rahoitustavat vaikuttavat Viroon avattavan kiinteän toimipaikan tai tytäryhtiön verotukseen?
4. Miten siirtohinnoittelusäännökset vaikuttavat Suomalisen yhtiön ja sen Viroon perustettavat toimipaikan tai tytäryhtiön välisiin transaktioihin?
5. Miten Viroon etabloituminen eroaa verovaikutuksiltaan siitä, että toimintaa laajennettaisiin Suomessa?

Tutkimuksen tavoite on löytää vastaukset edellisessä kohdassa esiteltyihin tutkimuskysymyksiin. Tavoitteeseen päästään tutkimalla lähdeaineisto huolellisesti ja noudattamalla oikeustieteellisen tutkimuksen metodeja. Toinen tavoite on oppia tuottamaan oikeustieteellisesti pätevää vero-oikeudellista tietoa. Kolmas tavoite on, että joku lukee tutkielman ja, että tutkielma on niin hyvää ja helppolukuista tekstiä, että lukija lukee sen mielellään.

1.5. Metodi

1.5.1. Oikeusdogmatiikka

Tutkielman kaksi päämetodia ovat oikeusdogmatiikka ja oikeusvertailu. Näiden avulla etsitään vastauksia aiemmin esitettyihin tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuksessa etsitään vastauksia kysymyksiin lainopin avulla. Lainoppi eli oikeusdogmatiikka pyrkii selvittämään nykyisen oikeustilan. Mitä ovat nykyiset normit ja mikä niiden merkityssisältö on.¹ Lainoppi soveltuu vastausten etsimiseen, koska tutkimuksessa selvitetään Suomen ja Viron yritystoimintaan liittyvien verolakien keskeistä sisältöä. Tämän jälkeen verrataan erilaisten Viroon sijoittumismahdollisuuksien verorasituksia keskenään ja verrattuna vastaavaan toimintaan Suomessa.

Tulkintaoppi on yksi oikeusdogmatiikan alamuoto. Tulkintaopin avulla on tarkoitus selvittää lainsäädännön sisältö käyttämällä hyväksi erilaisia tulkintametodeja. Tulkintametoodeista käytetään ainakin sanamuodon mukaista tulkintaa, joka tarkoittaa sitä, että lakitekstiä tulkitaan sen kielen mukaisen merkityksen perusteella. Tämän lisäksi tutkimuksessa tarvitaan systemaattista tulkintaa. Systemaattisessa tulkinnassa otetaan huomioon muut oikeusnormit ja oikeudenalan yleiset opit. Näiden kahden ohella tutkielmassa pyritään hyödyntämään myös objektiivista tulkintaa.²

Objektiivisessa tulkinnassa annetaan lakitekstissä käytetylle ilmaisulle oikeuskäytäntöön perustuva tulkinta³. Tässä tutkielmassa sitä käytetään esimerkiksi Suomen oikeuskäytännön osalta kiinteätoimipaikan määrittelyssä.

Lainoppi on hyvin tyypillinen vero-oikeuden metodi. Oikeusdogmatiikka on työn päämetodi, koska neljä ensimmäistä tutkimuskysymystä ratkeavat sen avulla.

¹ Hirvonen 2011 s. 21—22.

² Hirvonen 2011 s.39—40.

³ Hirvonen 2011 s. 40.

1.5.2. Oikeusvertailu

Oikeusvertailussa on kyse erilaisten oikeusjärjestelmien vertaamisesta rinnakkain. Järjestelmien eroista ja yhtäläisyyksistä pyritään tuottamaan tietoa, joka palvelee tutkijan tiedonintressiä.⁴ Erilaisilla oikeusjärjestelmillä tarkoitetaan tässä kahden eri maan tai alueen voimassaolevaa oikeusjärjestelmää. Tällä vertailulla pyritään hankkimaan sellaista tietoa oikeudesta, joka on vapaa kummankin maan oikeusjärjestelmän näkökulmasta⁵. Oikeusvertailulle on olemassa monia määritelmiä⁶, jotka kuvaavat periaatteessa samaa asiaa, mutta painottavat eri näkökulmia.

Eräiden lähteiden mukaan oikeusvertailu vertailee nimenomaan voimassaolevaa oikeutta. Tämä piirre erottaa oikeusvertailun oikeushistoriasta.⁷ Toisaalta muualla oikeuskirjallisuudessa mainitaan, että oikeusvertailun pitäisi ottaa myös historia huomioon.⁸ Tämän vuoksi on tärkeää, että tutkija rajaa huolellisesti, mitä aikoo tutkimuksessaan vertailla.

Toinen oikeuskirjallisuudessa esitetty määritelmä on, että oikeusvertailu on lain ja sitä ympäröivän maailman analysointia. Sen tavoite on saada tietoa oikeussäännöistä, lain kontekstista ja ympäröivästä yhteiskunnasta. Oikeusvertailu ei siis ole pelkkää normien vertaamista, vaan siinä pyritään huomioimaan normeja ympäröivä yhteiskunta.⁹

Pelkkä funktionaalinen vertailu ei enää riitä tuottamaan kaikkea tietoa, jota tutkijat kaipaavat. Tämän vuoksi oikeusvertailuun on kehittynyt monia muitakin metodeja: kuvai-leva, dogmaattinen, praktinen, teoreettinen, makro- ja mikrovertailu ovat ainakin olemassa olevia oikeusvertailun metodeja.¹⁰ Metodien ja oppisuuntien määrästä voidaan päätellä, että yhtä ainoaa oikeaa metodologia tai suuntausta ei ole. Oikeusvertailevaa tutkimusta ei yleisesti määrittele mikään yksittäinen teoreettinen näkökulma. Oikeusvertailun tieteellinen käsitteistö ja metodologia määritellään sitä käyttävän tutkimuksen tarpeisiin.¹¹

⁴ Sutela 2001, s. 76.

⁵ Husa 2013, s. 59.

⁶ks. esim. Husa 1998, s.13 – 19, Hahto 2001 s. 1291 ja Koistinen 2006 s.938 – 940.

⁷ Hahto 2001, s. 1291 ja Sutela 2001, s.76.

⁸ Husa 2010 s. 716.

⁹ Öröku 2004, s.11.

¹⁰ Husa 2004, s. 319.

¹¹ Husa 1998, s.13.

Yllä kuvaillun pluralismin ja ainoan oikean teoreettisen näkökulman puuttumisen vuoksi on hyvin tärkeää, että tutkija määrittelee käyttämänsä metodin huolellisesti. Näin välttyään termien päällekkäisyyksien aiheuttamalta epäselvyydeltä ja saadaan aina kulloiseenkin tutkimukseen käyttökelpoinen metodi.¹² Tämä pluralismi on yksi oikeusvertailevan metodin hienouksista. Tutkijan on mahdollista määritellä juuri omaan tutkimukseensa sopiva tapa oikeusvertailla.

Husa esittelee esseessään oikeusvertailulle erilaisia asteita. Oikeusvertailun eri asteet ovat käyttökelpoinen tapa kuvata oman tutkimuksen oikeusvertailevaa metodologiaa. Oikeusvertailussa on erilaisia asteita, jotka palvelevat erilaisia tarkoituksia. Ensimmäisen asteen oikeusvertailuna pidetään toimintaa, jota harjoitetaan lainvalmistelun yhteydessä. Tällä toiminnalla etsitään malleja oman kansallisen oikeuden kehittämiseen. Tässä tavassa ei tarkastella vieraan oikeuden teoreettisia taustaehtoja.¹³ Ensimmäisen asteen oikeusvertailu voidaan käyttää työkaluna lainsäädännön kehittämisessä *de lege ferenda*.¹⁴

Toisen asteen vertailussa on valittu jokin ulkoinen mittari, joka antaa vertailulle asteikon. Tällä vertailu tavalla pyritään vertaamaan oikeusjärjestelmiä keskenään.¹⁵ Toisen asteen oikeusvertailulla voidaan esimerkiksi selvittää, mikä on optimaalisin sijoittautumispaikka yritykselle verotuksen näkökulmasta.¹⁶

Kolmannen asteen vertailu on jonkin tietyn oikeudenalan vertailu eli yksittäisten säännösten sijaan verrataan kahden maan samaa oikeudenalaa. Tässä tavassa etsitään systemaattisesti eroja ja yhtäläisyyksiä siten, että on olemassa kummankin tarkasteltavan järjestelmän ulkopuolinen käsitteellinen kehikko.¹⁷

Neljännän ja viidennen asteen vertailut menevät syvemmälle kuin edelliset. Neljännellä asteella tutkija etsii selityksiä oikeudenalojen eroihin ja yhtäläisyyksiin siten, että tutkimus lähestyy oikeushistoriaa tai oikeussosiologiaa. Tällä asteella tutkijalla ei ole enää

¹² Husa 2004, s. 320 – 322.

¹³ Husa 2010, s. 715.

¹⁴ Koistinen 2006, s. 12.

¹⁵ Husa 2010, s. 715.

¹⁶ Mattila 2007, s.7.

¹⁷ Husa 2010, s. 715.

normatiivista tiedonintressiä. Tutkija ei ole enää sitoutunut mihinkään kansalliseen tai yli kansalliseen tiedonintressiin.¹⁸

Viidennen asteen oikeusvertailua saattaa olla hankala erottaa neljänneestä asteesta, koska neljännen asteen oikeusvertailu johtaa yleensä viidennen asteen kysymyksenasetteluihin. Näitä kysymyksenasetteluja ovat vertailevan oikeustieteen metodologian ja epistemologian kehittäminen.¹⁹

Toisaalta oikeusvertailun tekemistä voidaan myös lähestyä tutkijan tiedonintressien kautta. Vertailijan perusintressit voidaan jakaa viiteen eri kategoriaan: integratiivinen, kontradiktiivinen, praktinen, teoreettinen ja pedagoginen intressi.²⁰

Integratiivista intressiä voidaan kutsua myös oikeuden harmonisointi-intressiksi. Tässä intressissä vertailija keskittyy löytämään yhtäläisyyksiä vertailun kohteiden väliltä. Tavoitteena on kaksi tai useampi oikeusjärjestystä tai niiden osaa sopimaan mahdollisimman hyvin yhteen.²¹

Kontradiktiivinen intressi kiinnittää huomionsa oikeusjärjestelmien eroihin eli toimii päinvastoin kuin integratiivinen vertailu. Kontradiktiivisessa vertailussa korostetaan järjestelmien perustavanlaatuisia eroja. Tätä tutkimusotetta käytetään yleensä, kun verrataan kahta asiaa, jotka ovat hyvin erilaisia.²²

Praktisessa intressissä oikeusvertailulla pyritään paikkaamaan oman maan oikeusjärjestuksen aukkoja. Kun oman maan lainsäädännöstä ei löydy sopivaa oikeusohjetta, tutkitaan miten kysymys on ratkaistu toisessa oikeusjärjestyksessä ja yritetään soveltaa ratkaisua omaan oikeusjärjestykseen.²³

Neljäs tiedonintressien alalaji on teoreettinen. Teoreettisessa intressissä pyritään lisäämään oikeudellisen tiedon määrää. Tavoitteena on pureutua oikeusjärjestelmien erojen ja

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Husa 2013, s. 60.

²¹ Ibid.

²² Husa 2013, s. 61.

²³ Husa 2013, s. 78.

yhtäläisyyksien syihin. Teoreettista vertailua tehdään myös lainsäädäntöintressissä tietopohjan laajentamiseksi.²⁴

Pedagogisessa intressissä tavoitteena on ymmärtää paremmin omaa oikeusjärjestelmää. Pedagogisella vertailulla saatetaan myös pyrkiä kehittämään oikeusjärjestelmään kohdistuvaa kriittistä ajattelua. Tällä intressillä tavoitellaan kykyä ymmärtää vierasta oikeusjärjestystä, kuten siihen oikeusjärjestelmään kuuluva henkilö järjestyksen ymmärtää.²⁵

Oikeusvertailun eri asteista ja intresseistä huomaa, että oikeusvertailulla on erilaisia tarkoituksia. Jokaista tiedonintressiä varten ei ole pakko mennä aina syvällisemmälle mahdolliselle tasolle tai käyttää kaikkia vertailutapoja, vaan toisinaan pelkkä pintapuolinen tarkastelu riittää. Tämän vuoksi tutkijan kannattaa selvittää huolellisesti ennen tutkimuksen tekemistä, mitä hän yrittää vertailullaan saavuttaa.

Oikeusvertailulla pyritään vastaamaan tutkimuskysymykseen: miten Viroon etabloituminen eroaa verovaikutuksiltaan siitä, että toimintaa laajennettaisiin Suomessa? Tähän kysymykseen vastauksen löytäminen vaatii Husan ensimmäisen ja toisen tason vertailua.

Tiedonintressien näkökulmasta katsottuna tutkimuksessa on ainakin kontradiktiivistä ja integratiivista tiedonintressiä, koska tutkimuksessa pohditaan järjestelmien eroja ja yhtäläisyyksiä. Näiden lisäksi tutkimuksella on pedagoginen intressi, koska tutkimus paljastaa lukijalle vertailun avulla muutamia Suomen verojärjestelmän ominaispiirteitä, joita lukija ei välttämättä olisi havainnut, ilman vertailua Viroon²⁶.

²⁴ Husa 2013, s.83 – 84.

²⁵ Husa 2013, s. 85.

²⁶ Esim. Suomen yritysverokanta on tällä hetkellä matalampi kuin Viron, Virossa tappiot eivät ole varsinaisesti vähennyskelpoisia.

2. VIRON LIIKETOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1. Oikeusjärjestelmän historia

Viro itsenäistyi vuonna 1991 kun Neuvostoliitto hajosi. Pian tämän jälkeen Viron hallitus tajusi, että Viron lainsäädäntöä ja instituutioita on kehitettävä ulkomaisten sijoittajien houkuttelemiseksi. Virolainen lainsäädäntö onkin luotu melkein tyhjästä.²⁷ Virolla oli neljä erilaista mallia lainsäädännön kehittämiseksi: roomalainen, saksalainen, pohjoismainen ja common law – järjestelmä. Vuonna 1994 valittiin esikuvaksi saksalainen järjestelmä. Vuonna 1995 Viro jätti hakemuksen EU-jäsenyydestä ja alkoi seurata EU:n normeja lainsäädäntötyössään.²⁸ Tärkeä kohta Viron historiassa olivat keväällä 1998 alkaneet neuvottelut EU-jäsenyydestä. Vuonna 2004 Viro hyväksyttiin EU:n jäseneksi.²⁹

2.2. Verotus Virossa

2.2.1. Järjestelmän ominaispiirteitä

Viron perustuslain 3§:n mukaisesti verosopimukset ovat erottamaton osa Viron kansallista oikeusjärjestelmää. Viron normihierarkiassa verosopimuksilla on korkeampi oikeudellinen asema kuin kansallisella lainsäädännöllä, koska verosopimukset katsotaan erityissääntelyksi. Viron perustuslaki kuitenkin ohittaa verosopimukset. Tämän vuoksi verosopimusten määräykset ovat hyvin oikeusvarmoja³⁰. Verosopimusten ja kansallisen lainsäädännön keskinäiseen soveltamisjärjestykseen ei vaikuta se, kumpi normi säädettiin ensin.³¹ Nämä ominaispiirteet lisäävät Viron houkuttelevuutta yrityksen sijoittumispaikana, koska sääntelyn selkeys vähentää yritysten selvittely kustannuksia.

Voitonjaon käsitteen voidaan ajatella olevan laajempi Virossa kuin Suomessa. Voitonjaoiksi Virossa katsotaan luontoisedut, lahjat ja edustusmenot, osingot, peitelty voitonsiirto

²⁷ Heliste et al. 2008 s. 78–80 .

²⁸ Tuominen 2009.

²⁹ Heliste et al. 2008 s. 78–80.

³⁰ Treaty override - tilanteet eli tilanteet, joissa kansallinen lainsäädäntö ohittaa verosopimusten määräykset ovat harvinaisia.

³¹ Äimä 2009 s. 48.

ja liiketoimintaan liittymättömät kustannukset.³² Suomessa voitonjaoksi ei katsota luon-
toisetuja, lahjoja tai edustusmenoja, eikä liiketoimintaan liittymättömiä kustannuksia,
ellei niiden ajatella olevan peiteltyä voitonsiirtoa.

Virolaiseen verojärjestelmään voidaan myös ajatella liittyvän enemmän byrokratiaa. Vi-
rossa pitää laatia tuloveroilmoitus kerran kuussa³³. Veroilmoituksen pitää olla palautettu
joka kuukauden 10. päivään mennessä ja sen voi täyttää myös verkossa³⁴. Suomesta poi-
keten Virossa on siis verokuukausi verovuoden sijaan.

Toisin kuin Suomessa Virossa ei tunneta ennakonkantoa. Tämä tarkoittaa sitä, että Vi-
rossa yritys maksaa veroja sitä mukaa kun jakaa voittoa.³⁵

2.2.2. Verovelvollisten luokittelu

Suomessa verovelvolliset luokitellaan TVL 9 §:n perusteella yleisesti ja rajoitetusti vero-
velvollisiin. Tämän jälkeen tulot luokitellaan erilaisiin tulolähteisiin.

Virossa verovelvollisten luokittelu on hienojakoisempaa kuin Suomessa. Verovelvolliset
luokitellaan ITA 2 §:ssä. Virossa verovelvollisia on neljää eri luokkaa: Virossa asuvat
luonnolliset henkilöt, Virossa asuvat oikeushenkilöt, ulkomailla asuvat luonnolliset hen-
kilöt ja ulkomailla asuvat oikeushenkilöt.³⁶

Oikeushenkilöitä ovat Virolaiset yhtiöt, oikeushenkilöt, jotka on perustettu Virolaisten
lakien mukaan, voittoa tavoittelemattomat organisaatiot ja säätiöt. Oikeushenkilö on Vi-
rossa asuva, mikäli se on perustettu Viron lakien mukaan, kuitenkin Virolaista siviiliikettä
kohdellaan ulkomaisen oikeushenkilön perustamana kiinteänä toimipaikkana. Virossa ei
ole tulolähdejakoja samalla tavalla kuin Suomessa.³⁷

Henkilö asuu ITA 6 §:n 1 kohdan mukaan Virossa, mikäli hän pysyvästi oleskelee Virossa
ja on maassa enemmän kuin 183 päivää millä tahansa 12 kuukauden periodilla. ITA 6 §:n

³² Torkkel 2014 kalvo 5.

³³ Torkkel kalvo 5.

³⁴ PwC 2014 s.45.

³⁵ Ibid.

³⁶ PwC 2014s. 43.

³⁷ Ibid.

1 kohdan mukaan myös Viron valtiolle työskentelevät diplomaatit ovat verovelvollisia Viroon, vaikka työskentelevät ulkomailla.

2.2.3. Tuloverotus

Virossa verotuksesta säädetään laissa. Keskeisimpiä lakeja ovat Taxation Act eli Maksukorralduse seadus, Income Tax Act eli Tulumaksuseadus ja Value Added Tax Act eli Käibemaksuseadus. Tässä tutkielmassa lakien nimistä käytetään niiden englanninkielisiä käännöksiä, koska laeista on käytetty pääasiassa niiden englanninkielisiä käännöksiä.

Virossa on tuloverotuksessa käytössä tasavero. Viron veroprosentti on tällä hetkellä 20/80 voitonjaon nettomäärästä eli 25 %:a. 25 %:a voitonjaon nettomäärästä on yhtä suuri kuin 20 %:a voitonjaon bruttomäärästä. Virossa ei ole käytössä kaksinkertaista verotusta kuten Suomessa. Suomessa yritykset maksavat ensin veron tilikauden voitosta ja tämän jälkeen niiden omistajat maksavat osingosta mahdollisesti menevän veron. Virossa yrityksen tuottamaa tuloa verotetaan vain kerran. Käytännössä tämä on toteutettu siten, että yritys maksaa veroja vain ulos jakamastaan tuloksesta³⁸.

2.2.4. Arvonlisävero

Arvonlisäveroaste on 20 %:a VATA 15 §:n 1 kohdan mukaan. Alennettu arvonlisäverokanta on 9 %:a VATA 15 §:n 2 kohdan mukaan. VATA 15 §:n 2.2 kohdassa määritellään alennetun arvonlisäverokannan piiriin kuuluvat tuotteet. Näitä tuotteita ovat kirjat ja oppimateriaalit, lääkkeet, ehkäisyvalmisteet, terveys- ja hygieniatuotteet, lääkinnälliset laitteet tai apuvälineet, aikakausjulkaisut³⁹ ja majoituspalvelut kaikkine lisäpalveluineen.

VATA 19 §:n 1 kohdan mukaan, verotettavan subjektin pitää rekisteröityä arvonlisäverovelvolliseksi, mikäli liikevaihto ylittää 16 000 euroa vuodessa. VATA 20 §:n 1 kohdassa sanotaan että, verovelvollisen pitää toimittaa rekisteröintihakemus 3 päivän kuluessa siitä, kun rekisteröintivaatimus eli 16 000 euroa ylittyy. VATA 20 §:n 2 kohdan mukaan verovelvolliseksi voi hakeutua, vaikka rekisteröinti ei olisi vielä pakollista.

³⁸ ITA 1 § 3 kohta.

³⁹ Lukuun ottamatta mainosmateriaalia tai pornografista materiaalia.

VATA 20 §:n 4 kohdassa kerrotaan, että, jotta rekisteröinti olisi mahdollista, pitää verovelvollisen esittää todiste siitä, että liiketoimintaa harjoitetaan. Tällaiseksi todisteeksi kelpaa kaupparekisteriote. Tämän lisäksi verovelvollisen tai hänen edustajansa pitää henkilökohtaisesti käydä toimittamassa hakemus Maksu ja Tolliamet toimipisteeseen eli Viron veroviranomaisen toimipisteeseen, hakemuksen toimittamisen yhteydessä hänen pitää todistaa henkilöllisyytensä VATA 20 §:n 7 kohdan mukaan. Arvonlisäveroilmoitus tehdään kuukausittain VATA 27 §:n 1 kohdan mukaan.

2.2.5. Muut veroluonteiset maksut

Arvonlisäveron ja tuloveron lisäksi Virossa on veroluonteinen sosiaaliturvamaksu, jonka suuruus on 33 %:a työntekijöille maksetusta korvauksesta, työnantaja maksaa sen. Tämä on huomattava menoerä työntekijöiden palkkauksessa ja kannattaa ottaa huomioon Viroon etabloiduttaessa. Sosiaaliturvamaksun lisäksi Virossa on käytössä kiinteistövero, joka on 0,1 – 2,5 % kiinteistön arvosta.⁴⁰

2.3. Kiinteä toimipaikka verotuksessa Suomen ja Viron välillä

2.3.1. Kiinteä toimipaikka tuloverotuksessa

Kiinteä toimipaikka määritellään kummankin maan sisäisessä lainsäädännössä, Suomen ja Viron välisessä verosopimuksessa, OECD:n malliverosopimuksen 5 artiklassa ja EU:n korko-rojaltidirektiivissä. Kuten määritelmien lukumäärästä voi päätellä, toisinaan määritelmät ovat ristiriidassa keskenään ja kaikki määritelmät eivät käy kaikkiin tilanteisiin. Suomen sisäisessäkin lainsäädännössä on kolme eri määritelmää kiinteälle toimipaikalle: TVL 13a§, AVL 11§ ja Lähde VL 3e§.

Virossa kiinteä toimipaikka määritellään TA 9 §:n 3 kohdassa ja ITA 7 §:ssä. TA 9 §:n 3 kohdan mukaan, kiinteä toimipaikka on paikka, jonka kautta ulkomailla asuva oikeus- tai luonnollinen henkilö harjoittaa kokonaan tai osittain liiketoimintaansa. ITA 7:ssä kiinteää toimipaikkaa on määritelty tarkemmin. Pykälän 1 kohdassa ja 2 kohdassa määritellään kiinteä toimipaikka. Kohtien mukaan kiinteä toimipaikka muodostuu, jos ulkomaalainen

⁴⁰ Torkkel 2014, kalvo 10.

tai hänen auktorisoitu edustajansa harjoittaa liiketoimintaa Virossa. 3 kohdassa määritellään, että Virolla on verotusoikeus tuloon, jonka voidaan katsoa muodostuneen kiinteässä toimipaikassa, mikäli se olisi erillinen toimija.

Oikeuslähteiden suuresta määrästä pystyy päättelemään, että säännösten keskinäisellä soveltamisjärjestyksellä on suuri merkitys oikeudellisen lopputuloksen kannalta. Ensinnä pyritään soveltamaan kansallista lainsäädäntöä, mikäli kansallinen lainsäädäntö on ristiriidassa verosopimuksen kanssa, sovelletaan verosopimusta. Kiinteää toimipaikkaa ei välttämättä synny, vaikka kansallisen lainsäädännön mukaan kyseessä olisi kiinteä toimipaikka, jos toimipaikka ei täytä verosopimuksessa määritellyn kiinteän toimipaikan kuvausta.⁴¹

Suomen ja Viron välisessä verosopimuksessa kiinteä toimipaikka määritellään 5 artiklassa. Sen ensimmäisessä kohdassa sanotaan, että kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan kiinteää liikepaikkaa, josta yrityksen toimintaa kokonaan tai osaksi harjoitetaan. Määritelmä on sama kuin OECD:n malliverosopimuksen määritelmä kiinteälle toimipaikalle. Artiklan 2 kohdassa kiinteää toimipaikkaa määritellään tarkemmin, kiinteä toimipaikka käsittää erityisesti: yrityksen johtopaikan, sivuliikkeen, toimiston, tehtaan, työpajan tai luonnonvarojen ottopaikan. Artiklan 3 kohdassa sanotaan, että paikka, jossa harjoitetaan rakennus-, kokoonpano tai asennustoimintaa näihin liittyvää valvontaa tai neuvontaa muodostaa kiinteä toimipaikan vain, jos toiminta kestää yli kuusi kuukautta.

Tutkimukseni kannalta mielenkiintoisin osa 5 artiklasta on sen 4-7 kohdat, joissa määritellään, minkälainen toiminta ei muodosta kiinteää toimipaikkaa. 5 artiklan 4 kohdan mukaan kiinteää toimipaikkaa ei muodosta pelkkä yrityksen varasto riippumatta siitä, että onko se yrityksen oma vai jotenkin muuten järjestetty. Varastossa voidaan varastoida, pitää näytteillä ja luovuttaa tavaroita. Lisäksi varastoa voidaan pitää toisen yrityksen toimesta tapahtuvaa tavaroiden muokkaamista tai jalostamista varten. Yritys voi pitää kiinteää liikepaikkaa tavaroiden ostamiseksi tai tietojen keräämiseksi, kiinteää liikepaikkaa voidaan pitää myös luoteeltaan valmistelevan tai avustavan toiminnan harjoittamiseksi, nämä eivät vielä muodosta kiinteää toimipaikkaa.

⁴¹ Helminen, luku 6. Yritystoiminnan muodot ja liike tulon verotus, Kiinteä toimipaikka, Kiinteän toimipaikan käsite, Määritelmät.

Suomen ja Viron välisen verosopimuksen 5 artiklan 6 kohdan mukaan yrityksellä ei katsota olevan kiinteää toimipaikkaa sopimusvaltiossa, mikäli yritys harjoittaa liiketoimintaa valtiossa välittäjän, komissionäärin tai muun itsenäisen edustajan välityksellä. Tämän itsenäisen edustajan pitää kuitenkin toimia oman säännönmukaisen liiketoimintansa rajoissa, mikäli tämä liiketoiminta tapahtuu kokonaan tai pääosin pelkästään kyseisen yrityksen puolesta, toiminnan katsotaan muodostavan yritykselle kiinteän toimipaikan.

Verosopimuksen 5 artiklan 7 kohdan mukaan se, että yhtiöllä(A) on määräysvalta toiseen verosopimusvaltioon sijoittuneessa yhtiössä(B) muodosta yhtiölle A kiinteää toimipaikkaa tähän toiseen verosopimusvaltioon. Erilaiset mahdolliset tilanteet on esitelty alla olevassa kuvassa.

Kiinteä toimipaikka Suomen ja Viron välisen verosopimuksen mukaan

Toisessa verosopimusvaltiossa sijaitsee	Muodostuuko kiinteä toimipaikka?
Yrityksen johtopaikka, sivuliike, toimisto, tehdas, työpaja tai luonnonvarojen otto- paikka	Kyllä.
Paikka, jossa harjoitetaan rakennus-, kokoonpano tai näihin liittyvää valvonta- tai neuvonta toimintaa.	Ei muodostu. Kyllä, jos toiminta jatkuu yli 6kk.
Varasto, jossa pidetään tavaroita näytteillä pitoa tai luovuttamista varten. (Mutta ei varsinaista myyntiä varten)	Ei ole merkitystä kuka omistaa varaston, kuvattu tilanne ei muodosta kiinteää toimipaikkaa.
Yllä kuvatun tavaravaraston pitäminen toisen yrityksen tekemää tavaroiden muokkaamista tai jalostamista varten.	Kiinteää toimipaikkaa ei muodostu.

Yritys harjoittaa liiketoimintaa komissi-onäärin, välittäjän tai muun itsenäisen edustajan välityksellä.	Kiinteää toimipaikkaa ei muodostu, mikäli kyseinen edustaja ei harjoita liiketoimintaansa melkein tai kokonaan pelkästään kyseisen yrityksen puolesta.
Suomalaisella yhtiöllä on määräysvalta virolaisessa yhtiössä, joka toimii Virossa.	Suomalaiselle yhtiölle ei muodostu kiinteää toimipaikkaa.

Kiinteää liikepaikkaa ei määritellä Suomen ja Viron välisessä verosopimuksessa, vaikka sopimuksessa onkin positiivinen lista siitä, mikä muodostaa kiinteän toimipaikan. Kiinteää liikepaikkaa⁴² ei määritellä myöskään Suomen tai Viron sisäisessä lainsäädännössä. OECD:n malliverosopimuksen mukaan kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan kiinteää liikepaikkaa. Aivan poikkeustapauksissa kiinteän toimipaikan voidaan katsoa muodostuvan ilman kiinteää liikepaikkaa⁴³.

Kiinteä liikepaikka määritellään oikeuskirjallisuudessa fyysiseksi liiketoiminnan paikaksi kuten toimitilaksi. Liikepaikka voi olla myös laitos, laitteisto, välineistö tai asennus, jota käytetään yrityksen liiketoiminnan harjoittamiseen. Esimerkiksi palvelimena toimivaa tietokonetta voidaan pitää liikepaikkana, joka muodostaisi verotuksellisessa tarkastelussa kiinteän toimipaikan.⁴⁴

Suomalisessa oikeuskäytännössä on jonkin verran otettu kantaa kiinteän liikepaikan muodostumiseen. KVL 68/2001 mukaan pelkkä pankkitili tai verkkosivu ei kuitenkaan yksinään muodosta kiinteää liikepaikkaa, toisaalta tapauksessa KVL 52/2007 kiinteä liikepaikka muodostui sähkökaapelista ja muuntoasemasta.

⁴² Fixed place of business.

⁴³ OECD:n malliverosopimuksen 5 artiklan kommentaarin 42.23 kohta.

⁴⁴ Helminen, luku 6, Yritystoiminnan muodot ja liike tulon verotus, Kiinteä toimipaikka, Kiinteän toimipaikan käsite, Kiinteä liikepaikka.

2.3.2. Kiinteä toimipaikka arvonlisäverotuksessa

Arvonlisäverotuksen kiinteää toimipaikkaa ei ole erikseen määritelty Suomen ja Viron välisessä verosopimuksessa. Tämän vuoksi kiinteän toimipaikan muodostuminen arvonlisäverotuksessa määräytyy kummankin maan oman sisäisen lainsäädännön mukaan.

Kiinteä toimipaikka muodostuu Suomessa eri perustein arvonlisäverotuksessa ja tuloverotuksessa. Tuloverotuksessa kiinteän toimipaikan muodostumiseen vaikuttavat Suomen sisäinen lainsäädäntö ja verosopimukset. Arvonlisäverotuksessa kiinteän toimipaikan muodostumisen määrittelee AVL. AVL 11§:n mukaan kiinteä toimipaikka on pysyvä liikepaikka, josta toimintaa osittain tai kokonaan harjoitetaan. Rakennus- ja asennustoiminnassa kiinteäksi toimipaikaksi katsotaan urakkakohde tai kohteet, jotka kestävät yhteensä yli yhdeksän kuukautta.

Suomessa kiinteä toimipaikka ei aina muodostu yhtä aikaa AVL:n ja TVL:n mukaan. Esimerkiksi rakennustoiminnan tuloverotuksessa kiinteä toimipaikka muodostuu jo kuuden kuukauden yhtäjaksoisen toiminnan jälkeen, arvonlisäverotuksessa kiinteä toimipaikka muodostuu vasta yhdeksän kuukauden jälkeen.

Yritys voi hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi, vaikka sillä ei olisikaan kiinteää toimipaikkaa Suomessa (AVL 9§), mutta sen ei ole pakko hakeutua. Suomessa yrityksen on pakko hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi vain, jos sillä on kiinteä toimipaikka Suomessa (AVL 12§). AVL 9§:n ja 12§:n mukaan, jos yrityksellä ei ole kiinteää toimipaikkaa Suomessa, sen ei katsota olevan arvonlisäverovelvollinen, ellei se ole hakeutunut erikseen arvonlisäverovelvolliseksi. Mikäli yritys ei ole hakeutunut Suomessa arvonlisäverovelvolliseksi ja sillä ei ole kiinteää toimipaikkaa, ostaja on arvonlisäverovelvollinen suorittamistaan hankinnoista (AVL 9§). Edellä mainitusta poiketen, AVL 9§:ssä sanotaan, että myyjä on arvonlisäverovelvollinen, mikäli ostajana on ulkomaalainen, jolla ei ole Suomessa kiinteää toimipaikkaa ja jota ei ole merkitty arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, ostajana on yksityishenkilö, kyse on AVL 63a§:ssä tarkoitettua myynnistä, kyse on henkilökuljetuspalvelusta tai AVL 69d:§ssä tarkoitettua palvelusta. Keskeistä Suomen lainsäädännössä tutkielmani kannalta on, että yrityksen pitää automaattisesti hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi, mikäli sille muodostuu Suomeen AVL 11§:n mukaan kiinteä toimipaikka.

Kiinteän toimipaikan muodostuminen Suomeen ei kuitenkaan ole oleellisinta tutkielman kannalta, koska käsittelen toiminnan siirtämistä Viroon. Kiinteän toimipaikan muodostuminen Viroon muodostaa keskeisen osan tutkielmani pohdinnasta. Viron arvonlisäverolain logiikka on erilainen kuin Suomen vastaavan sääntelyn. VATA 3§ 3 kohdan mukaan ulkomaalaisen yrityksen kiinteä toimipaikka Virossa ei vielä tarkoita, että yritys olisi välttämättä arvonlisäverovelvollinen Virossa, jos yritys ei ole arvonlisäverovelvollinen Virossa niin sen ei tarvitse hakeutua arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Toisaalta yritys voi olla arvonlisäverovelvollinen, vaikka sillä ei olisikaan kiinteää toimipaikkaa Virossa.

Viron arvonlisäverolainsäädännössä kiinteän toimipaikan muodostumisella ja arvonlisäverovelvollisuudella ei ole selkeää yhteyttä. Suomen verolainsäädännössä kiinteä toimipaikka tarkoittaa automaattisesti velvollisuutta rekisteröityä arvonlisäverovelvolliseksi.

2.4. Viron yhtiömuodot

2.4.1. Käytössä olevat yhtiömuodot

Virossa on käytössä enemmän yhtiömuotoja kuin Suomessa. Osa vastaa toimintalogiikkaan suomalaisia yhtiömuotoja. Virossa käytössä olevat yhtiömuodot ovat: avoin yhtiö (täisühing, TÜ), kommandiittiyhtiö (usaldusühing, UÜ), osakeyhtiö (aktsiaselts AS) ja voittoa tavoitteleva osuuskunta (tulundusühistu), rajavastuuyhtiö (osaühing, OÜ) ja eurooppayhtiö (SE)⁴⁵.

Tutkielmassa ei esitellä eurooppayhtiötä tarkemmin, koska kyseessä ei varsinaisesti ole virolainen yhtiömuoto, vaan koko EU-alueen kattava yhtiömuoto. Esiteltyjen yhtiömuotojen lisäksi Virossa on käytössä myös Eurooppayhtiö (SE). Tämä on suuryrityksiä varten luotu Eurooppalainen yhtiömuoto, joka tunnetaan myös Suomen lainsäädännössä.

Elinkeinoelämää voi harjoittaa myös yksityisenä liikkeenharjoittajana (füüsilisest isikust ettevõtja, FIE) tai ulkomaisen yhtiön sivuliikkeenä (filiaal). Yksityisenä liikkeenharjoittajana toimiminen ja ulkomaisen yhtiön sivuliike eivät ole varsinaisia virolaisia yhtiömuotoja.⁴⁶ Yksityisenä liikkeenharjoittajana toimiminen ei juuri eroa Suomen yksityistä

⁴⁵ Tuominen 2009.

⁴⁶ Ibid.

elinkeinonharjoittajaa koskevasta sääntelystä⁴⁷, eikä aiheeseen liittyvä sääntely ole relevanttia tämän tutkielman kannalta.

Avoinyhtiö (TÜ) on hyvin samanlainen kuin suomalainen avoin yhtiö. Viron kauppakoodexin (CC) IV osan mukaan virolaisessa avoimessa yhtiössä kaksi tai useampi yhtiömies(tä) ovat vastuussa yhtiön varoista ja veloista omaisuudellaan. Yhtiö pitää rekisteröidä Viron kaupparekisteriin ja yhtiöllä pitää olla perustamissopimus.

CC:n V osa käsittelee virolaista kommandiittiyhtiötä. Siinä sanotaan, että virolaisessa kommandiittiyhtiössä on vähintään yksi vastuunalainen yhtiömies, joka vastaa yhtiön varoista ja veloista omaisuudellaan. Tämän lisäksi yhtiössä on vähintään yksi hiljainen yhtiömies, joka vastaa yhtiön varoista ja veloista sijoittamallaan pääomalla. Yhtiömuotoa koskevassa sääntelyssä ei ole merkittävää eroa suomalaiseen sääntelyyn.

Voittoa tavoitteleva osuuskunta vastaa pääpiirteissään suomalaista osuuskuntaa. Virolainen osuuskunta määritellään omassa laissaan, englanniksi se on Commercial Associations Act ja virokseksi Tulundusühistuseadus.

2.4.2. Sivuliike

Ulkomaalaisen yhtiön sivuliike määritellään erikseen Viron lainsäädännössä. CC:n 384 §:n mukaan, mikäli ulkomaalainen yritys haluaa pysyvästi tarjota palveluja Virossa, sen pitää rekisteröityä Viron kaupparekisteriin ulkomaalaisen yhtiön sivuliikkeeksi. Ulkomaalaisella yrityksellä ei voi olla kuin yksi sivuliike Virossa kerrallaan⁴⁸. Rekisteröityessään se ei kuitenkaan muodosta itsenäistä oikeushenkilöä vaan säilyy osana alkuperäistä yritystä eli alkuperäinen yritys on CC:n 384 §:n 2 kohdan mukaan vastuussa sivuliikkeen veloista ja vastuista.

CC:n 385 §:ssä määritellään, että sivuliikkeellä pitää olla johtaja, johtajan pitää olla luonnollinen henkilö ja oleskella Virossa, Euroopan Unionin alueella tai Sveitsissä. Johtajalla on oikeus edustaa yhtiötä. Johtaja voi myös antaa prokuristille yhtiön nimenkirjoitusoikeuden. Johtajia voi olla myös 2 tai enemmän ja heille voi olla määritelty oikeus edustaa

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Useful information concerning a branch of a foreign company.

yhtiötä ainoastaan yhdessä. Pykälän CC 385 perusolettamuksena kuitenkin on, että johtajat saavat edustaa yhtiötä itsenäisesti.

Ulkomaalaisen yhtiön sivuliikkeen pitää CC 388§:n mukaan pitää varsinaisen yhtiön kirjanpidosta erillistä kirjanpitoa. CC 388§:n 1 kohdassa sanotaan, että kirjanpidon pitää täyttää Viron kirjanpitolainsäädännön vaatimukset eli ei riitä, että kirjanpito täyttää lähtömaan vaatimukset. CC 388§:n 5 kohdan mukaan kuitenkin EU- ja OECD-maiden sivuliikkeiden kirjanpito voi olla laadittu myös lähtömaiden kirjanpitolainsäädännön mukaan.

CC 388 §:n 2 kohdassa sanotaan, että kirjanpito pitää toimittaa Viron kaupparekisteriin viimeistään kuukauden päästä siitä, kun tilitarkastajat ovat sen tarkistaneet ja hyväksyneet tai kun tilikauden päättymisestä on kulunut seitsemän kuukautta. Tilintarkastajien hyväksyntä tarkoittaa sitä, että ulkomaisen yhtiön lähtömaan⁴⁹ tilitarkastajat ovat hyväksyneet ulkomaisen yhtiön kirjanpidon ja siinä samalla tarkastaneet sivuliikkeen kirjanpidon⁵⁰. Kirjanpitoa ei tarvitse tarkastaa erikseen Virossa. Kirjanpito pitää toimittaa Viron kaupparekisteriin vain, mikäli se ei ole salainen lähtömaan lainsäädännön perusteella.

Viron lainsäädännön perusteella ulkomaisen yhtiön sivuliike on subjekti, jonka pitää laatia oma erillinen kirjanpito. Sivuliike ei kuitenkaan muodosta varsinaisesta yhtiöstä erillistä oikeushenkilöä, joten alkuperäinen yhtiö vastaa sivuliikkeen vastuista ja veloista. Tämän lisäksi sivuliike pitää rekisteröidä Viron kaupparekisteriin ja sivuliikerekisteriin.

Rekisteröitäessä sivuliikettä ensimmäiseksi kannattaa valita sivuliikkeelle johtaja, joka alkaa järjestellä sivuliikkeen rekisteröimistä. Tämän jälkeen pitää valita toimiala Viron toimialaluettelosta. Toimiala pitää merkitä hakemuspapereihin. Toimialaoja merkitään rekisteriin vain yksi, mutta sivuliike voi toimia useammallakin kuin yhdellä toimialalla.⁵¹

Kaupparekisteriin pääsemiseen tarvittavat asiakirjat ja tiedot määritellään CC 387 §:ssä. Kaupparekisteriin tarvitsee ilmoittaa sivuliikkeen käyttämät toiminimet, sivuliikkeen sijainti, kotimaan yritystunnus, alkuperäisen yrityksen oikeudellinen muoto, minkä maan lainsäädännön piirissä alkuperäinen yritys on, osakepääoman määrä, mikäli tieto on saatavilla yrityksen kotimaan kaupparekisteristä, alkuperäisen yrityksen yhtiöjärjestyksen

⁴⁹ Mikäli kyseessä EU- tai OECD-maa.

⁵⁰ PwC 2014 s. 41.

⁵¹ Branch of foreign company.

viimeisin muutospäivämäärä, sivuliikkeen johtajien nimet ja henkilötunnukset, CC 385 §:n perusoletuksista poikkeavat johtajien edustusoikeudet, yrityksen laillisten edustajien nimet ja henkilö tunnukset sekä edustamisen alku- ja päättymisajat ja yrityksen kirjanpito vuoden alku- ja päättymispäivät.

Viron kaupparekisteriin pitää toimittaa suomalainen kaupparekisteriote, josta käy ilmi, että sivuliikkeen perustaja yritys on olemassa Suomessa. Tämän lisäksi pitää toimittaa yhtiökokouksen päätös sivuliikkeen perustamisesta ja johtajien valinnasta, kopio yhtiöjärjestyksestä, puhelinnumerot, joista tavoittaa sivuliikkeen edustajat. Näiden lisäksi rekisteröintiin tarvitaan notaarin vahvistamat johtajien allekirjoitusnäytteet. Kaikkien asiakirjojen pitää olla viroksi tai, jos ne ovat jollakin muulla kielellä, käännösten pitää olla sertifioituja. Tämän lisäksi kaikkien asiakirjojen pitää olla apostille sertifioituja⁵². Viron kaupparekisteriin rekisteröityminen kestää noin 5 päivää asiakirjojen toimittamisen jälkeen. Asiakirjojen hankkiminen tosin kestää oletettavasti kauemmin.⁵³ Asiakirjojen ja tietojen lisäksi kaupparekisteriin pitää toimittaa kuitti maksetusta rekisteröintipalkkiosta⁵⁴.

Kaupparekisterin lisäksi sivuliikkeen pitää rekisteröityä sivuliikerekisteriin. CC 386 §:ssä määritellään tarvittavat sivuliikerekisteriin merkitsemiseen tarvittavat tiedot ja asiakirjat. Sivuliikerekisterihakemuksen liitteenä pitää olla tiedot kaupparekisterihakemuksesta. Tämän lisäksi hakemuksessa pitää olla virallinen todistus yrityksen olemassaolosta. Virallinen todistus yrityksen olemassaolosta on, suomalaisen yrityksen tapauksessa, kopio suomalaisesta kaupparekisteriotteesta. Yllä esitettyjen tietojen lisäksi hakemukseen tarvitaan yhtiökokouksen päätös sivuliikkeen perustamisesta ja johtajien valinnasta, kopio yhtiöjärjestyksestä ja perustamissopimuksesta, tieto suunnitellusta päätoimialasta, sivuliikkeen puhelinnumerot ja muut yhteystiedot. Kaupparekisteriin jätettyjen hakemusten pitää olla sivuliikkeen johtajan allekirjoittamia.

CC 386 §:ssä ja CC 387 §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin rekisteröidytään toimittamalla vaaditut tiedot ja asiakirjat oikean paikkakunnan läänin tuomioistuimien rekisteröintiosastoille. Yhteen paikkaan tietojen toimittaminen riittää, vaikka lainsäädäntö puhuukin

⁵² Sertifiointien ja notaarien hinnoista saa tietoa www.eesti.ee

⁵³ Branch of foreign company.

⁵⁴ Useful information concerning a branch of a foreign company.

kahdesta eli rekisteristä. Tavallisimmin tiedot toimittaa notaari, joka on vahvistanut asiakirjojen aitouden tai tiedot toimitetaan sähköisesti.⁵⁵

Mikäli sivuliikkeen liikevaihto on yli 16 000 euroa vuodessa, sen pitää rekisteröityä Veroon ALV-velvolliseksi. Toinen rekisteröitymisen jälkeiseen aikaan liittyvä huomioitava seikka on, että mikäli sivuliike palkkaa työntekijöitä sen pitää rekisteröityä Viron sairausvakuutuskassaan.

2.4.3. Rajavastuuyhtiö

Rajavastuuyhtiötä ei tunneta ollenkaan Suomessa yhtiömuotona. Silti se on ollut Viron suosituin yhtiömuoto⁵⁶. Rajavastuuyhtiö on osittain samanlainen kuin suomalainen osakeyhtiö, mutta siinä ei ole osakkeita vaan omistuksen mukainen summa yhtiön osuuspääomasta.

Rajavastuuyhtiöstä säädetään Viron kauppakoodeksin kuudennessa osassa. Tässä tekstissä kerrotaan, kuinka rajavastuuyhtiö perustetaan ja lisäksi käydään läpi mielenkiintoisimpia yksityiskohtia. Mielenkiintoisimmiksi kohdiksi ovat tässä valikoituneet ne yksityiskohdat, joita Suomen osakeyhtiölainsäädäntö ei tunne laisinkaan tai, jotka muuten eroavat siitä merkittävästi.

Perustavanlaatuisin ero Suomalaisen yksityisen osakeyhtiön ja rajavastuuyhtiön välillä on se, että rajavastuuyhtiö ei jakaudu osakkeisiin vaan osuuksiin. Osuudet voivat olla erisuuruisia. Yksi osuus on kuitenkin suuruudeltaan vähintään yksi euro ja osuuden suuruus kasvaa aina euron monikertoina CC 148 §:n 1 kohdan mukaan. Osuudet ovat osia siitä pääomasta, joka yhtiöön sijoitettiin kun yhtiö perustettiin. Tämän osuuspääoman arvoa on myös mahdollista laskea tai korottaa kesken yhtiön toiminnan CC 192 §:n ja CC 197 §:n mukaan. Tällöin myös osuuksien arvo vastaavasti kasvaa tai laskee. Osuudet antavat osuudenomistajille oikeuden voitonjakoon ja äänestämiseen kokojensa suhteessa.

Rajavastuuyhtiön osuuden voi myydä toiselle yhtiön osuudenomistajalle ilman rajoituksia. Myyminen tai siirtäminen kolmannelle osapuolelle vaatii kuitenkin muiden osuudenomistajien hyväksynnän CC 149 §:n 2 kohdan mukaan. Muilla osuudenomistajilla on

⁵⁵ Branch of foreign company ja Useful information concerning a branch of a foreign company.

⁵⁶ Tuominen 2009.

kuukausi aikaa myynti(siiro)sopimuksen esittelystä lähtien käyttää etuosto-oikeuttaan. CC 149 §:n 3 kohdan mukaan yhtiöjärjestyksessä voidaan kuitenkin määrätä, että saman pykälän 2 kohdassa kuvattua vanhojen osuudenomistajien etuosto-oikeutta ei ole.

Rajavastuuyhtiön voi perustaa luonnollinen tai oikeushenkilö, näitä henkilöitä voi olla yksi tai useampi CC 137§ 1 ja 2 kohtien mukaan. Perustajan lisäksi rajavastuuyhtiön perustamiseen tarvitaan perustamissopimus. CC 138 §:ssä määritellään tiedot, joita perustamissopimuksen pitää sisältää, näiden tietojen lisäksi yhtiöjärjestyksen pitää olla perustamissopimuksen liitteenä. CC 144 §:ssä sanotaan, että rajavastuuyhtiön perustamiseksi hallituksen pitää laittaa hakemus Viron kaupparekisteriin. Hakemuksen pitää sisältää kaikki tarvittavat tiedot⁵⁷.

Rajavastuuyhtiön voi perustaa nopeutetulla menettelyllä tai tavallisella menettelyllä notaarin kautta. Nopeutettu menettely kestää yhden pankkipäivän. Jotta rajavastuuyhtiö olisi mahdollista perustaa nopeutetulla menettelyllä, kaikkien perustajien pitää olla luonnollisia henkilöitä ja rekisteröityneitä asumaan Virossa, osuuspääoma ja rekisteröintipalkkio pitää pystyä maksamaan verkossa e-Business Register's Company Registration Portal:n kautta, näiden lisäksi kaikilla yhtiön perustamiseen liittyvillä henkilöillä eli ainakin hallituksella ja omistajilla pitää olla sähköinen henkilökortti, jolla on mahdollista tehdä digitaalinen allekirjoitus. Rekisteröintipalkkio on nopeutetussa menettelyssä 185,34 euroa.⁵⁸

Rajavastuuyhtiön voi perustaa notaarin kautta normaalilla menettelyllä. Normaalin rekisteröinnin voi tehdä myös verkon kautta, mutta sen edellytykset ovat samat kuin nopeutetun rekisteröinnin. Rekisteröinti kestää 2-3 pankkipäivää. Normaalin rekisteröinnin rekisteröintipalkkio on 140,60 euroa. Notaarin kautta asioidessa tarvitaan kuitti maksetusta rekisteröimismaksusta. Rekisteröintimaksun lisäksi tietenkin notaarin palvelut maksavat.

⁵⁷ Hakemukseen tarvittavat tiedot: Perustamissopimus, yhtiöjärjestys, kuitit maksetuista osuuksista, perustajien nimet, sosiaaliturvatunnukset, osoitteet ja maksettujen osuuksien määrä, tiedot apporteista ja niihin liittyvät tilintarkastajan lausunnot, notarisoidulla allekirjoituksella varustettu tahdonilmaus jokaiselta hallituksen jäseneltä, tieto siitä millä alalla yritys toimii, hallituksen, tilintarkastajien ja mahdollisen hallinto-neuvoston henkilötiedot ja puhelinnumerot.

⁵⁸ Private Limited Company.

Lisäksi asiakirjojen pitää olla virokseksi, onneksi osa notaareista tarjoaa myös käännöspalveluita.⁵⁹

Rekisteröinnin edellytyksenä on, että osuuspääoman on maksettu joko pankin yritystalletustilille tai alueellisen tuomioistuimen yritystalletustilille. Perustamisen jälkeen yhtiölle on avattava oma pankkitili, jolle osuuspääoma sitten siirretään. Pankkitilin avaaminen ei onnistu Virossa ilman yhtiön y-tunnusta.⁶⁰

Osuuspääoman maksaminen apportilla on mahdollista. CC 143 §:n 3 kohdassa annetaan kaksi edellytystä sille, että tilintarkastajan pitää varmistaa apportin arvo. Ensimmäisessä tapauksessa apportin arvo on yli puolet osuuspääoman määrästä. Toisessa tapauksessa osuuspääoman määrä on 25 000 euroa tai yli ja apportin määrä on 10 % tai suurempi. Mikäli apportin arvo on pienempi kuin maksajan saama osuus yhtiöstä, maksajan on täydennettävä osuuttaan joko rahalla tai uudella apportilla. CC 142 §:ssä määritellään, millainen omaisuus hyväksytään apportiksi. Pykälän 1 kohdan mukaan apportiksi mikä tahansa rahallisesti arvokas, josta on hyötyä yhtiölle. 2 kohta kuitenkin sanoo että, apportiksi ei hyväksytä työtä tai palvelusta.

Rajavastuuyhtiön ehkä mielenkiintoisin erityispiirre on, että CC 140¹ §:n 1 kohdan mukaan osakkaiden ei tarvitse välttämättä maksaa osuuspääomaa. Tämä on mahdollista, jos yhtiön osuuspääoma on alle 25 000 euroa ja perustaja on Virossa asuva luonnollinen henkilö. Osuuspääoman maksamatta jättämisestä tulee kuitenkin merkintä Viron kaupparekisteriin.

CC 140¹ §:n 2 kohdassa sanotaan että, mikäli yhtiön omistajat eivät ole maksaneet osuuspääomaa, he ovat yhteisvastuullisesti vastuussa yhtiön veloista osuuspääoman määrään saakka. Tämä tietenkin vain siinä tapauksessa, ettei yhtiön tililtä löydy varoja maksaa velkoja.

⁵⁹ Private Limited Company.

⁶⁰ Ibid.

Yhtiö ei saa korottaa tai pienentää osuuspääomaansa tai jakaa voitto-osuuksia ennen kuin osakkaat ovat maksaneet osuuspääoman kokonaisuudessaan. Tämä ei kuitenkaan estä yhtiötä maksamasta palkkaa osakkaille. Osakkaat tai yhtiö eivät voi tehdä sopimuksia koskien kolmansia osapuolia, jotka ovat ristiriidassa CC 140¹ §:n kanssa.

Toinen erityispiirre rajavastuuyhtiötä koskevassa sääntelyssä on Reservkapitali, termi määritellään ja sen kerryttämistä koskevat määräykset annetaan CC 160 §:ssä ja sen käyttämistä koskevat määräykset annetaan 161 §:ssä. Reservkapitali on eräänlainen vararahasto, tappiot pyritään ensin kuittaamaan siitä ja se voidaan käyttää osuuspääoman korottamiseen. Osuudenomistajille ei kuitenkaan voida tehdä maksuja reservkapitalista. CC 160 §:n mukaan rajavastuuyhtiön on pakko muodostaa reservkapitali. Sen pitää olla suuruudeltaan vähintään 10 %:a osuuspääomasta ja vuosittain vähintään 5 %:a pitää siirtää reservkapitaliin kunnes rahaston suuruus on vähintään vaadittu 10 %:a osuuspääomasta. Yhtiöjärjestyksessä voi olla säädetty suuremmista vaatimuksista kuin laissa, CC 160 §:n 1 kohdan mukaan näitä määräyksiä pitää noudattaa.

Rajavastuuyhtiön ainoa pakollinen toimielin on, CC 180 §:n mukaan, hallitus. Hallituksessa voi olla yksi tai useampia jäseniä. CC 189 §:ssä sanotaan, että rajavastuuyhtiöllä voi olla myös hallintoneuvosto, mikäli yhtiöjärjestys näin määrää.

Rajavastuuyhtiöllä ei ole yhtiökokousta vaan osuudenomistajien kokous, tätä kuvataan CC 170 §:ssä. Osuudenomistajien kokousta ei ole pakko kutsua koolle tilikauden päättymisen jälkeen, vaan silloin kun se on tarpeellista. Viimeinen oleellinen esiteltävä erityispiirre on, että CC 173 §:n mukaan osuudenomistajien on mahdollista tehdä päätöksiä, jotka sitovat oikeusvaikutuksiltaan yhtiön johtoa samaan tapaan kuin Suomalaisen osakeyhtiölain mukaiset yhtiökokoukset, kutsumatta osuudenomistajien kokousta koolle. Tämän kaltaisissa päätöksissä päätösehdotelma lähetetään kaikille osuudenomistajille ja osuudenomistajat äänestävät joko puolesta tai vastaan. Jotta päätös tulisi voimaan, pitää 50 %:n kannattaa päätösehdotelmaa. CC 173 §:n 2 kohdan mukaan, mikäli osuudenomistaja ei erikseen äänestä ehdotuksen puolesta, hänen äänensä lasketaan olevan ehdotusta vastaan. Kun päätöksen kohteena on yhtiöjärjestyksen muuttaminen, pitää kahden kolmasosan kannattaa ehdotusta.

Rajavastuuyhtiöstä on ilmeisesti ollut tarkoitus tehdä mahdollisimman helppo hallinnoida ja perustaa. Sen pystyy perustamaan maksamatta osuuspääomaa ja omistajat voivat tehdä päätöksiä kutsumatta osuudenomistajien koolle. Näiden seikkojen lisäksi yhtiön perustaminen saattaa onnistua jopa alle yhdessä pankkipäivässä.

2.4.4. Osakeyhtiön erityispiirteet

Osakeyhtiöstä säädetään Viron kauppakoodeksin seitsemännessä osassa. Tässä selvitetään osakeyhtiön perustamista ja erityispiirteitä. Jos rajavastuuyhtiön voidaan ajatella vertautuvan hieman Suomen lainsäädännön yksityiseen osakeyhtiöön, niin virolaisen osakeyhtiön voidaan ajatella olevan hieman Suomen lainsäädännön julkisen osakeyhtiön kaltainen. Vertausta voidaan perustella ainakin sillä, että virolainen osakeyhtiö on oletusarvoisesti suurempi yhtiö kuin rajavastuuyhtiö. Toinen syy vertauksen pätevyydelle on, että virolainen osakeyhtiö on mahdollista viedä pörssiin⁶¹.

Yksi osakeyhtiön ja rajavastuuyhtiön eroista on se, että osakeyhtiöön sijoitettu pääoma ei ole osuuspääomaa vaan osakepääomaa. CC 221 §:ssä määritellään osakeyhtiö. Osakepääoma jakaantuu osakkeisiin. Osakkeen omistaja ei ole vastuussa osakeyhtiön veloista omilla henkilökohtaisilla varoillaan, vaan ainoastaan sijoittamallaan pääomalla. Osakeyhtiö taas vastaa veloistaan ja velvoitteitaan kaikilla varoillaan. CC 222 §:ssä sanotaan, että osakepääoman vähimmäismäärä on 25 000 euroa.

Osakkeita voi olla erilaisia ja ne voivat tuottaa erilaisia oikeuksia voittoon tai äänestämiseen CC 235 §:n mukaan. Osakkeet voivat olla joko nimellisarvoisia tai – arvottomia. CC 223 §:ssä sanotaan, että osakkeiden vähimmäisarvo on 10 senttiä. Pykälän 3 kohdan mukaan alle 10 sentin arvoiset osakkeet ovat arvottomia. Nimellisarvoisten osakkeiden arvo on aina 10 sentin monikerta.

Osakeyhtiön osake oikeuttaa osinkoon. CC 277 §:n 1 kohdan mukaan osingonjako päätös voidaan tehdä yhtiön vuosittaisen tuloksen julkistamisen jälkeen. Osinko voidaan jakaa myös ennen tuloksen julkaisemista, CC 277 §:n 3 kohdassa tämän kaltaiselle osingonjakoille annetaan edellytykset. Yhtiöjärjestyksen määräyksen perusteella hallituksella voi

⁶¹ Public Limited Company.

olla oikeus päättää osingonjaosta ja jakaa osinkoa ennen tuloksen julkaisemista. Tällöinkin hallintoneuvoston täytyy puoltaa päätöstä ja arvioidusta tilikauden voitosta saa jakaa enintään puolet.

Toinen tapa jakaa voittoa on omien osakkeiden hankkiminen. Omien osakkeiden hankkimisessa osakeyhtiö ostaa osakkailtaan näiden omistuksien suhteessa osakkeita. CC 283 §:n 1 kohdan mukaan osakeyhtiö ei saa hankkia itse tai kolmannen henkilön kautta omia osakkeitaan ellei laissa toisin säädetä. Saman pykälä 2 kohdassa sanotaan, että hallituksen päätöksellä omien osakkeiden hankkiminen on sallittua, jos yhtiökokous on tehnyt alle viisi vuotta sitten päätöksen osakkeiden hankkimisista. Osakkeiden hankintahinta ei ylitä yhtiökokouksen päätöksen enimmäis- ja vähimmäismääriä. Osakkeiden hankintahinta ei myöskään saa olla enempää kuin 10 % yhtiön osakepääomasta. Osakkeiden hankkiminen ei myöskään saa aiheuttaa taseen varojen pienenemistä pienemmiksi kuin osakepääoma ja kertyneet voitot.

Osakeyhtiön pitää, CC 336 §:n mukaan, muodostaa Reservkapitali samaan tapaan kuin rajavastuuyhtiön. Osakeyhtiöt ovat yleensä isompia kuin rajavastuuyhtiö eli, vaikka prosenttiosuudet omasta pääomasta ja voitosta ovat yhtä suuret, summat ovat useimmiten suurempia. Reservkapitalia käytetään tappioiden ja yllättävien menojen kattamiseen.

Osakeyhtiön voi perustajat voivat olla luonnollisia- tai oikeushenkilöitä. Perustajia voi olla yksi tai useampia. CC 243 §:n ja 244 §:n mukaan yhtiön perustamiseen tarvitaan perustamissopimus ja perustamissopimuksen liitteenä pitää olla yhtiöjärjestys. CC 250 §:ssä kerrotaan Viron kaupparekisterihakemukseen tarvittavat tiedot⁶².

Osakeyhtiö rekisteröidään notaarin kautta. Elektroninen rekisteröinti ei vielä ole mahdollista. Yhtiön rekisteröimisen lisäksi yhtiön osakkeet pitää rekisteröidä Eesti väärtpaberikeskukseen. Rekisteröintipalkkio on 140,60 euroa ja kestää 2 – 3 päivää. Notaarinpalkkio ei kuulu rekisteröintipalkkioon. Notaarin palkkion suuruus riippuu muiden oheispalveluiden, kuten käännösten tai asiakirjamallien, tarpeesta.⁶³

⁶² Hakemukseen tarvittavat tiedot: Perustamissopimus, yhtiöjärjestys, kuitit maksetuista osuuksista, perustajien nimet, sosiaaliturvatunnukset, osoitteet ja maksettujen osuuksien määrä, tiedot apportaista ja niihin liittyvät tilintarkastajan lausunnot, notarisoidulla allekirjoituksella varustettu tahdonilmaus jokaiselta hallituksen ja hallintoneuvoston jäseneltä, tieto siitä millä alalla yritys toimii, hallituksen, hallintoneuvoston ja tilintarkastajien henkilötiedot ja puhelinnumerot.

⁶³ Public Limited Company.

Osakeyhtiön osake on mahdollista maksaa apportilla. CC 248 §:n 1 kohdan mukaan apportun pitää olla jotakin, joka hyödyttää yhtiötä sen toiminnassa. Pykälän 2 kohdassa osakkeen omistajan oma työ tai palvelukset rajataan pois. CC 249 §:ssä sanotaan että, tilintarkastajan pitää tarkastaa kaiken osakeyhtiölle tarjotun apporttiomaisuuden arvo, ennen kuin yhtiö voi hyväksyä apportun.

Osakeyhtiön hallinto on monikerroksisempi kuin rajavastuuyhtiön. CC 306 §:ssä määritellään osakeyhtiön hallitus, kyseisen pykälän mukaan hallitus on pakollinen toimielin osakeyhtiössä. CC 308 §:ssä käsitellään osakeyhtiön hallituksen koostumusta. Osakeyhtiön hallituksessa voi olla yksi tai useampia jäseniä ja jäsenien ei tarvitse olla osakkeen omistajia. Hallituksen jäsenen pitää olla luonnollinen henkilö. Pykälän 3 kohta kieltää hallintoneuvoston jäsenen toimimisen hallituksen jäsenenä. CC 31 §:ssä sanotaan, että hallitukselle pitää valita puheenjohtaja, mikäli hallituksessa on enemmän kuin kolme jäsentä. Hallitus voi valita tämän puheenjohtajan keskuudestaan tai voi pyytää hallintoneuvostoa valitsemaan puheenjohtajan.

Toinen kerros osakeyhtiön hallinnossa on hallintoneuvosto, CC 316 §:ssä kerrotaan, että myös hallintoneuvosto on osakeyhtiön pakollinen toimielin. CC 318 § määrittelee hallintoneuvoston jäsenet. Jäsenten pitää olla luonnollisia henkilöitä, mutta ei välttämättä osakkeenomistajia. Hallintoneuvostossa pitää olla vähintään kolme jäsentä. Hallintoneuvoston jäsenenä ei voi toimia jos, on jäsen hallituksessa tai yhtiön tilintarkastaja. Hallintoneuvostolla on puheenjohtaja, CC 320 § kuvailee puheenjohtajan valintaa. Hallintoneuvosto valitsee puheenjohtajansa keskuudestaan. Valinta pitää rekisteröidä viiden arkipäivän sisällä tekohetkestä Viron kaupparekisteriin.

Osakeyhtiöllä on hallituksen ja hallintoneuvoston lisäksi, CC 291 §:n mukaan, velvollisuus pitää vuosittain yhtiökokous. Yhtiökokoukseen on hallituksen kutsuttava kaikki yhtiön osakkeenomistajat. Yhtiökokous on pidettävä kuuden kuukauden kuluessa kirjanpito vuoden päättymisestä tai yhtiöjärjestyksen määräysten mukaan. Vuosittaisen yhtiökokouksen lisäksi hallituksen on kutsuttava erityinen yhtiökokous koolle, mikäli CC 292 §:n edellytykset täyttyvät. Yhtiöjärjestys voi vaatia kokouksen koollekutsumista. Samaten osakkeenomistaja, joka omistaa vähintään 10 %:a yhtiön osakkeista, hallintoneuvosto tai tilintarkastaja voi vaatia kokouksen koollekutsumista. Myös tilanteessa, jossa yhtiön varat ovat alle puolet yhtiön osakepääomasta, yhtiökokous pitää kutsuakoolle.

Osakeyhtiö on pakollisilta ominaisuuksiltaan hieman byrokraattisempi kuin rajavastuuyhtiö. Osakeyhtiön tarkoituksena vaikuttaa olevan lainsäädännön kuvauksen perusteella houkutella pääomasijoittajia.

2.4.5. Yhtiölainsäädännön vertailua

Instituutiopohjainen näkemys strategiaan selittää talouksien toimivuutta tai toimimattomuutta yhteiskunnan kirjoitettujen ja kirjoittamattomien sääntöjen toimivuuden näkökulmasta. Länsimaisissa yhteiskunnissa, joissa säännöt on kirjoitettu ylös ja suurin osa toimijoista noudattaa niitä, talouden toimimattomuus harvemmin johtuu instituutioiden heikkoudesta.⁶⁴ Instituutiopohjaisen näkemyksen kautta voidaan ajatella, että mitä toimivampaa ja yksinkertaisempaa lainsäädäntö on, sitä tehokkaammin yritykset pystyvät toimimaan yhteiskunnassa. Tehokas ja yksinkertainen lainsäädäntö pienentää yritysten lainsäädännön noudattamisesta johtuvia kuluja.

Suurin ero virolaisen ja suomalaisen yhtiömuotoja koskevan lainsäädännön välillä on, että Virossa suurin osa yhtiömuodoista on määritelty yhdessä laissa. Vain osuuskuntia varten on säädetty oma lakinsa. Viron kauppakoodeksissa on melko helppolukuisesti eritelty jokainen yhtiömuoto omaan lukuunsa. Suomalaisessa sääntelyssä yritysmuotoihin liittyvää sääntelyä on ainakin neljässä eri laissa: osakeyhtiölaki, toiminimilaki, laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä ja osuuskuntalaki.

Tästä voidaan päätellä, että Viroon sijoittautuminen ja siellä toimiminen on suomalaisen yhtiön kannalta houkuttelevaa, koska yhtiölainsäädäntö on selkeää ja keskeisimmistä laeista on tarjolla käännökset englanniksi.

2.5. Tilintarkastus

Virossa yhtiöt tilin tarkastetaan vuosittain hyvin samaan tapaan kuin Suomessa. Viron kirjanpito vuosi on pituudeltaan 12 kk, mutta se voi olla lyhempi tai pidempikin, kuitenkin

⁶⁴ Peng et. al 2009 s. 67.

maksimissaan 18 kk. Virossa on kolmen tasoista tilintarkastusta. Raskain tilintarkastusvelvoite koskee yleisen edun kannalta merkittäviä entiteettejä⁶⁵. Raskaimmassa tilintarkastusvelvoitteessa tilintarkastus pitää olla tilintarkastuskomitean suorittama. Komitean pitää koostua vähintään kahdesta tilintarkastajasta.⁶⁶

Yleisen edun kannalta merkittävä entiteetti määritellään AAA 13§:ssä. Määritelmä kattaa entiteetit, joiden osakkeilla käydään kauppaa pörssissä, vakuutusyhtiöt ja paikallishallinnon alueilla, joiden väkiluku on yli 10 000 tai tase ylittää 20 000 000 euroa. AAA 13 §:n 2 ja 3 kohdassa määritellään tarkemmin henkilöt, joita pykälä koskee. 2 kohdassa annetaan rajat, jotka koskevat mitä tahansa oikeushenkilöä, paitsi valtiota⁶⁷. Nämä rajat ovat:

1. Liikevaihto ylittää 66 000 000 euroa.
2. Taseen loppusumma ylittää 33 000 000 euroa.
3. Työntekijöitä on keskimäärin yli 1000.

Kun vähintään kaksi näistä raja-arvoista ylittyy, katsotaan oikeushenkilö yleisen edun kannalta merkittäväksi entiteetiksi. AAA 13 §:n 3 kohdassa annetaan vastaavat rajat muille henkilöille ja valtio-omisteisille yhtiöille. En selosta niitä tässä syvällisemmin, koska ne eivät kuulu opinnäytetyön aihealueeseen.

Yleisen edun kannalta merkittävien entiteettien tilintarkastusvelvollisuuden lisäksi Virossa on olemassa kaksi erilaista tilintarkastusta. Kutsun niitä tässä tilintarkastajan arvioksi⁶⁸ ja tilintarkastukseksi⁶⁹. Näiden muotojen suurin ero selviää vertaamalla AAA 50 § ja 51 §:n 3 kohtia. Tilintarkastajan arviossa tilintarkastaja antaa negatiivisen lausunnon yrityksen tilasta ja tilintarkastuksessa tarkastaja antaa positiivisen tai vahvistavan lausunnon.

AAA:n mielenkiintoisimmat pykälät tämän tekstin kannalta ovat 91 ja 92, joissa määritellään osakeyhtiöiden ja rajavastuuyhtiöiden tilintarkastusvelvollisuutta. AAA 91 §:n 1 kohdan mukaan tilintarkastus on yhtiölle pakollinen, mikäli vähintään kaksi seuraavista taloudellisesta raja-arvoista ylittyy:

⁶⁵ Aviliku huvi üksus.

⁶⁶ PwC 2014 s. 41.

⁶⁷ AAA 13 § 2 kohta 1 momentti.

⁶⁸ Viroksi ülevaatus ja englanniksi review.

⁶⁹ Viroksi audit ja englanniksi audit.

1. Liikevaihto 2 000 000 euroa.
2. Taseen loppusumma 1 000 000 euroa.
3. Työntekijöitä keskimäärin 30.

AAA 91 §:n 2 kohdan mukaan tilintarkastus on pakollinen, mikäli vähintään yksi seuraavista raja-arvoista ylittyy:

1. Liikevaihto 6 000 000 euroa.
2. Taseen loppusumma 3 000 000 euroa.
3. Työntekijöitä keskimäärin 90.

Käytännössä nämä raja-arvot tarkoittavat sitä, että tilintarkastusvelvollisuus ei kosketa kovin monia Viroon perustettavia tytäryhtiöitä, ainakaan toiminnan aloittamisvuonna.

Tilintarkastajan arvio saattaa todennäköisemmin olla pakollinen aloittelevalla yhtiöllä. Tilintarkastajan arvio on pakollinen yhtiölle AAA 92 §:n 1 kohdan mukaan, jos kaksi kolmesta raja-arvosta ylittyy:

1. Liikevaihto 1000 000 euroa.
2. Taseen loppusumma 500 000 euroa.
3. Työntekijöitä keskimäärin 15.

Tilintarkastajan arvio on pykälän 2 kohdan mukaan pakollinen, myös, jos yksi seuraavista raja-arvoista ylittyy:

1. Liikevaihto 3 000 000 euroa.
2. Taseen loppusumma 1 500 000 euroa.

Mikäli mikään yllä kuvatuista ehdoista ei täyty yhtiön kohdalla se ei ole tilintarkastusvelvollinen.

Suomessa tilintarkastaja voidaan jättää valitsematta TL 4 §:n mukaan jos, enintään yksi seuraavista ehdoista täyttyy:

1. Taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa.
2. Liikevaihto ylittää 200 000 euroa.
3. Palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä.

Tilintarkastuslainsäädäntöjä vertaamalla pystyy päättämään, että Virossa tilintarkastusvelvollisuus koskettaa harvempaa yhtiötä kuin Suomessa, koska taloudelliset raja-arvot tilintarkastukselle ovat Virossa korkeammat. Se, että tilintarkastusvelvollisuus vaikuttaa harvempaan yhtiöön saattaa tarkoittaa pienempiä toiminnan kuluja. Yhtiöiden ei ole pakko maksaa tilintarkastajille palkkioita.

Tilintarkastuksen tehtävä on tuottaa tietoa tilinpäätöksen luotettavuudesta yhtiön omistajille ja kolmansille tahoille⁷⁰. Kolmansilla tahoilla voidaan tarkoittaa yhtiön asiakkaita tavarantoimittajia tai velkojia. Tämän perusteella on mahdollista, että esimerkiksi yhtiökumppanin luottokelpoisuudesta on hankalampaa tehdä päätelmiä Virossa kuin Suomessa, tämä taas saattaa nostaa liiketoiminnan kuluja.

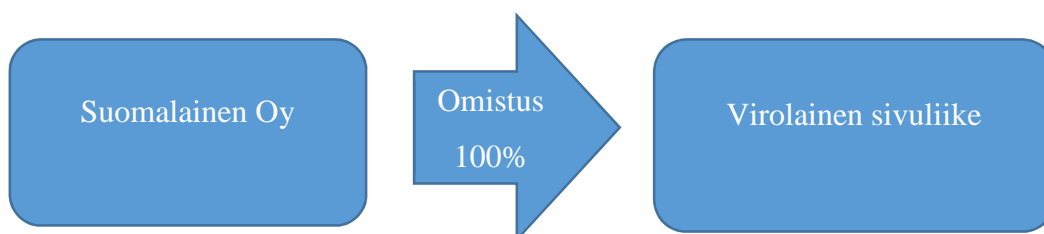
⁷⁰ Leppiniemi ja Kaisanlahti 2014 luku 17.

3. SIVULIIKE

3.1. Sivuliikkeen perustaminen Viroon

Tavoitteena on perustaa Viroon sivuliike, jonka suomalainen Oy 100 %:sti omistaa.

Suomalaisen Oy:n omistama virolainen sivuliike

Virolaisen sivuliikkeen perustamis- ja rekisteröintiprosessia on kuvattu luvussa 2.4.2.

Vaikka yritys ei perustaisikaan Viroon sivuliikettä, voi Viroon kuitenkin syntyä kiinteä toimipaikka ITA 7 §:n perusteella. Myös kiinteä toimipaikka pitää rekisteröidä ennen kaupallisen toiminnan aloittamista. Kiinteät toimipaikat, joita ei ole rekisteröity sivuliikkeiksi pitää rekisteröidä veroviranomaisille^{71, 72}

3.2. Arvonlisäverotus

Suomen ja Viron arvonlisäverotus on hyvin samankaltaista, koska EU:ssa arvonlisäverotus on harminisoitu. Sivuliike on verovelvollinen Viroon myydyistä palveluista ja tuotteista VATA 1 §:n 1 kohdan mukaan. Sivuliikkeen pitää rekisteröityä arvonlisäverovelvolliseksi kun sen liikevaihto ylittää 16 000 euroa.

⁷¹ Maksu- ja Tolliamet.

⁷² Guide on taxation of income of non-residents, luku 8.

Sivuliike ei ole arvonlisäverovelvollinen Suomelle Viroon myydyistä ja palveluista, koska AVL 1 §:n mukaan vain Suomessa tapahtuva tavaroiden tai palveluiden myynti on arvonlisäverovelvollista Suomeen.

3.3. Tuloverotus

3.3.1. Suomen lainsäädännön mukaan

Sivuliike ei ole itsenäinen oikeushenkilö eli sitä pidetään suomalaisen yrityksen kiinteänä toimipaikkana eli sivuliike on osa Suomeen yleisesti verovelvollista yhteisöä. Suomalaiset yhteisöt ovat TVL 9.1 §:n perusteella verovelvollisia Suomeen maailmanlaajuisista tuloistaan. Tämän perusteella myös sivuliike on verovelvollinen Suomeen tuloistaan.

Yhteisöjen tuloveroprosentti on Suomessa TVL 124.3 §:n mukaan 20 %:a. TVL 124.3 §:n pykälän mukaista tuloveroprosenttia sovelletaan myös ulkomailla sijaitseviin kiinteisiin toimipaikkoihin⁷³. Virolainen sivuliike on Suomen lainsäädännön kannalta suomalaisen yhtiön kiinteä toimipaikka Virossa eli sivuliikkeen tuloveroprosentti on 20.

Suomella ja Virolla on kummallakin oikeus verottaa kiinteän toimipaikan tuloa. Yrityksen asuinvaltio on verosopimustilanteessa velvollinen poistamaan kiinteän toimipaikan sijaintivaltiota johtuvan juridisen kaksinkertaisen verotuksen. Jotta kaksinkertainen verotus saataisiin poistettua, pitää kiinteään toimipaikkaan kuuluva tulo erottaa yrityksen muusta tulosta. Tämän jälkeen juridinen kaksinkertainen verotus poistetaan verosopimuksen menetelmäartiklasta riippuen joko hyvitys- tai vapautusmenetelmällä.⁷⁴

Vapautusmenetelmä tarkoittaa sitä, että ulkomailla olevaan kiinteään toimipaikkaan kuuluvat liiketulot ovat Suomessa verovapaita. Luonnollisten henkilöiden progressiiviseen tuloveroprosenttiin vapautusmenetelmällä verotetut tulot kuitenkin vaikuttavat.⁷⁵

⁷³ Helminen, luku 6. Yritystoiminnan muodot ja liiketulon verotus, Kiinteä toimipaikka, Kiinteän toimipaikkaan liittyvän tulon verotus, Yleisesti verovelvollisen kiinteä toimipaikka ulkomailla, Verotus Suomessa.

⁷⁴ Helminen, luku 6. Yritystoiminnan muodot ja liiketulon verotus, Kiinteä toimipaikka, Kiinteän toimipaikkaan liittyvän tulon verotus, Yleisesti verovelvollisen kiinteä toimipaikka ulkomailla, Verotus Suomessa, Kaksinkertaisen verotuksen poistaminen.

⁷⁵ Ibid.

Hyvitysmenettelmissä ulkomaisen kiinteän toimipaikan tulot ovat Suomessa asuvan henkilön tai yhteisön verotettavaa tuloa. Kiinteän toimipaikan samalta ajanjaksolta maksamat verot vähennetään Suomessa samalla ajanjaksolla maksettavasta verosta. Ulkomaille maksettuja veroja ei kuitenkaan voida hyvittää enempää kuin Suomessa samasta tulolajista ja määrästä maksettava vero. Paikallistason verot hyvitetään ainoastaan siinä tapauksessa, että sovellettava verosopimus niin edellyttää. Paikallistason veroja, joita ei voida hyvittää, ei myöskään voida vähentää tulonhankkimiskuluina. Tämä saattaa aiheuttaa monen kertaista verotusta.⁷⁶

Suomalaisen yrityksen ulkomailla olevaan kiinteään toimipaikkaan liittyvä verotettava tulo määritellään TVL:n ja EVL:n sääntöjä noudattaen samalla tavalla kuin Suomessa harjoitettuun tuloon liittyvä tulo Suomen verotusta varten. Poistot ja vähennyskelpoiset menot lasketaan EVL:n mukaan. Mikäli maiden välillä oleva verosopimus edellyttää vapautusmenetelmän käyttöä, kiinteään toimipaikkaan liittyviä menoja ei vähennetä. Vero- vapaan tulon hankkimisesta johtuneet menot eivät ole MenetelmäL 6.1 ja 7.2 §:n mukaan vähennyskelpoisia.⁷⁷

Kiinteän toimipaikan tappiot ovat vähennyskelpoisia Suomessa saadusta saman tulonlähteen tulosta, mikäli hyvitysmenettelmää sovelletaan. Tappiot eivät ole vähennyskelpoisia, jos sovelletaan vapautusmenettelmää.⁷⁸

3.3.2. Viron tuloverolain mukaan

ITA 54 §:n mukaan veroilmoitus pitää palauttaa ja verot pitää maksaa 10. päivä verotettavan tulon jakamista seuraavana kuukautena. Veroilmoitus pitää palauttaa ja verot maksaa Viron Vero ja Tulli virastolle⁷⁹. ITA 54 §:n 2 kohdan perusteella veroilmoitus pitää palauttaa sähköisesti.

ITA 53 §:n 1 kohdan perusteella kiinteän toimipaikan pitää maksaa tuloveroa ITA 48 – 52 §:n määräysten mukaisesti ottaen huomioon ITA 53 §:ssä määrätty poikkeukset. ITA

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Helminen, luku 6. Yritystoiminnan muodot ja liike-tulon verotus, Kiinteä toimipaikka, Kiinteän toimipaikkaan liittyvän tulon verotus, Yleisesti verovelvollisen kiinteä toimipaikka ulkomailla, Verotus Suomessa, Tappiot.

⁷⁹ Maksu- ja Tolliametile

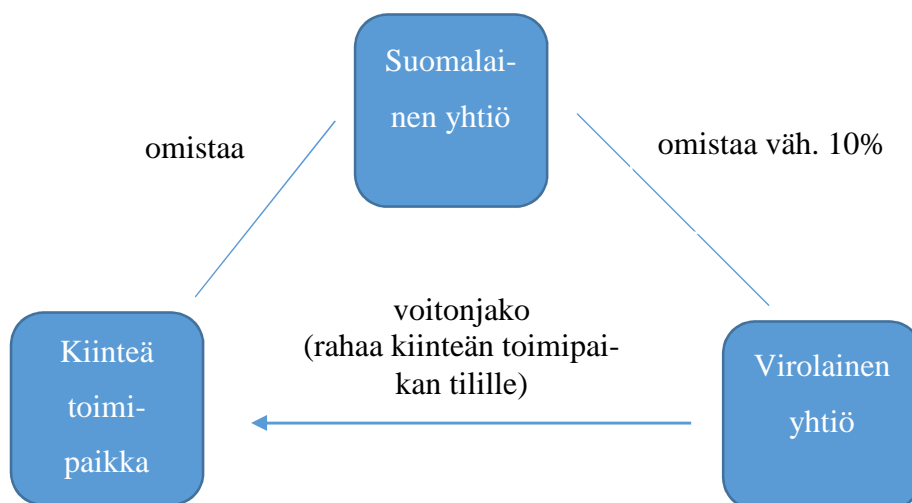
48 §:ssä käsitellään työnantajan maksamia työsuhde-etuja, jotka ovat Virossa laajasti tuloveronalaisia. ITA 49 §:ssä määritellään mainoslahjojen, lahjoitusten ja edustuskulujen veronalaisuutta. ITA 50 §:n mukaan Virossa asuvat eli perustetut yritykset ovat verovelvollisia jakamistaan voitoista. ITA 51 ja 52 §:ssä määritellään kulut ja muut kulut, jotka eivät liity liiketoimintaan tuloveron alaisiksi. ITA 48 – 52 §:stä on kerrottu tarkemmin luvussa 4.2.2.

ITA 53 §:n 2 – 4 kohdissa määritellään työsuhde-edut, lahjat, lahjoitukset, edustuskulut ja voitonjako tuloveronlaiseksi kuten 48 – 50 §:ssä. 48 – 50 §:ssä verovelvolliseksi määritellään oikeushenkilö. Kiinteä toimipaikka tai sivuliike ei ole itsenäinen oikeushenkilö, tämän vuoksi ITA 53 §:n 2 – 4 kohdissa viitataan erikseen 48 – 50 §:n, jotta myös kiinteä toimipaikka saataisiin verovelvolliseksi kyseisistä voitonjakamisen muodoista.

ITA 53 §:n 5 kohdassa viitataan 51 ja 52 §:in. Näiden perusteella liiketoimintaan liittyvät ja muut liiketoimintaan liittymättömät kulut ovat veronalaista voitonjakoa.

ITA 53 §:n 4¹ kohdan mukaan tuloveroa ei makseta voitosta joka maksetaan kiinteän toimipaikan tilin kautta ja jonka on alun perin jakanut yhtiö, josta kiinteän toimipaikan omistava yritys omistaa vähintään 10 %:a. ITA 53 §:n 4⁴ kohdan perusteella 4¹ kohdassa tarkoitettu voitto pitää olla jaettu rahallisessa muodossa.

ITA 53 §:n 4¹ kohdan mukainen tilanne

Suomen ja Viron verojärjestelmien keskeinen ero on se, että Virossa voittoa verotetaan vasta kun se jaetaan omistajille. Tätä periaatetta noudatetaan myös sivuliikkeiden ja kiinteiden toimipaikkojen kohdalla.

3.3.3. Verosopimuksen mukaan

OECD:n malli verosopimuksen 7.1 artiklan mukaan kiinteän toimipaikan sijaintivalttiolla on verotusoikeus kiinteän toimipaikan tuloon. Tämä verotusoikeus ei kuitenkaan poista asuinvaltion verotusoikeutta.

Suomen ja Viron välisen verosopimuksen 7 artiklan mukaan, mikäli yritykselle muodostuu kiinteä toimipaikka, Virolla on verotusoikeus sivuliikkeen tuloon. Verosopimuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaan sivuliike muodostaa kiinteän toimipaikan, joten Virolla on verotusoikeus sivuliikkeen tuloon. Virossa yritys maksaa veroja vain jakamastaan tuloksesta ja Viron veroprosentti on tällä hetkellä noin 25 %:a voitonjaon nettomäärästä.

TVL 9.1 §:n 1 kohdan mukaan Suomessa asuva yhteisö on verovelvollinen saamastaan tulosta. Viron CC 384 §:n mukaan sivuliike ei ole itsenäinen yritys vaan kuuluu ulkomalaiseen (suomalaiseen) yritykseen. Koska sivuliike kuuluu suomalaiseen yritykseen, Suomessa on myös verotusoikeus sivuliikkeen tuloon.

Kummallakin valtiolla on oikeus verottaa sivuliikkeen tuloa. Tällaista tilannetta kutsutaan juridiseksi kaksinkertaiseksi verotukseksi. Suomen ja Viron välisen verosopimuksen 23 artiklassa sanotaan, että koska Suomi on yhteisön virallinen kotipaikka, on Suomen velvollisuus poistaa kaksinkertainen verotus. Verosopimuksen 23 artikla määrittelee kaksinkertaisen verotuksen poistomenetelmäksi hyvitysmenetelmän. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomessa maksettavasta verosta vähennetään Viroon maksettu vero. Tämän vuoksi sivuliikkeen verorasitus muodostuu vähintään yhtä suureksi kuin Suomesta saadusta tulosta muodostuisi.

Sivuliikkeen tulo määritellään samalla tavalla EVL:n ja TVL:n säännökset huomioiden kuin Suomessa harjoitettuun toimintaan liittyvä tulo⁸⁰. Virossa sovellettavat kirjanpitosäännökset eivät vaikuta Suomessa määrättävän veron määrään.

Suomen ja Viron verojärjestelmät ovat perustavanlaatuisella tavalla erilaisia. Suomessa voitto verotetaan, kun yhtiölle muodostuu EVL:n tai TVL:n perusteella verotettavaa tuloa. Tulos lasketaan tilikausittain. Virossa voitto verotetaan, kun se jaetaan yhtiön tai sivuliikkeen omistajille. Tämä aiheuttaa riskin juridisesta kaksinkertaisesta verotuksesta. Mikäli voitto siirretään Suomeen eri vuonna kuin se on syntynyt ja kyseisenä vuonna ei sivuliikkeellä ole tuloja, joista verot voitaisiin vähentää, riski realisoituu.⁸¹

Alla on esimerkki Viron järjestelmän aiheuttamasta juridisesta kaksinkertaisesta verotuksesta. Ensimmäisessä taulukossa Viron verojen vähentäminen onnistuu mahdollisimman tehokkaasti, koska voitot jaetaan heti ensimmäisenä vuonna. Pääliikkeen voitolla tarkoitetaan taulukossa Viroon avatun kiinteän toimipaikan voittoa yhdistettynä muualla maailmassa (Suomessa) harjoitetun liiketoiminnan voittoon eli yhtiön maailmanlaajuisista voittoa.

Viron veron vähentäminen normaalitilanteessa

	Vuosi 1	Vuosi 2
sivuliikkeen voitto	100	0
voitonjako	80	0
Viron vero	20	0
pääliikkeen voitto	200	100
vero	40	20
Viron veron hyvitys	20	0
maksettava vero	20	20
nettovoitto (yht. 240)	160	80

⁸⁰ Helminen, luku 6. Yritystoiminnan muodot ja liike-tulon verotus, Kiinteä toimipaikka, Kiinteän toimipaikan liittyvän tulon verotus, Yleisesti verovelvollisen kiinteä toimipaikka ulkomailla, Verotus Suomessa, Verotettavan tulon laskeminen.

⁸¹ Torkkel 2014, kalvo 64.

Toisessa taulukossa esittelen tilanteen, jossa Viroon maksettujen verojen vähentäminen ei onnistu. Vuonna 1 sivuliike on tehnyt 100 euroa voittoa ja vuonna 2 sivuliikkeen tulos on jäänyt nolnaan. Voitto on jaettu kuitenkin vasta vuonna 2 suomalaisen yhtiön päätoimipaikkaan. Suomen verottaja on verottanut Viron sivuliikkeen voiton jo vuonna 1. Vuonna 2. yhtiön sivuliike ei tee yhtään voittoa, tällöin Suomen verottajalla ei ole mitään, mistä hyvittää vuonna 1 kertyneet, hyvitetävät, Viroon maksetut verot. Tällöin vuonna 1. Viroon maksetut verot jäävät sivuliikkeen tappioksi ja yhtiön nettovoitto muodostuu pienemmäksi kuin ensimmäisessä esimerkissä. Tässäkin taulukossa pääliikkeen voitolla tarkoitetaan pääliikkeen maailmanlaajuista voittoa eli pääliikkeen voitto yhdistettynä Virossa sijaitsevan kiinteän toimipaikan tai sivuliikkeen voittoon.

Viron veron vähentäminen ei onnistu

	Vuosi 1	Vuosi 2
sivuliikkeen voitto	100	0
voitonjako	0	80
Viron vero	0	20
pääliikkeen voitto	200	100
vero	40	20
Viron veron hyvitys	0	0
maksettava vero	40	20
nettovoitto (yht. 220)	160	60

Yllä kuvailtujen vaikutusten vuoksi ei ole yhdentekevää, milloin sivuliikkeen tulos katsotaan jaetuksi Suomeen.⁸² Virolaisen sivuliikkeen katsotaan jakaneen voitto Suomeen, kun rahat ovat siirtyneet kiinteän toimipaikan tai sivuliikkeen tililtä suomalaisen yhtiön tilille⁸³.

⁸² Torkkel kalvo 67 ja PwC 2014 s.47.

⁸³ Guide on taxation of income of non-residents, luku 8.

Suomen ja Viron välisessä verosopimuksessa ei oteta kantaa sivuliikkeen tappioiden vähentämiseen. OECD:n malliverosopimuksen kommentaarissa 23a artiklan kohdassa 65 kuitenkin sanotaan, että yhtiölle tietyssä valtiossa syntynyt tappio on voitava vähentää samassa valtiossa syntyneestä tulosta. Tällä perusteella tappio on vähennyskelpoinen ainakin Virossa.

Oikeuskirjallisuudessa OECD:n malliverosopimuksen lausunnon on kuitenkin katsottu sisältävän yleisen periaatteen, jonka vuoksi toisessa valtiossa syntyneet tappiot ovat vähennyskelpoisia myös asuinvaltiossa, silloin kun asuinvaltio soveltaa hyvitysmenetelmää. Tappiot ovat vähennyskelpoisia, koska asuinvaltiolla on myös oikeus verottaa kyseistä tuloa.⁸⁴ Sivuliikkeen tappio sisältyy verotettavaan tuloon Suomessa ja Suomen ja Viron välinen verosopimus määrittelee kaksinkertaisen verotuksen poistomenetelmäksi hyvitysmenetelmän, joten tappio on voitava vähentää Suomesta saadusta kyseisen tulonlähteen tulosta.⁸⁵ Tappio on siis elinkeinotoiminnan tulonlähteen tulosta vähennyskelpoinen Virossa ja Suomessa. Virossa tappio on ITA 35 §:n 1 kohdan mukaan vähennyskelpoinen seitsemänä seuraavana verovuonna. TVL 120.1 §:n mukaan tappiot ovat vähennyskelpoisia 10 seuraavaa verovuotta niiden syntymisestä eli tappiot ovat pidempään vähennyskelpoisia Suomessa kuin Virossa.

3.4. Vaikutukset omistajien verotukseen

Sivuliikkeen perustamisella ei ole vaikutuksia omistajien verotukseen, koska sivuliikettä ei katsota itsenäiseksi oikeushenkilöksi. Näin ollen sivuliike ei voi jakaa itsenäisesti osinkoja ja sen tuloa verotetaan myös Suomessa.

Suomalainen yhtiö jakaa sivuliikkeen osingot tuloksestaan aivan samoin kun se jakaa omasta toiminnastaan kertyneet voitot. Johdannossa on tehty olettaja, ettei suomalainen yhtiö ole julkisesti noteerattu. Suomalainen yhtiö jakaa osinkoa vuodessa yhdelle osakkeenomistajalle 120 000 euroa ja yhden osakkeenomistajan omistamien osakkeiden markkinaarvo on vähintään 1 500 000 euroa.

⁸⁴ Helminen, luku 6. Yritystoiminnan muodot ja liike-tulon verotus, Kiinteä toimipaikka, Kiinteän toimipaikkaan liittyvän tulon verotus, Yleisesti verovelvollisen kiinteä toimipaikka ulkomailla, Verotus Suomessa, Tappiot.

⁸⁵ Ibid.

Listamattoman yhtiön luonnolliselle henkilölle jakama osinko jaetaan pääomatulo-osinkoon ja ansiotulo-osinkoon. Pääomatulo-osinkoa on TVL 33b §:n perusteella kahdeksan prosentin vuotuinen tuotto osaingonsaajan omistamien osakkeiden matemaattiselle arvolle.

Kahdeksan prosentin vuotuista tuottoa vastaavasta osingon määrästä 25 %:a on veronalaista tuloa ja 75 %:a on verovapaata, siltä osin kun osingot ovat yhteensä enintään 150 000 euroa. Mikäli osingot ovat yli 150 000 euroa, mutta eivät ylitä 8 prosentin vuotuista tuottoa, osingoista 85 %:a on veronalaista pääomatuloa ja 15 %:a on verovapaata.

TVL 124.2 §:ssä säädetään, että pääomatulon tuloveroprosentti on luonnollisella henkilöllä 30 %:a, mikäli tulon määrä ei ylitä 30 000 euroa. Mikäli tulon määrä on yli 30 000 euroa, pääomatulon tuloveroprosentti on 33 %:a.

Tutkielman tapauksessa yhtiö jakaa osakkeenomistajalle osinkoa 120 000 euroa. Osakkeenomistajan osakkeiden matemaattinen arvo on 1 500 000 euroa. Kahdeksan prosentin vuotuinen tuotto on tässä tapauksessa 120 000 euroa. Tästä 120 000 eurosta 25 %:a eli 30 000 euroa on veronalaista tuloa. Pääomatulovero 30 000 eurosta on 9 000 euroa.

Sivuliike on maksanut tuloksestaan vähintään 20 %:a veroja. On mahdollista, että enemmänkin, koska sivuliikkeen verotukseen liittyy juridisen kaksinkertaisen verotuksen riski, mikäli voittoja ei jaeta saman vuonna Suomeen kuin ne syntyvät. Riski tulee siitä, että Suomi verottaa voiton samana vuonna kuin se EVL:n perusteella muodostuu ja Viro verottaa vain jaettua voittoa.

Oletetaan, että suomalaisen yhtiön osakkeenomistajalleen jakama osinko on kokonaan peräisin virolaisen sivuliikkeen tuloksesta, jotta suomalainen yhtiö pystyisi jakamaan 120 000 euroa osinkoina, pitäisi tuloksen olla 150 000 euroa. Tällöin virolaisen sivuliikkeen tuloksen verorasitus olisi suomalaisille omistajille asti jaettuna 29 000 euroa.

3.5. Vertailu

Tässä sivuliikettä verrataan Suomeen avattavaan uuteen toimipisteeseen. Sivuliikettä ei katsota itsenäiseksi oikeushenkilöksi, joten se on hyvin samankaltainen velkojen ja vastuiden kannalta katsottuna kuin uusi Suomeen avattava toimipiste. Yhtiö on vastuussa kaikista sivuliikkeen veloista ja vastuista.

ALV on Virossa 20 %:a ja Suomessa 24 %:a. Virossa ALV-ilmoitus annetaan kuukausittain. Suomessa ilmoitus annetaan kuukausittain, neljännes- tai puolivuosit-
tain. Suomessa ilmoitus annetaan kuukausittain, neljännes- tai puolivuosit-
sakin maassa arvonlisäverotus toimii pääpiirteittäin samalla tavalla eli tavoitteena on ve-
rottaa maassa tapahtuvaa kulutusta. Syy samankaltaisuuteen on se, että kummankin maan
arvonlisäverotus perustaa arvonlisäverodirektiiviin.

Tuloverotuksessa Suomella ja Virolla on paljoin eroja. Virossa kiinteä toimipaikka tai
sivuliike maksaa voitoistaan verot vasta sitten, kun se jakaa voitot omistajilleen. Suo-
messä tuloa verotetaan sitä mukaa kun sitä kertyy. Tämän lisäksi Suomessa on käytössä
kaksinkertainen verotus eli tulo verotetaan silloin kun yritys tekee voittoa, tämän lisäksi
tulo verotetaan kun yritys jakaa sen osinkona omistajilleen. Suomen ja Viron välisessä
verosopimuksessa kaksinkertaisen verotuksen poistomenetelmäksi määritellään hyvitys-
menetelmä eli verorasitus muodostuu samanlaiseksi kuin, jos sivuliikkeen sijasta olisikin
avattu uusi toimipaikka Suomeen.

Tappioiden vähennysaika on lyhempi Virossa kuin Suomessa. Suomessa on kuitenkin
käytössä hyvitysmenetelmä. Kun maalla on hyvitysmenetelmä käytössä, tappiot voidaan
vähentää myös asuinmaassa saman tulonlähteen tulosta⁸⁶.

Sivuliikkeen perustaminen Viroon ei vaikuta yhtiön omistajien verotukseen, koska he
asuvat Suomessa ja ovat yleisesti verovelvollisia Suomeen. Tämän lisäksi sivuliike ei ole
itsenäinen oikeushenkilö, vaan se on osa heidän omistamaansa suomalaista yhtiötä. Sivu-
liikkeen tulot verotetaan yhtiön tulojen ohella ja yhtiö jakaa voitot osinkoina omistajille.

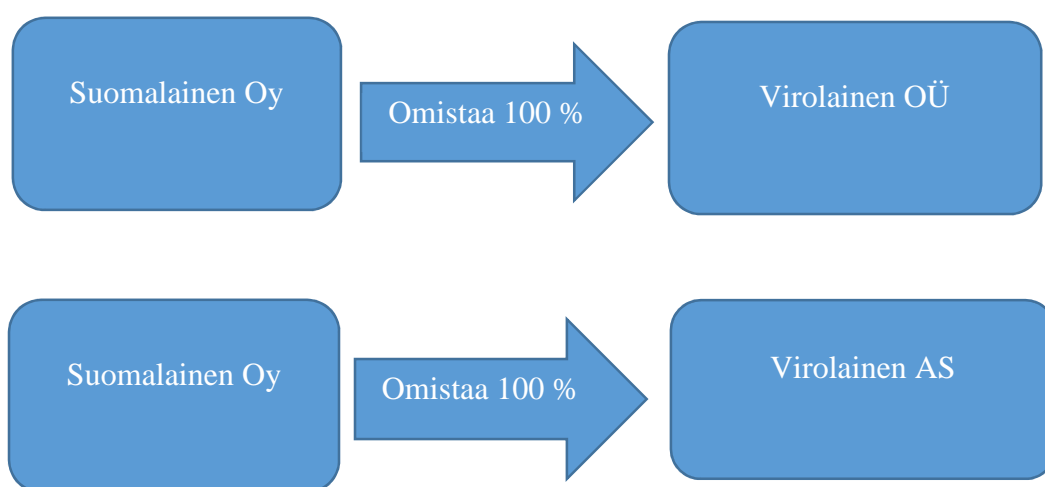
⁸⁶ Helminen, luku 6. Yritystoiminnan muodot ja liike-
tulon verotus, Kiinteä toimipaikka, Kiinteän toimipai-
kaan liittyvän tulon verotus, Yleisesti verovelvollisen kiinteä toimipaikka ulkomailla, Verotus Suomessa,
Tappiot.

4. EMO-TYTÄRYHTÖ -RAKENNE

4.1. Yhtiömuodon valinta

Tavoiteltu yhtiö rakenne on tässä tapauksessa emo-tytäryhtiö -rakenne.

Vaihtoehdot

Emo-tytäryhtiö rakenteen toteuttamiseen on olemassa kaksi virolaista yhtiömuotoa: rajavastuuyhtiö ja osakeyhtiö. Ne ovat ainoat mahdolliset yhtiömuodot kyseisen rakenteen toteuttamiseen, koska rakenteen ominaispiirre on, että emoyhtiö omistaa tytäryhtiön osakkeet, mutta tytäryhtiö on kuitenkin itsenäinen oikeushenkilö. Nämä ovat ainoat yhtiömuodot, joissa oikeushenkilön on mahdollisuus omistaa kyseinen yhtiö ja kyseinen yhtiö on myös itsenäinen oikeushenkilö.

Ominaisuus	Rajavastuuyhtiö	Osakeyhtiö
Nimi viroksi	osaiühing	aktsiaselts
Nimi englanniksi	Private limited company	Public limited company
Lyhenne	OÜ	AS

osakepääoma vähintään	2500e ⁸⁷	25 000e
Osuuden eteenpäin luovuttaminen	Osakkailla etuosto oikeus, ellei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä.	Osakkeen voi luovuttaa vapaasti kolmannelle, ellei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä.
Omistus osuus	Tietty osuus pääomasta. Osakkailla voi olla erisuuruiset osuudet. Osuuden suuruuden pitää aina olla tasaluku euro määrältään, vähintään yksi euro. ⁸⁸	Osake
Pakolliset toimielimet	Hallitus on ainoa pakollinen.	Korkein hallinnollinen toimielin on yhtiökokous, hallitus ja hallintoneuvosto ovat myös pakollisia.
Vaaditut perustamissopimuksen osat	Perustamissopimus ja yhtiöjärjestys perustamissopimuksen liitteenä	Perustamissopimus ja yhtiöjärjestys perustamissopimuksen liitteenä
Taloudellinen vastuu	Osuuden omistajat eivät ole taloudellisessa vastuussa yhtiön velvoitteista.	Osakkeen omistajat eivät ole taloudellisessa vastuussa yhtiön velvoitteista.
Kuinka monta perustajaa vaaditaan?	Yksi, perustaja voi olla luonnollinen tai oikeudellinen henkilö.	Yksi, perustaja voi olla luonnollinen tai oikeudellinen henkilö.
Hyväksytäänkö apporti?	Apporti hyväksytään, jos yhtiöjärjestys sen sallii.	Apporti hyväksytään, jos yhtiöjärjestys sallii.

⁸⁷ kts. 4.1.2 Rajavastuuyhtiö on mahdollista perustaa ilman pääomaakin.

⁸⁸ CC 148 § 1 kohta.

Tilintarkastus	Tilintarkastus on pakollinen, mikäli yhtiöjärjestys niin määrää tai tietyt raja-arvot ylittyvät. ⁸⁹	Tilintarkastus on pakollinen vuosittain.
----------------	--	--

Kuviossa esitettyjen seikkojen lisäksi on syytä ottaa huomioon, että tässä tapauksessa yhtiön perustajana toimii suomalainen yhtiö. Suomalaisen yhtiön ei ole mahdollista perustaa rajavastuuyhtiötä nopeutetulla menettelyllä internetin kautta, koska se ei ole luonnollinen henkilö, eikä asu Virossa. Myös osuuspääoma on maksettava kokonaan samoista syistä kuin edellä.

Keskeisin yhtiömuodon valintaan vaikuttava seikka on suunnitellun yhtiön koko. Rajavastuuyhtiön etuja ovat päätöksenteon helppous ja pieni vaadittu alkupääoma. Rajavastuuyhtiöllä on vain yksi pakollinen toimielin eli hallitus ja hallitus voi koostua vaikka yhdestä henkilöstä. Lisäksi osuudenomistajien on mahdollista tehdä päätöksiä kutsumatta osuudenomistajien kokousta koolle. Myös osuuspääoman pienuus ja mahdollisuus jättää se kokonaan maksamatta ovat rajavastuuyhtiön etuja. Suomalaisen yhtiön näkökulmasta kuitenkin päätöksenteon joustavuus ja alkupääoman pienuus ovat keskeisimpiä piirteitä.

Viron yhtiömuodoista suomalaisen yhtiön kannattaa valita osakeyhtiö ainakin silloin, kun toiveena on listautua pörssiin. Toinen osakeyhtiön etu on se, että sen avulla tavoittaa laajemman yleisön ja, koska päätöksen teko on ainakin teoriassa läpinäkyvämpää kuin rajavastuuyhtiössä, sen voi ajatella houkuttelevan enemmän sijoittajia.

4.2. Tuloverotus

4.2.1. Suomen lainsäädäntö

TVL 3 §:n yhteisöllä tarkoitetaan oikeushenkilöä. Oikeushenkilöt ovat erillisiä verovelvollisia. Verotuksen kannalta on selkeintä valita yhtiömuoto, joka katsotaan sekä Suomessa, että Virossa itsenäiseksi verosubjektiksi. Tämä sen takia, että näin vältetään mahdolliselta kvalifikaatiokonfliktilta. Kvalifikaatiokonfliktilla tarkoitetaan sitä, että valtiot

⁸⁹ kts. kohta 2.5. Tilintarkastus.

määrittelevät yhtiömuodot eritavoin. Esimerkiksi yhtiö on toisen valtion verotuksessa itsenäinen oikeussubjekti ja toisen valtion verotuksessa se ei ole itsenäinen.⁹⁰ Rajavastuuyhtiö ja virolainen osakeyhtiö ovat kummatkin itsenäisiä verosubjekteja ja oikeushenkilöitä.

Kotimaiset yhteisöt ovat Suomeen yleisesti verovelvollisia eli kotimaisia yhteisöjä verotetaan niiden maailmanlaajuisista tuloista. Tässä tapauksessa suomalaista osakeyhtiötä verotetaan siis sen saamista maailmanlaajuisista tuloista.

Virolainen yhtiö ei kuitenkaan ole yleisesti verovelvollinen, vaan rajoitetusti verovelvollinen. Rajoitetusti verovelvollinen on TVL 9 §:n mukaan verovelvollinen ainoastaan Suomesta saamistaan tuloista. Tutkielman tapauksessa tarkoituksena ei ole, että virolainen yhtiö harjoittaisi Suomessa toimintaa eli virolainen yhtiö ei olisi tuloistaan Suomeen verovelvollinen.

Konserniyhtiöitä verotetaan Suomessa ja Virossa erillisinä verosubjekteina. Tämän vuoksi suomalaisella emoyhtiöllä ei ole mahdollisuutta vähentää tytäryhtiönsä tappioita verotuksessaan. Emoyhtiö ei myöskään voi antaa konserniavustusta, koska konserniavustuslaki soveltuu vain kansallisiin tilanteisiin.⁹¹

4.2.2. Viron lainsäädäntö

ITA 1 §:ssä määritellään Virossa verotettavat tulot. Kyseisen pykälän 3 kohdassa määritellään Viron lainsäädännön mukaan perustetun oikeushenkilön antamat tai maksamat lahjat, lahjoitukset, edustuskulut, jaetut voitot, kulut ja maksut, jotka eivät liity liiketoimintaan, veronalaisiksi.

ITA 2 §:ssä määritellään verovelvolliset. Virossa perustetut oikeushenkilöt ovat ITA 2 §:n 3 kohdan mukaan Virossa verovelvollisia. ITA 3 §:n 2 kohdan mukaan Viron lakien mukaan perustetun oikeushenkilön pitää antaa veroilmoitus ja maksaa verot kuukausit-

⁹⁰ Helminen, luku 6. Yritystoiminnan muodot ja liike-tulon verotus, Yhteisöt.

⁹¹ Helminen, luku 8. Kansainvälisen konsernin erityiskysymyksiä, Tappiontasausmahdollisuudet, Tappion tasaus.

tain. Oikeushenkilön verokausi on yksi kuukausi. ITA 47 §:n 1 kohdan mukaan ammatinharjoittajat maksavat ennakkoveroja. Saman pykälän 2 kohdassa kerrotaan, että verovelvollinen, jolla on yritystuloa, ei ole velvollinen maksamaan ennakkoveroja. Tämän perusteella osakeyhtiöiden ja rajavastuuyhtiöiden ei tarvitse maksaa verojaan ennakkoon.

ITA 54 §:ssä kerrotaan, että veroilmoitus pitää palauttaa ja verot pitää maksaa 10. päivä verotettavan tulon jakamista seuraavana kuukautena. Veroilmoitus pitää palauttaa ja verot maksaa Viron Vero ja Tulli virastolle⁹². ITA 54 §:n 2 kohdan mukaan veroilmoitus pitää palauttaa sähköisesti.

Oikeushenkilön antamat tai maksamat veronalaiset lahjat, lahjoitukset ja edustuskulut määritellään ITA 49 §:ssä. Mainoslahjat, jotka ovat enimmillään 10 euron arvoisia ja kaupalliset arvonnat, joiden palkinto on enimmillään 10 000 euron arvoinen, eivät ole tuloveronlaisia ITA 49 §:n 1 kohdan mukaan.

Yleishyödyllisille yhteisöille⁹³ tehdyt lahjoitukset ovat verottomia ITA 49 §:n 2 kohdan asettamin rajoituksin. Lahjoitukset saavat olla enintään 3 %:a yrityksen vuotuisista sosiaalimaksuista tai 10 %:a edellisen vuoden voitoista. Lahjoitukset saavat ylittää toisen summan. Vuoden katsotaan aina päättyneen tammikuuhun. Yritys saa laskea vuotuiset lahjoitukset yhteen eli ei haittaa vaikka kuukausittain lahjoitettu summa ylittäisi yhden kuukauden osan kyseisistä rajoista, kunhan vuotuinen raja ei ylity.

ITA 50 §:ssä käsitellään Virossa asuvien eli perustettujen yritysten velvollisuutta maksaa vero jakamistaan voitoista. ITA 50 §:n 1 kohdan mukaan maassa asuvan yhtiön pitää maksaa tulovero jakamistaan voitoista riippumatta siitä, onko voitto jaettu rahana tai jonakin muuna hyödykkeenä. Yhtiön ei kuitenkaan pidä maksaa tuloveroa rahastoannista eli siitä kun se siirtää varoja jakamattomista voittovaroista osakepääomaan. CC 192 §:n mukaan rahastoannissa osakkeiden määrä, nimellisarvo tai kummatkin nousevat.

ITA 50§ 1¹ kohdassa määritellään kansainvälisiä tilanteita, joissa tuloveroa ei peritä. Kyseisen pykälän 1¹.1 kohdan mukaan, mikäli virolainen yhtiö on saanut voitonjakoa jostain

⁹² Maksu- ja Tolliametile

⁹³ Yleishyödylliset yhteisöt on määritelty ITA 11 §:ssä.

toisesta yhtiöstä, joka sijaitsee EU-valtiossa tai Sveitsissä ja tämä voitto jaetaan eteenpäin, tästä voitonjaosta ei peritä tuloveroa. Virolaisen yhtiön pitää myös omistaa yli 10 %:a voittoa jakavan yhtiön pääomasta.

ITA 50 §:n 2 kohdan mukaan pääomanpalautukset katsotaan voitonjaoksi, mikäli ne ylittävät yhtiöön sijoitetun alkupääoman määrän. Voitonjaoksi katsotaan myös, omien osakkeiden ostaminen, siltä osin kuin osakkeiden ostohinta ylittää niiden hankintahinnan.

Mikäli oikeushenkilön ja oikeushenkilöön etuyhteydessä olevan henkilön välisissä liike-toimissa ei ole käytetty markkinaehtoisia hintoja, ITA 50 §:n 4 kohdan mukaan tulovero määrätään osuudelta, jonka verovelvollinen olisi saanut tuloina tai määrältä, jonka verran verovelvollisen menot olisivat olleet pienemmät, mikäli markkinaehtoistahintaa olisi käytetty. Mikäli erotuksesta on jo pidätetty verot ITA 41 §⁹⁴ perusteella, erotuksesta ei enää uudestaan veroteta ITA 50 §:n 4 kohdan perusteella.

ITA 51 §:ssä määritellään kulut, jotka eivät liity liiketoimintaan tuloveron alaisiksi. Pykälän 1 kohdan mukaan kulut ja maksut, jotka eivät liity liiketoimintaan ovat tuloveronalaisia, mikäli niitä ei ole verotettu jo ITA 48 – 50 §:n perusteella. ITA 51 §:n 2 kohdassa määritellään kulut, jotka eivät liity liiketoimintaan. Liiketoimintaan liittymättömiä kuluja ovat sakot ja rikemaksut ja korot, jotka on määrätty Viron verolainsäädännön perusteella, myös verovelvolliselta takavarikoidun omaisuuden kustannukset ja arvo ovat vähennys kelvottomia. Ympäristöhaitoista lakien perusteella maksetut korvaukset, ovat liiketoimintaan liittymättömiä kuluja. Lahjukset eivät ole liiketoimintaan liittyviä kuluja.

Osallistumis- ja jäsenmaksut, jotka on maksettu voittoa tuottamattomille yhdistyksille, ovat liiketoimintaan liittymättömiä kuluja, ellei osallistuminen kyseisiin yhdistyksiin liity suoraan yritystoimintaan. Lahjoitukset kyseisille järjestöille taas eivät ole verollisia, mikäli ITA 49 §:n edellytykset täyttyvät.

Maksut, joista ei ole kuitteja ovat, myös liiketoimintaan liittymättömiä kuluja. Kustannukset ja maksut, joilla ei ole ilmeistä yhteyttä liiketoimintaan kuuluvat liiketoimintaan liittymättömiin kuluihin, kustannukset ja maksut, jotka on tehty täyttämään oikeudellisia

⁹⁴ Siirtohinnoittelupykälä.

vaatimuksia, jotka eivät liity yrityksen liiketoimintaan, luetaan liiketoimintaan liittymättömiksi kuluiksi.

ITA 51 §:n 5 kohdassa on viitattu ITA 13 §:n 3.3-6 kohtiin, joissa määritellään erilaisia työnantajan työntekijälleen vapaasti tarjoamia etuja.⁹⁵ Näitä etuja ei katsota liiketoimintaan liittymättömiksi kuluiksi eli yhtiön ei tarvitse maksaa näistä tuloveroa. Näitä etuja ei kuitenkaan pidä sekoittaa ITA 48 §:ssä on määriteltyihin työsuhte-etuihin, joista pitää maksaa tuloveroa.

4.3. Vaikutukset omistajien verotukseen

Virolainen yhtiö on itsenäinen oikeushenkilö eli sen tulos ei vaikuta suomalaisen yhtiön tulokseen, mikäli se ei jaa tulostaan. Koska virolaisen yhtiön tulos ei vaikuta välittömästi suomalaisen yhtiön tulokseen, virolaisen yhtiön tulos ei vaikuta välittömästi suomalaisen yhtiön omistajien verotukseen.

Virolaisen yhtiön osingonjakoa on tutkittu tarkemmin luvussa 5.3.2. Pääsääntönä voidaan kuitenkin pitää, että Viro ei verota voittoa ennen kuin se jaetaan omistajille. Viron veroprosentti on 20. Suomi ei verota virolaisen tytäryhtiön suomalaiselle emoyhtiölle jakamaa osinkoa. Koska Viron tuloveroprosentti on yhtä suuri kuin Suomen yhteisöjen tuloveroprosentti, muodostuu virolaisen yhtiön tuottaman voiton perusteella suomalaisen yhtiön jakaman osingon verorasitus yhtä suureksi kuin sivuliikkeen tai kiinteän toimipaikan tapauksessa.

Suurin emo-tytäryhtiö – rakenteen etu on, ettei siinä muodostu samanlaista juridisen kaksinkertaisen verotuksen riskiä kuin sivuliikkeen tai kiinteän toimipaikan tapauksessa. Riskiä ei muodostu, koska Suomi ei verota virolaisen yhtiön tulosta.

⁹⁵ Näitä etuja ovat: Lentokoneen tai laivan miehistölle työnantajan tarjoamat ilmaiset lounaat, mikäli kulut eivät ylitä 6e päivää ja henkilöä kohden. Työnantajan vapaaehtoisesti työntekijälleen maksama äitiysraha, joka on korkeintaan 720 e yhden vuoden aikana. Työnantajan työntekijälle ostamat lääketieteelliset apuvälineet, jos työntekijän katsotaan menettäneen työkykyään 40 %:a. Työnantajan työntekijälle maksamat uudelleen koulutukset ja työssäoppimiset työsuhteen päättyessä. Työtapaturmien tai työperäisten sairauksien hoitokulut, jotka työnantaja maksaa.

Toinen tämän rakenteen etu on se, että voitto verotetaan vasta sitten, kun se on jaettu omistajille. Tämän vuoksi on mahdollista sijoittaa yhtiöön edellisen tilikauden tulos kokonaisuudessaan ja kehittää toimintaa nopeammin kuin esimerkiksi Suomessa, jossa yhteisöjen elinkeinoverolain mukaista tulosta verotetaan tilikausittain.

4.4. Yhteenveto

Tässä etabloitumistavassa on valittavana kaksi mahdollista yhtiömuotoa rajavastuuyhtiö ja virolainen osakeyhtiö. Tärkein yhtiömuodon valintaan vaikuttava seikka on suunnitellun yhtiön koko.

Rajavastuuyhtiö on byrokratialtaan selkeästi helpompi. Rajavastuuyhtiöllä on ainoastaan yksi pakollinen toimielin, joka on hallitus. Hallitus voi koostua yhdestä henkilöstä. Osuudenomistajat voivat myös tehdä päätöksiä kutsumatta osuudenomistajien kokousta koolle, riittää kun päätösehdotelma lähetetään kaikille osuudenomistajille ja yli 50 %:a heitä kannattaa sitä, mikäli osuudenomistaja ei nimenoman äänestä ehdotuksen puolesta, hänen lasketaan äänestävän sitä vastaan. Tämä helpottaa rajavastuuyhtiön hallinnoimista selkeästi.

Rajavastuuyhtiö ei voi listautua pörssiin Virossa. Virolainen osakeyhtiö on se yhtiömuoto, joka on suunniteltu virolaiseksi pörssiyhtiöksi. Siinä on enemmän toimielimiä ja sen toiminta on läpinäkyvämpää kuin rajavastuuyhtiön.

Mikäli tavoitteen on listautua Viron pörssiin ja hankkia yhtiölle sitä kautta rahoitusta virolainen osakeyhtiö on ainoa mahdollinen yhtiömuoto. Mikäli tavoitteena on aloittaa toiminta Virossa mahdollisimman pienin alkukustannuksin ja vähällä byrokratialla, tällöin rajavastuuyhtiö on oikea yhtiömuoto.

Virossa yhtiön tulosta verotetaan vasta, kun se jaetaan osinkoina yhtiön omistajille. Tulovero on Virossa 20/80. Suomella ei ole verotusoikeutta Virolaisen yhtiön tuloon, mikäli se ei ole Suomesta peräisin. Tässä tapauksessa virolaiselle yhtiölle ei ole suunniteltu toimintaa Suomeen eli Suomella ei ole oikeutta verottaa yhtiön tulosta.

5. RAHOITUSRAKENTEEEN VAIKUTUS VEROTUKSEEN

5.1. Rahoitusrakenteen vaikutus

5.1.1. Rahoitusrakenteista

Rahoitusteorian mukaan yrityksen rahoitusrakenne on optimaalinen silloin kun yrityksen arvo on suurimmillaan. Rahoitusrakenteen tavoitteena on yrityksen arvon maksimointi.⁹⁶ Milloin yrityksen arvo on suurimmillaan, riippuu yritykseen liittyvistä tekijöistä. Näitä tekijöitä ovat yrityksen voitollisuus, tappiollisuus, toimiala, yritysverokanta ja koron vähennyskelpoisuus⁹⁷.

Oman pääoman ehtoiseksi rahoitukseksi kutsutaan rahoitusta, jossa yrityksen toimintaan tarvittavasta pääomasta tulee yritykseltä itseltään voittovarojen muodossa tai yrityksen omistajilta oman pääoman ehtoisina sijoituksina. Oman pääoman ehtoiseksi sijoitukseksi sanotaan esimerkiksi osakeannilla hankittuja varoja.⁹⁸

Vieraan pääoman ehtoiseksi rahoitukseksi kutsutaan rahoitusta, jossa yrityksen toimintaan tarvittavat varalta tulevat vieraan pääoman ehtoisilta rahoittajilta. Vierasta pääomaa ovat esimerkiksi lainat.⁹⁹ Yrityksen rahoitus koostuu yleensä vieraan ja oman pääoman ehtoista rahoituksesta.

Vieraan ja oman pääoman ehtoisen rahoituksen verotus on erilaista. Tämä luo yritykselle verosuunnittelumahdollisuuden. Vieraan pääoman tuotto eli korko on maksajalleen vähennyskelpoinen ja kansainvälisessä tilanteessa useimmiten maksajan asuinvaltiossa verovapaa.¹⁰⁰ Virossa ei veroteta yrityksen tulosta, vaan sen omistajilleen jakamaa voittoa¹⁰¹. Tämän vuoksi vieraan pääoman korot eivät käytännössä ole Virossa vähennyskelpoisia. Korot kuitenkin pienentävät yhtiön jakokelpoista voittoa eli yhtiön tulevaa verorasitusta.

⁹⁶ Damodaran 2011, s.378.

⁹⁷ Katramo et al. 2013, s. 170.

⁹⁸ Villa et al. 2014. Yritysoikeus, II YRITYSMUODOT, 4. Osakeyhtiö, Rahoitus, Rahoituksen lajit.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Helminen 2009. s. 602.

¹⁰¹ Torkkel 2014. Kalvo 3.

Koska korot eivät ole Virossa vähennyskelpoisia, niitä saattaisi olla houkuttelevaa kerjätä Suomeen ja rahoittaa Virolaista yhtiötä enemmän oman pääoman ehtoisella rahoituksella. Tällöin korot olisivat Suomessa verotuksessa vähennyskelpoisia ja Viro verotaisi vain Suomeen jaetuista voitoista.¹⁰²

Kumpaakin pääomatyyppiin liittyy taloudellisesta näkökulmasta etuja ja haittoja. Oman pääoman keskeisenä etuna voidaan pitää joustavuutta ja vakavaraisuutta. Vieraan pääoman korot ovat taas pääosin vähennyskelpoisia ja vierasta pääomaa saattaa olla nopeammin saatavilla. Verotuksesta aiheutuu tehokkuustappioita, mikäli jompaakumpaa muotoa suositaan verotussyistä.

Tässä tapauksessa on kyse emo- ja tytäryhtiön välisestä rahoituksesta eli yritykset ovat etuyhteyserityksiä. Suomalainen yhtiö omistaa virolaisen yhtiön ja kantaa siihen sijoitettuun pääomaan liittyvän riskin. Mikäli virolaisen yhtiön ainoa rahoittaja on suomalainen yhtiö, rahoitusrakenteen valinta ei vaikuta suomalaisen yrityksen sijoittaman pääoman riskiin. Rahoitusrakenteen valinta vaikuttaa tällöin ainoastaan tuoton verokohteluun. Tämän vuoksi yrityksillä on intressissä suunnitella rahoitusrakenteensa siten, että verot minimoituvat.

5.1.2. Etuyhteyserityksen määritelmä

5.1.2.1. Suomen lainsäädäntö

EVL:ssa tai TVL:ssa ei määritellä etuyhteyseritystä. Sen sijaan VML:ssa etuyhteydessä olevat osapuolet määritellään. VML 31 §:n mukaan liiketoimen osapuolet ovat etuyhteydessä toisiinsa kun toisella liiketoimen osapuolella on määräysvalta toiseen tai kolmannella osapuolella on määräysvalta yksin tai lähipiirinsä kanssa kumpaakin liiketoimen osapuoleen. Määräysvalta tarkoittaa sitä, että osapuoli omistaa välillisesti tai välittömästi yli puolet toisen osapuolen pääomasta tai osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Määräysvallaksi katsotaan myös oikeus välillisesti tai välittömästi nimittää yli puo-

¹⁰² Torkkel 2014 kalvo 27.

let toisen osapuolen hallituksen tai siihen verrattavan elimen jäsenistä. Lisäksi määräysvallaksi katsotaan osapuolten yhteinen johto tai se, että toinen osapuoli tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa toisessa osapuolella.

Suomen lainsäädännön perusteella tutkielman esimerkkitapauksessa emo- ja tytäryhtiö ovat etuyhteydessä toisiinsa, koska emoyhtiö omistaa yli puolet tyttären osakkeista. Myös suomalainen yhtiö ja sen virolainen kiinteä toimipaikka tai sivuliike ovat etuyhteydessä toisiinsa, koska suomalainen yhtiö käyttää tosiallista määräysvaltaa virolaisessa sivuliikkeessä.

5.1.2.2. Viron lainsäädäntö

Viron lainsäädännössä etuyhteys on määritelty ITA 8 §:ssä. ITA 8 §:n 2 kohdassa sanotaan, että mikäli yritykset kuuluvat CC 6 §:n määritelmien perusteella samaan konserniin, ne ovat etuyhteydessä keskenään. CC 6 §:n 1 kohdan mukaan mikäli yritys käyttää yli puolia toiseen yritykseen kohdistuvasta äänivallasta, sitä kutsutaan toisen yrityksen emoyritykseksi ja ne kuuluvat samaan konserniin. CC 6 §:n 2 kohdan mukaan mikäli yrityksellä on määräysvalta toiseen yritykseen, ne kuuluvat samaan konserniin. Määräysvalta voi perustua sopimukseen.

Viron lainsäädännön perusteella kummatkin esiteltävät esimerkkitapaukset koskevat etuyhteysyrityksiä. Emo-tytäryhtiö tapauksessa, koska emoyhtiö omistaa yli puolet tyttären äänivallasta. Sivuliikkeen tapauksessa, koska emo omistaa ylipuolet sivuliikkeestä ja sivuliike ei ole edes itsenäinen oikeushenkilö.

5.1.2.3. Verosopimuksen määritelmät

Etuyhteydessä keskenään olevat yritykset määritellään Viron ja Suomen välisessä verosopimuksessa 9 artiklassa 1 kohdassa. Yritykset ovat etuyhteydessä keskenään, mikäli sopimusvaltiossa oleva yritys osallistuu toisessa sopimusvaltiossa olevan yrityksen johtoon, valvontaan tai omistaa osan sen pääomasta. Yritykset ovat myös etuyhteydessä keskenään, jos samat henkilöt välillisesti tai välittömästi osallistuvat niiden johtoon tai valvontaan tai omistavat kyseiset yritykset.

Etuyhteyden muodostuminen ei verosopimuksen mukaan edellytä mitään tiettyä omistusosuutta, vaan pelkästään mahdollisuutta vaikuttaa etuyhteisyriityksen päätöksentekoon.

5.2. Vieraan pääoman ehtoinen rahoitus

5.2.1. Korkojen verotus

5.2.1.1.Korko- rojalti direktiivi

Korkojen ja osinkojen verotuksesta säädetään Suomen ja Viron välisessä verosopimuksessa, Viron ITA:ssa ja Suomen TVL:ssa ja EVL:ssa. Tämän tutkielman tilanteessa kyseessä on etuyhteisyriitysten välinen koron maksu, joten korko- ja rojalti direktiivi vaikuttaa tilanteeseen. Direktiivin pääsääntönä on korkotulon lähdeverovapaus¹⁰³. Viron lainsäädännössä ulkomaille maksetut korot on pääsääntöisesti vapautettu verosta¹⁰⁴.

EU-oikeuden etusijasta suhteessa kansalliseen lainsäädäntöön ja sopimuksiin ei ole olemassa nimenomaista säännöstä, mutta Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisujen¹⁰⁵ perusteella EU-oikeus syrjäyttää kansallisen lainsäädännön ja jäsenmaiden solmimat verosopimukset¹⁰⁶.

Korko- ja rojalti direktiivi poistaa lähdevaltion koron verotusoikeuden, kun kyse on yrityksistä tai kiinteistä toimipaikoista. Pääsääntönä on, että korko on verovapaata, mutta direktiivin 4 ja 5 artikla antavat lähdevaltiolle oikeuden periä veroa lähiyhtiöiden välisistä koroista, mikäli kysymys on voitonjaosta, petoksista, väärinkäytöksistä tai veron kierrättämisilanteista.¹⁰⁷

Korko- rojalti direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan lähdevaltio ei ole velvollinen takaamaan koron tai rojaltin verovapautta, mikäli maksuja käsitellään voitonjakona tai pääoman takaisinmaksuina lähdevaltion lainsäädännön perusteella tai, mikäli velkasaataviin liittyy oikeus osuuteen velallisen voitosta. Lähdevaltion ei ole pakko taata korko- rojalti

¹⁰³ Äimä 2009 s. 497.

¹⁰⁴ Guide on taxation of income of non-residents 5.6. Interest.

¹⁰⁵ Esim. 6/64 Costa/ENEL ja 235/87 Matteucci.

¹⁰⁶ Helminen 2009 s. 17 ja Äimä 2009 s. 270.

¹⁰⁷ Korko- ja rojaltidirektiivi.

direktiivin suoma korkojen verovapautta, mikäli kyseessä ovat maksut velkasaatavista, joissa velkojalla on mahdollisuus vaihtaa oikeutensa korkoon oikeuteen osallistua velallisen voittoihin. Myös takaisinmaksumääräysten puuttuminen tai velan antopäivän ja takaisin maksun yli 50 vuoden ajallinen etäisyys poistaa korko- rojalti direktiivin 4 artiklan mukaan lähdevaltion velvollisuuden taata direktiivin suomat edut.

Korko- rojaltdirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa otetaan kantaa koron tai rojaltin maksajan ja tosiasiallisen edunsaajan väliseen erityiseen suhteeseen. Mikäli koron tai rojaltien määrä ylittää sen määrän, mistä olisi erityisen suhteen puuttuessa sovittu, direktiivin säännöksiä sovelletaan vain siihen määrään, mistä olisi erityisen suhteen puuttuessa sovittu. Mikäli korkoa tai rojaltia maksetaan enemmän kuin riippumattomien osapuolten välisessä suhteessa olisi maksettu, lähdevaltion ei ole pakko vapauttaa kaikkia maksuja verosta. Lähdevaltion on pakko vapauttaa verosta vain se määrä, mitä riippumattomien osapuolten välillä olisi maksettu.

Korko- rojalti direktiivin 5 artiklassa aiheena on vilppi ja väärinkäytökset. Artiklan mukaan lähdevaltio saa soveltaa kansallisia säännöksiä petosten tai väärinkäytösten torjumiseksi ja jäsenvaltiot voivat kieltäytyä soveltamasta direktiiviä mikäli liiketoimien pääasiallisena tai yhtenä pääasiallisena tarkoituksena on veron kiertäminen

Korko- rojalti direktiivin soveltamisen edellytyksenä on, että kyseessä ovat lähiyhtiöt ja, että toisesta EU-valtiosta oleva korkoa maksava yhtiö on jokin korko- rojalti direktiivin liitteissä mainituista yhtiömuodoista¹⁰⁸. Korko- rojalti direktiivin 3 artiklan b kohdan mukaan yhtiöt ovat lähiyhtiöitä, mikäli toinen omistaa toisen yhtiön pääomasta välittömästi vähintään 25 %:a. Yhtiöt ovat lähiyhtiöitä myös, mikäli kolmas yhtiö omistaa välittömästi vähintään 25 %:a kummankin yhtiön pääomasta.

Korko- rojalti direktiivin 1 artikla 5. b) kohdan mukaan edunsaajan¹⁰⁹ tulee olla velvollinen suorittamaan direktiivissä mainittua veroa asuinvaltiossaan, ilman oikeutta verovapauteen. Yhtiön kotipaikka verotuksen näkökulmasta ei saa olla kyseisen jäsenvaltion solmiman verosopimuksen perusteella EU:n ulkopuolella.¹¹⁰

¹⁰⁸ Suomalaisista yhtiömuodoista liitteessä on mainittu osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki ja vakuutusyhtiö.

¹⁰⁹ kiinteä toimipaikka tai etuyhteysyritys

¹¹⁰ Helminen 2009 s. 300 – 304.

5.2.1.2.Suomen sääntely

Suomessa yhtiöiden väliset korot ovat veronalaista tuloa, mutta ne ovat vähennyskelpoisia. Tämän vuoksi Suomen Laissa rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta¹¹¹ 3b §:ssä erikseen mainitaan, ettei rajoitetusti verovelvollisten ole suoritettava lähdeveroa tai lopullisessa verotuksessa kannettavaa veroa ole suoritettava korosta ja rojaltista, mikäli kyseessä on etuyhteisyriyten välinen koron maksu ja kyseessä on EU- jäsenvaltiossa sijaitsevien yhtiöiden tai kiinteän toimipaikan välinen koron maksu.

Suomessa korko- rojalti direktiivin 5 artiklan vilpin ja väärinkäytöksen kielto on säädetty VML:n 4 lukuun¹¹². VML 28 § erityisesti käsittelee tilanteita, joissa asioille on annettu oikeudellinen muoto, joka ei vastaa todellisuutta.

Suomessa joidenkin sekamuotoisten instrumenttien tuoton oli oikeuskäytännössä katsottu olevan korkoa ennen kuin korko- rojalti direktiivi tuli voimaan vuonna 2003. Oikeuskäytännön luotettavuuden vuoksi ei suomalaisen lainsäädäntöön ollut syytä ottaa erikseen direktiivin 4 artiklan määräyksiä. Tulkinta siitä, milloin kyse on korosta, jätettiin oikeuskäytännön varaan.¹¹³

5.2.1.3.Viron sääntely

Virossa korkoja ei katsota yleensä voitonjaoksi, jolloin niiden maksamisesta ei veroteta. Tämän vuoksi Viron ei erikseen tarvinnut implementoida korko- ja rojaltidirektiiviä osaksi lainsäädäntöään. Mikäli korot katsotaan voitonjaoksi, tilanteessa on kyse Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaisesta tilanteesta, jossa korko katsotaan voitonjaoksi maan sisäisen lainsäädännön perusteella.

Virossa verotetaan vain yhtiöiden jakamaa voittoa, joten korkoja ei veroteta, mikäli kyseessä on yhtiöiden välinen koronmaksu. Luonnolliset henkilöt kuitenkin joutuvat ITA 17 §:n perusteella maksamaan verot saamistaan koroista.

¹¹¹ 11.8.1987/627

¹¹² HE 137/2003, luku 1.1, Vilppiä ja väärinkäyttöä koskevat säännökset.

¹¹³ Ibid.

Koska yhtiöiden ja kiinteiden toimipaikkojen välinen koronmaksu ei ole Virossa veronalaista, Viron ei ole tarvinnut erikseen implementoida korko- rojalti direktiivin määräyksiä koron verottomuudesta lainsäädäntöönsä. Korko- rojalti direktiivin 4 artiklan määräykset koron markkinaehtoisuudesta sisältyvät ITA 50 §:n 4 kohtaan. Sen mukaan henkilölle, joka ei asu Virossa maksettujen korkojen pitää olla markkinaehtoisia tai markkinaehtoisen koron määrän ylittävä korko verotetaan voitonjakona.

5.2.1.4. Verosopimus

Suomen ja Viron välisessä verosopimuksessa käsitellään korkoja artiklassa 11. Artiklan 1 kohdan perusteella, korosta, joka kertyy Virossa ja maksetaan Suomessa asuvalle yhtiölle, voidaan verottaa Suomessa. 2 kohdan mukaan korkoa voidaan verottaa myös siinä sopimusvaltiossa, josta se kertyy eli Virossa. Korko ei kuitenkaan saa olla suurempi kuin 10 % koron kokonaismäärästä.

Tutkielmassa esitellyssä emo-tytäryhtiö tilanteessa Viro ei oman lainsäädäntönsä perusteella verota tytäryhtiön maksamia korkoja. Suomessa korot kasvattavat emoyhtiön tulosta ja tulevat sitä kautta verotetuiksi.

Suomen ja Viron välisessä verosopimuksessa 11 artiklan 5 kohdassa säädetään kiinteiden toimipaikkojen maksamista koroista. Suomen ja Viron välisen verosopimuksen 11 artiklan 5 kohta vastaa OECD:n malliverosopimuksen 11 artiklan 4 kohtaa. Suomen ja Viron välisen verosopimuksen 11 artiklan 5 kohdan perusteella kiinteän toimipaikan Suomeen maksamat korot pitää lisätä kiinteän toimipaikan liike-tuloon.

Viro ei kuitenkaan verota kiinteän toimipaikan tulosta vaan voitonjakoa. Kiinteän toimipaikan maksamia korkoja ei pidetä virossa voitonjakona.¹¹⁴ Suomi on siis ainoa, joka verottaa kiinteän toimipaikan maksamia korkoja.

Suomi verottaa kiinteän toimipaikan maksamia korkoja liike-tulona. Käytännössä tällä ei ole mitään merkitystä, koska korot ja kiinteän toimipaikan liike-tulo verotetaan samalla veroprosentilla ja ne kummatkin nostavat suomalaisen yhtiön verotettavaa tulosta.

¹¹⁴ Austwick 2008 s. 305 ja Guide on taxation of income of non residents luku 5.6 Interest.

5.2.2. Alikapitalisointi

5.2.2.1. Mistä on kyse?

Korkojen ja osinkojen verotuksen erojen vuoksi kansainvälisissä tilanteissa emoyhtiöiden saattaa olla houkuttelevampaa rahoittaa tytäryhtiönsä mieluummin velkarahalla kuin oman pääoman ehtoisella rahoituksella. Tytäryhtiö ei saisi kaikissa tilanteissa avoimilta markkinoilta niin paljoa lainaa omaan pääomaansa kuin, mitä se saa emoltaan. Tätä tilannetta kutsutaan alikapitalisoinniksi.¹¹⁵

Back-to-back – rahoitukseksi kutsutaan sellaista rahoitusta, missä lainanantaja ei ole suoraan lainansaajan emoyhtiö, vaan jokin muu samaan konserniin kuuluva yhtiö. Myös back-to-back – rahoitus on alikapitalisointia, koska siinä on tarkoitus hyötyä vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen verokohtelusta ja tytäryhtiö saa siinäkin tilanteessa mahdollisesti enemmän ja erilaiseen hintaan vieraan pääomanehtoista rahoitusta kuin se avoimilta markkinoilta kykenisi saamaan.¹¹⁶

Alikapitalisointi on vaikeaa määritellä tyhjentävästi ja aukottomasti, koska normaalia vieraan ja oman pääoman välistä suhdetta ei voi esittää kaavamaisesti. Yritysten pääomarakenteet riippuvat toimialasta, myös rahoituspäätökset ovat tapauskohtaisia. Ylivelkaantumiseen saattaa johtua epäonnistuneesta liiketoiminnasta, eikä tarkoituksellisesta vieraan pääoman kasvattamisesta.¹¹⁷

5.2.2.2. Miten siihen puututaan?

Alikapitalisoinnin seurauksena tytäryhtiön asuinvaltio menettää verotuloja. Osa tytäryhtiön voitosta menee korkoihin, joista lähdevaltio¹¹⁸ ei saa korko- rojalti direktiivin perusteella periä veroa. Tämän vuoksi useissa valtioissa on erityis- ja yleisnormeja, joiden avulla alikapitalisointiin voidaan puuttua.¹¹⁹ Puuttuminen tarkoittaa käytännössä sitä, että

¹¹⁵ Helminen 2009 s. 311.

¹¹⁶ Helminen 2009 s. 311.

¹¹⁷ Äimä 2009 s. 377.

¹¹⁸ eli tyttären asuinvaltio

¹¹⁹ Helminen 2009 s. 309- 310.

ylimitoitettu osuus vieraan pääoman rahoituksesta voidaan rinnastaa omaan pääomaan ja korkojen vähennyskelpoisuus evätä¹²⁰.

Aikaisemmin OECD- ja EU-valtioissa¹²¹ hyväksyttävä pääomarakenne määriteltiin alikapitalisointisääntelyssä vieraan ja oman pääoman välisenä kiinteänä suhdelukuna. Tämä on yksi vaihtoehto alikapitalisoinnin sääntelyyn. Kiinteään suhdelukuun perustuvassa määrittelyssä hyväksyttävä vieraan ja oman pääoman välinen suhdeluku voi olla esimerkiksi 2:1. Tämä tarkoittaa, että omaa pääomaa on oltava vähintään yksikolmasosa yhtiön koko kirjanpidon pääomasta. Kiinteään suhdelukuun perustuvaan säännöstelyyn voidaan myös liittää koron suuruuden rajoituksia. Korko ei siis saa ylittää ennalta määrättyä tasoa.¹²²

Kiinteä suhdeluku edistää oikeusvarmuutta, koska tällöin yritykset tietävät, mikä on hyväksyttävä oman ja vieraan pääoman välinen suhde¹²³. Kiinteä suhdeluku myös helpottaa valvontaa, koska viranomaisten ei tarvitse tutkia onko yrityksen rahoitus markkinaehtoista tai perehtyä yrityksen tilanteeseen. Suhdeluvun haittapuolena voidaan kuitenkin pitää sitä, että ne saattavat vaihdella maittain ja jäykistää liiketoimintaa. Taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen riski kasvaa rajat ylittävässä tilanteessa, mikäli sallittu vieraan pääoman määrä yrityksen taseessa rajoitetaan jommankumman valtion lainsäädännössä kovin matalalle tasolle¹²⁴.

Alikapitalisointisäännökset voivat olla myös siirtohinnoittelusäännösten kaltaisia. Tällöin yritysryhmän sisäisessä rahoituksessa ei välttämättä ole rajoitettu vieraan pääoman määrää mihinkään määrättyyn suhdelukuun, vaan yrityksen pitää pystyä osoittamaan, että vieraan ja oman pääoman välinen suhde on markkinaehtoinen. Markkinaehtoinen rahoitus voidaan osoittaa esimerkiksi rahoituslaitoksen antamalla lainatarjouksella.¹²⁵

¹²⁰ Helminen, luku 9. Vieraan ja oman pääoman tuotto, alikapitalisointi ja hybridi-instrumentit, alikapitalisointi.

¹²¹ Esimerkiksi Kanada, Australia, Ranska, Saksa ja Yhdysvallat. Äimä 2009 s. 378.

¹²² Äimä 2009 s. 377 – 379.

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Äimä 2009 s. 379.

¹²⁵ Äimä 2009 s. 378.

Siirtohinnoittelusäännösten kaltaisten alikapitalisointisäännösten etuna on yrityksen tilanteen tarkempi huomioon ottaminen. Lisäksi useat verosopimukset kykenevät poistamaan siirtohinnoittelusäännösten kaltaisten alikapitalisointisäännösten aiheuttaman kaksoinkertaisen verotuksen, koska niissä on määräyksiä siirtohinnoittelu-oikaisuihin liittyen. Yllä mainittujen säännösten haittapuolena taas voidaan pitää sitä, että ne vaativat tulkit-sijaltaan taitoa ja paneutumista. Lain tulkit-sijan pitää olla perillä yksittäisen yrityksen ti-lanteesta. Säännökset aiheuttavat myös yritykselle enemmän kuluja, koska niiden pitää kyetä osoittamaan rahoituksensa markkinaehtoisuus.¹²⁶

5.2.2.3. Sääntely Suomessa ja Virossa

Suomessa ei ole ollut aiemmin erityisiä alikapitalisointisäännöksiä. Suomessa ei ole säädetty mitään tiettyä oman ja vieraan pääoman suhdelukua, mikä olisi hyväksyttävä vero-tuksessa. Vuoden 2014 verotukseen sovelletaan EVL 18a §:ää, joka rajoittaa merkittävästi etuyhteydessä toisiinsa olevien yritysten koron vähentämisoikeutta. EVL 18a §:n soveltamisedellytyksenä ei ole veronkiertotarkoitus, vaan pykälässä on määritelty edellytykset ja niiden täytyessä pykälää voidaan soveltaa. Tämä tekee korkovähennysrajoitus-säännöksen soveltamisen käytännössä helpommaksi.¹²⁷

EVL 18a.1 §:n 2 kohdan perusteella EVL 18a§ koskee vain etuyhteyssuhteessa olevia yhteisöjä, avoimia yhtiöitä ja kommandiittiyhtiöitä. Etuyhteyden määritelmä on tässä tapauksessa sama kuin VML 31 §:ssä.¹²⁸ EVL 18a.2 §:n mukaan korkomenot ovat vähennyskeltottomia, mikäli

1. Korkomeno ylittää korkotulon eli kyseessä on nettokorkomeno
2. nettokorkomeno on yli 500 000 euroa ja
3. nettokorkomenot ovat enemmän kuin 25 %:a oikaisutusta elinkeinotoiminnan tuloksesta ja
4. verovelvollisella on etuyhteyssuhteiden välisiä korkomenoja

¹²⁶ OECD 2012 s. 9.

¹²⁷ Helminen, luku 9. Vieraan ja oman pääoman tuotto, Alikapitalisointi ja hybridi-instrumentit, Alikapitalisointi, Korkovähennysrajoituslainsäädäntö, Etuyhteyssuhteet.

¹²⁸ HE 146/2012, luku 1.1, Korkomenojen vähentäminen elinkeinotulonlähteessä.

Vähennyskeltottomien 25 %:n rajan korkomenojen suuruus on maksimissaan yhtä suuri etuyhteyssuhteessa olevien velkasuhteen osapuolten nettokorkomenot. Nettokorkomenojen vähentäminen on siis mahdollista siltä osin kuin 25 %:n rajan ylittävät nettokorkomenot ovat suuremmat kuin etuyhteydessä olevalle osapuolelle verovuonna suoritettut nettokorkomenot. Mikäli verovelvollinen ei maksa lainkaan korkoja etuyhteydessä olevalle osapuolelle, korkojen vähennyskelpoisuutta ei rajoiteta.¹²⁹

TVL 9 § 2 kohdan 2. momentissa on maininta, että rajoitetusti verovelvollinen ei ole verovelvollinen korkotulosta, jota ei ole katsottava omaan pääomaan rinnastettavaksi sijoitukseksi. Mikäli sijoitus on rinnastettavissa omaan pääomaan, myös rajoitetusti verovelvollinen on velvollinen maksamaan veroa korkotulostaan. Lainkohdassa ei kuitenkaan ole otettu kantaa siihen, milloin vieraan pääoman sijoitukset olisivat rinnastettavissa omaan pääomaan. Myös VML 28 § ja 31 § liittyvät alikapitalisointiin.

VML 28 §:ssä puututaan tilanteeseen, jossa oikeustoimelle on annettu todellisuudesta poikkeava muoto vain verojen välttelemiseksi. Tällöin verottajalla on oikeus menetellä kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa. Alikapitalisoinnin kannalta katsottuna tämä tarkoittaa sitä, että verottajan ei ole pakko pitää pääoma erää vieraana pääomana, jos olosuhteet selvästi osoittavat sen olevan oman pääoman ehtoista pääomaa ja, että se on yrittetty verojen kiertämiseksi saada vaikuttamaan vieraalta pääomalta.

Siirtohinnoittelun oikaisun olosuhteet ja toimintatapa on määritelty VML 31 §:ssä. Mikäli etuyhteydessä olevien osapuolten välisessä liiketoiminnassa on sovittu tai määrätty ehtoja, jotka poikkeavat siitä, mitä toisistaan riippumattomat osapuolet olisivat sopineet ja toisen osapuolen elinkeinotoiminnan tulos on sopimusten johdosta jäänyt pienemmäksi tai tappio suuremmaksi, tuloon lisätään määrä, joka olisi kertynyt, mikäli ehdot olisivat olleet markkinaehtoiset. Alikapitalisointitilanteessa tämä tarkoittaa sitä, että mikäli lainan katsotaan olevan oman pääoman ehtoista rahoitusta tai koron katsotaan olevan erisuuruinen kuin mitä toisistaan riippumattomat osapuolet olisivat sopineet, verottaja voi oikaista yrityksen tulosta vastaamaan sitä, mitä se olisi, jos olisi noudatettu markkinaehtoperiaatetta. VML 31 §:n soveltaminen ei edellytä selkeää veronkiertotarkoitusta, toisin kuin VML 28 §:n soveltaminen.

¹²⁹ Malmgren ja Myrsky 2014 s. 507 – 508.

Oikeuskäytännössä Suomessa alikapitalisointiin ei ole juuri puututtu¹³⁰ VML 28§:n perusteella. Vaikka lainassa olisi oman pääoman luonteisia piirteitä ja se olisi vakuudeton ja eräpäivätön, sitä ei siltikään voida katsoa vieraaksi pääomaksi VML 31.1§ perusteella. Korkeimman hallinto- oikeuden päätöksen 2014:119 perusteluissa erikseen mainitaan, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeistuksilla ei ole VML 31 §:n tulkintaa laajentavia vaikutuksia. Nykyisessä oikeustilassa on melko mahdotonta, että verohallinto uudelleen luokittelisi yrityksen rahoitusrakennetta VML 31.1§ perusteella. Normaalisti koron määrään puututaan vain siltä osin kuin koron määrä poikkeaa markkinaehtoperiaatteesta.¹³¹

Virossa ei ole varsinaista alikapitalisointisääntelyä¹³². Virossa ei ole eritelty mitään tiettyä oman ja vieraan pääoman suhdelukua joka olisi verotuksessa varmasti hyväksyttävä. Virossa on kuitenkin säännös ITA 50 § 4 kohta, jota kutsutaan Siirtohinnoittelusäännökseksi. ITA 50 §:n 4 kohdan mukaan, jos etuyhteydessä olevien entiteettien, joista ainakin toinen asuu Virossa, välisen oikeustoimen hinnoittelu poikkeaa riippumattomien osapuolten välisestä veroviranomainen voi katsoa yli- tai alihinnan määrän voitonjaoksi ja verottaa sen.

Myös TA 83 §:n 4 kohtaa ja TA 84 §:ä voidaan soveltaa siirtohinnoitteluun. TA 83 §:n 4 kohdassa sanotaan, että näennäiset liiketoimet voidaan jättää huomiotta verotusta toimitaessa ja toimittaa verotus kuten se olisi toimitettu, mikäli näennäistä liiketointia ei olisi tehty. TA 84 § mukaan mikäli liiketoimi on tehty ainoastaan verotuksen välttelemiseksi, ja tästä on todisteita, verotuksessa toimitaan, kuten liiketoimi olisi jätetty tekemättä. Alikapitalisoinnin kannalta katsottuna esitellyt säännökset ovat sisältö ennen muotoa säännöksiä ja vaikuttavat eniten siihen pitääkö vieraan pääoman erää, jolla on oman pääoman piirteitä käsitellä vieraana vai omana pääomana.

Viron ja Suomen sääntely ovat sinällään samanlaisia, että niissä kummassakaan ei ole kiinteää oman ja vieraan pääoman suhdelukua, jonka perusteella vieraspääoma voitaisiin

¹³⁰ KHO 1983 II 515, 1986:642, 1999:19 ja 2014:119.

¹³¹ Helminen, luku 9. Vieraan ja oman pääoman tuotto, Alikapitalisointi ja hybridi instrumentit, Alikapitalisointi, Alikapitalisointiin puuttuminen, Suomen käytäntö.

¹³² Austwick 2008 s. 305 ja Raudsepp et al. 2009 s. 3.

katsoa omaksi pääomaksi. Lisäksi kummassakin maassa on siirtohinnoitteluun¹³³ ja korkoon¹³⁴ liittyvät säännökset. Molemmissa maissa valitsee sisältö ennen muotoa – periaate¹³⁵. Lainsäädäntöjen samankaltaisuus tekee yritysten toiminnasta helpompaa, koska periaatteet ovat samansuuntaiset kummassakin maassa.

Keskeinen eroavaisuus Suomen ja Viron sääntelyssä on Suomen EVL 18a §. Virossa ei ole olemassa vastaavaa normia. EVL 18a §:ssä on tarkasti määritelty olosuhteet, milloin korkomenot ovat vähennyskelvottomia ja se koskee yleisesti verovelvollisten etuysteydessä olevien maksamia korkomenoja. EVL 18a § on luotu lähinnä suojaamaan Suomen veropohjaa¹³⁶.

Suomen ja Viron välisessä verosopimuksessa otetaan kantaa siirtohinnoittelusäännösten vuoksi tapahtuviin veronoikaisuihin. Sopimuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaan mikäli jommankumman valtion verottaja oikaisee verotusta vastaamaan markkinaehtoperiaatetta, pitää toisenkin oikaista omaa verotustaan, mikäli toisen valtion verottaja pitää ensimmäisen tekemää oikaisua oikeutettuna. Tämä on yritysten oikeussuojan kannalta hyvä, koska vaikka ne epäonnistuisivat markkinaehtoperiaatteen noudattamisessa keskinäisissä rahoitusratkaisuihinsa, pitäisi kummankin maan verottajien kunnioittaa toistensa tekemiä ratkaisuja.

5.2.2.4.Syrjintäkielto

OECD:n malliverosopimuksen 24 artiklan mukaan toisen sopimusvaltion kansalaiseen ei saa kohdistaa ankarampaa verotusta tai verotukseen liittyvää velvoitetta kuin sopimusvaltion omaan kansalaiseen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että objektiivisesti katsottuna samanlaisessa tilanteessa olevia verovelvollisia pitää kohdella samalla tavalla, vaikka kyseessä olisikin valtioiden rajat ylittävä tilanne. Yhdenvertainen kohtelu koskee verotusmenettelyä, veroastetta ja veropohjaa. Useimmiten alikapitalisointisäännöksiä so-

¹³³ Suomessa VML 31 § ja Virossa ITA 50 § 4 kohta.

¹³⁴ Suomessa TVL 9.2§ ja Virossa ITA 50 § 4 kohta.

¹³⁵ Suomessa VML 28 § ja Virossa TA 84 §.

¹³⁶ HE 146/2012.

velletaan, kun koron saaja ja maksaja asuvat eri valtioissa, tämän vuoksi alikapitalisointisäännösten soveltaminen saattaa olla kyseenalaista verosopimuksen 24 artiklan perusteella.¹³⁷

Useimmiten verosopimusten syrjäntäkieltoartiklat eivät estä alikapitalisointiin puuttumista, mikäli puuttumista voidaan perustella markkinaehtoperiaatteesta poikkeamisella¹³⁸. Alikapitalisointiin puuttuminen on myös mahdollista, jos samaa lainsäädäntöä sovelletaan kansainvälisiin ja kansallisiin tilanteisiin, koska OECD:n malliverosopimus vaatii, ettei toisen sopimusvaltion kansalaiseen saa kohdistaa ankarampaa verotusta kuin oman valtion kansalaiseen.

EU- oikeuden näkökulmasta alikapitalisointinormit voivat olla ristiriidassa SEUT-sopimuksen syrjäntäkieltoartiklan ja sijoittautumisoikeuden vapauden takaavan artiklan kanssa. Tämän vuoksi alikapitalisointinormi, jossa ei nimenomaisesti rajata EU-valtioita normin soveltamisalan ulkopuolelle, on SEUT-sopimuksen mukainen vain, jos se soveltuu samalla tavoin sekä kotimaisten yhtiöiden välisiin lainoihin kuin kotimaisen ja toisista EU-valtioista olevien yhtiöiden välisiin lainoihin.¹³⁹

Suomen ja Viron välisessä verosopimuksessa on artikla 24 eli syrjäntäkieltoartikla. Syrjäntäkieltoartiklan olemassaolo tarkoittaa sitä, etteivät maat voi puuttua alikapitalisointiin ankarammin rajat ylittävissä tilanteissa kuin kansallisissa tilanteissa. Kummatkin maat ovat myös EU-maita, mikä tarkoittaa sitä, että alikapitalisointinormien pitää kohdella kansallisia ja rajat ylittäviä tilanteita samalla tavoin.

Suomen EVL 18a § koskee sekä kansallisia että kansainvälisiä tilanteita, joten se ei ole ristiriidassa verosopimuksen tai EU-oikeuden syrjäntäkieltoartikloiden kanssa. Myös Viron ITA 50 §:n 4 kohta ei tee eroa kansainvälisen ja kansallisen tilanteen välille, joten sekään ei ole ristiriidassa EU-oikeuden tai verosopimuksen syrjäntäkieltoartiklan kanssa.

¹³⁷ Helminen, luku 9. Vieraan ja oman pääoman tuotto, Alikapitalisointi ja hybridi-instrumentit, alikapitalisointi, Alikapitalisointinormien suhde verosopimukseen, Syrjäntäkielto.

¹³⁸ Ibid.

¹³⁹ Ibid.

5.2.3. Korot Virosta Suomeen

Virossa yhtiöiden välisiä korkoja ei veroteta, mikäli niitä ei pidetä voitonjakona.

Tytäryhtiön ja kiinteän toimipaikan Suomeen maksamat korot ovat vapaita Viron verosta, mikäli korot ja lainaehdot ovat markkinaehtoisia. Virolaista sivuliikettä voidaan pitää kiinteänä toimipaikkana eli myös sen maksamat korot ovat verovapaita. Jotta korkojen ja lainaehtojen markkinaehtoisuus pystyttäisiin todistamaan, pitää kummankin maan siirtohinnoittelusäännösten vaatimusten täyttyä. Siirtohinnoittelusta lisää tietoa luvussa 6.

Eräs korkoihin liittyvä verosuunnittelumahdollisuus on sivuliikkeen maksamat korot, koska ne ovat verovapaita Virossa, toisin kuin sivuliikkeen voitonjako. Koska Viro ei verota korkoja, vältetään kansainväliseltä kaksinkertaiselta verotukselta varmasti. Sivuliikkeen maksamat korot kasvattavat kuitenkin suomalaisen yhtiön verotettavaa tulosta.

5.3. Oman pääoman ehtoinen rahoitus

5.3.1. Sivuliike

Suomella on maailmanlaajuinen verotusoikeus TVL 9 §:n perusteella suomalaisen yhtiön tuloon. Tutkielmassa virolainen sivuliike tai kiinteä toimipaikka on osa suomalaista yhtiötä. Tämän vuoksi Suomella on verotusoikeus sivuliikkeen tai kiinteän toimipaikan tuloon.

Virossa sivuliikkeen ja kiinteän toimipaikan jakama tulo on veronalaista ITA 53 §:n 4 kohdan perusteella. Viron veroprosentti on tällä hetkellä 20/80 voitonjaon nettomäärästä eli noin 25 %:a. Mikäli yritys jakaa 100 rahaa voittoa, sen pitää maksaa 25 rahaa veroja.

Viron ja Suomen välisen verosopimuksen artiklan 7 mukaan Virolla on verotusoikeus suomalaisen yhtiön Virossa sijaitsevan kiinteän toimipaikan tuloon. Suomen ja Viron välisen verosopimuksen 23 artiklan 1a1 kohdan perusteella Suomen on hyvittävä Viroon maksettu vero vähentämällä se Suomessa vastaavasta tulosta maksettavasta verosta.

Viro verottaa tulon, kun kiinteä toimipaikka siirtää sen suomalaisen yhtiön tilille. Suomi verottaa tulon vuosittain, mikäli kiinteällä toimipaikalla on EVL:n mukaista elinkeinotulonlähteen tuloa. Suomen ja Viron välisen verosopimuksen perusteella Suomi voi hyvittää veron, vasta kun se on maksettu Viroon, tämä saattaa aiheuttaa juridista kaksinkertaista verotusta, mikäli voitto siirretään eri vuonna Suomeen kuin se on syntynyt ja voiton siirtovuonna kiinteällä toimipaikalla ei ole Suomessa verotettavaa tuloa.

5.3.2. Emo- tytäryhtiö rakenne

5.3.2.1. Osingot ja voitto-osuudet

Rajavastuuyhtiö voi jakaa voitto-osuuksia CC 157 §:n 1 kohdan perusteella, mikäli sillä on kertynyt tilikaudelta jakokelpoista voittoa, se voi jakaa myös aiempien tilikausien voitoja. Voitto osuudet pitää jakaa omistajien omistusosuuksien suhteessa, mikäli yhtiöjärjestys ei toisin määrää.

Virolainen osakeyhtiö voi CC 276 §:n 1 kohdan perusteella jakaa osinkoa, mikäli sillä on päättäneeltä tilikaudelta jakokelpoista voittoa, myös aiempien tilikausien voitoja voidaan jakaa. Osingot pitää jakaa osakkeiden omistusosuuksien suhteessa, mikäli yhtiöjärjestys ei toisin määrää.

Emo-tytäryhtiö direktiivi estää EU-valtiosta toiseen maksattavien suorasijoitusosinkojen verottamisen. Direktiivin 3 artiklassa määritellään, että emoyhtiöllä tarkoitetaan yhtiötä, joka omistaa vähintään 10 %:a toisen yhtiön pääomasta. Emo-tytäryhtiö direktiivin artiklan 5 mukaan tytäryhtiön emoyhtiölleen jakama voitto on vapautettava lähdeverosta. Vaikka artiklassa 5 kielletään vain lähdeverojen periminen, sen on käytännössä katsottu kuitenkin kattavan kaikki yhtiön voitonjaon perusteella perittävät verot.¹⁴⁰ Direktiivin vaikutus ei ulotu pelkästään osinkoihin, vaan myös voitto-osuudet, joita rajavastuuyhtiö

¹⁴⁰ Helminen, luku 9. Vieraan ja oman pääoman tuotto, Osinko, Yleisesti verovelvollisen ulkomailta saamat osingot, Kotimaisen yhteisön ulkomailta saamat osingot, Emo-tytäryhtiödirektiivin kattamat suorasijoitusosingot.

jakaa on vapautettava verosta. Emo-tytäryhtiö direktiivi koskee pelkästään liitteessä mainittuja yhtiömuotoja. Virolainen osakeyhtiö, rajavastuuyhtiö ja suomalainen osakeyhtiö ovat kaikki mainittu direktiivin liitteessä 1 A.

Suomen EVL:n 6a.1 §:n mukaan yhteisön veronalaista tuloa ei ole osinko, joka on saatu emo-tytäryhtiö direktiivin artiklassa 2 tarkoitetulta ulkomaiselta yhtiöltä. Artiklassa 2 viitataan liitteessä 1 A oleviin yhtiömuotoihin ja rajavastuuyhtiö ja virolainen osakeyhtiö mainitaan liitteessä. EVL 6a.1 §:ssä viitataan emo-tytäryhtiö direktiivin edellytysten täyttymiseen, direktiivin 3 artiklan mukaan, emoyhtiön pitää omistaa vähintään 10 %:a tytäryhtiön pääomasta. Koska rajavastuuyhtiö mainitaan liitteessä 1 A ja sen jakamat voitto-osuudet¹⁴¹ ovat oikeudellisesti sama asia kuin osingot, voidaan EVL 6a.1 §:ää soveltaa rajavastuuyhtiön jakamiin voitto-osuuksiin.

Suomen ja Viron välisessä verosopimuksessa artiklassa 23 1b kohdassa vapautetaan Suomen verosta osinko, jonka Virossa asuvayhtiö maksaa Suomessa asuvalle yhtiölle, mikäli osingon saaja hallitsee välittömästi vähintään 10 %:a osingon maksavan yhtiön äänimäärästä. Osingonjaon voidaan katsoa tässä tarkoittavan myös voitto-osuuksien jakoa.

Virolaisen yhtiön tai rajavastuuyhtiön suomalaiselle osakeyhtiölle jakamat osingot tai voitto-osuudet ovat verovapaita Suomessa, mikäli suomalainen yhtiö omistaa yli 10 %:a virolaisen yhtiön pääomasta. Viron tulovero on 20/80 voitonjaon nettomäärästä.

5.4. Hybridit

5.4.1. Määritelmä

Hybridi instrumentit ovat rahoitusmuotoja, jotka sijoittuvat oman ja vieraan pääoman välimaastoon. Niissä on kummankin rahoitusmuodon piirteitä. Hybridi-instrumentteja ovat esimerkiksi vaihtovelkakirjalainat, optiolainat, vakautetut lainat, lainat joiden korko riippuu yhtiön tuloksesta ja äänivallattomat osakkeet.¹⁴²

¹⁴¹ Ainoa ero osinkoon on nimi, voitto-osuuksiakin jaetaan omistuosuuden suhteessa.

¹⁴² Leppiniemi et al. 2014, Yritysrahoitus, 4. Rahoitusmarkkinat, Rahoitusmarkkinoiden käsitteet ja rakenne, Käsitteitä, Hybridit.

Hybridilainojen oman pääoman piirteitä ovat muita velkojia huonompi etuoikeus konkurssitilanteessa ja se, ettei hybridilainaa ole pakko välttämättä maksaa takaisin. Lainan piirteet riippuvat paljon lainasopimuksesta. Vieraan pääoman piirteitä ovat ainakin hybridilainoille mahdollisesti maksettava korko.

5.4.2. Hybridien edut

Hybridien käyttöön on monia syitä. Ensimmäinen syy on puhtaasti liiketaloudellinen, hybridien ehdot saattavat sopia yksinkertaisesti parhaiten yhtiön taloudelliseen tilanteeseen. Toisaalta hybridilaina voi olla myös paras ratkaisu konsernin kannalta, jolloin yksittäinen yritys ei tavoittele pelkästään omaa etuaan. Varsinkin konsernien ja etuyhteisyritysten yhteydessä on selvää, että yritykset tavoittelevat yhteistä etua, koska se hyödyttää eniten omistajia.¹⁴³

Toinen syy hybridien käytölle voi olla verotuksellinen. Suomessa korot ovat vähennyskelpoisia, mutta osingot eivät. Tämän vuoksi yrityksen Suomen sisäisessä tilanteessa on edullisempaa maksaa korkoja kuin osinkoja.

Virossa korot eivät ole vähennyskelpoisia. Virossa verotetaan vain yrityksen omistajilleen jakamaa tulosta. Tältä kannalta katsottuna vieraanpääoman ehtoiseksi rahoitukseksi katsottavat rahoitusmuodot ovat verotuksellisesti edullisia Virossakin, koska niiden maksamia korkoja ei pääsääntöisesti veroteta voitonjakona, mikäli korko ja lainaehdot ovat markkinaehtoiset. Korkojen maksu kuitenkin pienentää virolaisen yhtiön tai kiinteän toimipaikan tulosta ja tulevaa verorasitusta. Suomessa liiketoimintaan liittyvät korkokulut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Oleellista on siis saada korkokustannukset allokoitua Suomeen.

¹⁴³ Kts. kuitenkin Helminen, luku 9. Vieraan ja oman pääoman tuotto, Alikapitalisointi ja hybridi-instrumentit, Hybridi-instrumentit. Tekstissä sanotaan, että hybridejä käytetään pelkästään verojen minimoimiseksi.

5.4.3. Hybridien käytön rajoitukset

Hybridien käytölle asetetut vero-oikeudelliset rajoitukset perustuvat samoihin säännöksiin kuin alikapitalisointiin liittyvät rajoitukset. Koron ja lainaehtojen pitää olla markkinaehtoiset ja etuyhteystilanteissa siirtohinnoittelusäännökset on otettava huomioon.

Toinen hybridien käyttöön liittyvä rajoitus on kvalifikaatiokonflikti. Hybrideihin liittyvässä kvalifikaatiokonfliktissa verosopimusvaltiot ovat eri mieltä siitä, onko hybridi-instrumentin tuotto korkoa vai osinkoa.¹⁴⁴

5.5. Yhteenveto

Eri rahoitusmuotojen verorasitukset yhtiöiden välisessä tilanteessa

	Koron / osingon määrä suomalaisen yhtiön tilillä	Viroon maksettava vero	Suomeen maksettava vero	Veroprosentti
Vieras pääoma (korko)	100	0 ¹⁴⁵	20	20 %
Oma pääoma (osuus/osake)	80	20	0	20 %

Suomen yhteisöjen tuloveroprosentti on sama kuin Viron voitonjaon veroprosentti. Keskeisin ero korkojen maksun ja voitonjaon verotuksen välillä on, että voittoja ei ole pakko jakaa Virosta Suomeen, jolloin niitä ei veroteta Suomessa eikä Virossa. Korot on taas pakko maksaa sopimuksen mukaan, koska muuten Suomi tai Viro saattaa soveltaa siirtohinnoittelusäännöksiä lainaan, koska koron maksamatta jättäminen poikkeaa siitä, mitä riippumattomat osapuolet keskenään sopisivat.

Koska vieraan pääoman verokohtelu on edullisempaa kuin oman pääoman, saattaa olla houkuttelevaa rahoittaa virolainen yhtiö mahdollisimman pitkälle velkarahalla. Mikäli

¹⁴⁴ Äimä 2009 s. 272.

¹⁴⁵ Virosta Suomeen maksettava korko pienentää jaettavaa voittoa.

laina on markkinaehtoinen eli korko ja lainaehdot vastaavat samassa tilanteessa olevien riippumattomien yritysten välisiä, lainaa ei kohdella voitonjakona. Tämän vuoksi on oleellista tehdä siirtohinnoitteludokumentaatio huolellisesti. Siirtohinnoittelusta lisää luvussa 6.

Sivuliikkeen katsotaan olevan osa Suomalaista osakeyhtiötä eli sen tulosta verotetaan Suomen lainsäädännön perusteella vuosittain. Virossa sivuliikkeen tulosta taas verotetaan vasta kun se jaetaan Suomeen. Tämä aiheuttaa kaksinkertaista verotusta, jota esiteltiin jo aiemmin luvussa 3.3.3.

Mikäli sivuliike maksaa korkoja, Suomi verottaa ne Suomen ja Viron välisen verosopimuksen 11 artiklan 5 kohdan perusteella liike tulona eli lisää ne suomalaisen yhtiön verotettavaan tulokseen. Viro ei kuitenkaan pidä korkojen maksua voitonjakona eli Viro ei verota korkoja. Koronmaksu pienentää kuitenkin sivuliikkeen jakokelpoisia voittovaroja. Koska korot pienentävät jakokelpoisia voittovaroja ja Viro ei verota niitä, koronmaksun avulla saadaan tehokkaasti eliminoidua kaksinkertaisen verotuksen riski, joka yleensä liittyy kiinteiden toimipaikkojen verotukseen.

Varsinkin alkuvaiheessa on kuitenkin todennäköistä, että sivuliike tarvitsee oman pääoman ehtoista pääomaa, jotta toiminta saadaan käynnistettyä. Tällöin voi olla viisasta käyttää hybridi-instrumenttia, jossa vaikkapa koronmaksuehdot ovat joustavia. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että koron pitää suuruudeltaan ja lainaehdoiltaan vastata markkinaehto-periaatetta tai Viro voi oikaista Suomen ja Viron välisen verosopimuksen 11 artiklan 7 kohdan perusteella markkinaehtoisen koron määrän ylittävän osan voitonjaoksi.

Suomalaisen yrityksen rahoituskulut vs. virolaisen yrityksen rahoituskulut

	lainan määrä	korko	yhtiön tulos	vero vähennys	verot tuloksesta
Suomi	100	5	10	5	1
Viro	100	5	10	0	0

Sivuliikkeeseen ja tytäryhtiöön liittyvät rahoituskulut kannattaa allokoida Suomeen, koska Suomessa korot ovat laajasti vähennyskelpoisia verotuksessa. Virossa yrityksen tulosta ei veroteta eli korkokuluja ei kannata allokoida Viroon.

6. SIIRTOHINNOITTELU

6.1. Ilmiön kuvaus

Siirtohinnoittelu liittyy tutkielmaani siten, että kyseessä on kansainvälinen etuyhteysri-
tysten välinen tilanne. Tutkielmani tilanteessa yhtiöiden on tärkeää ottaa huomioon siir-
tohinnoittelusäännökset ja dokumentaatiovaatimukset, jotta yllättäviltä oikaisuilta tai
muilta seuraamuksilta välttyttäisiin.

Markkinavoimat vaikuttavat toisistaan riippumattomien osapuolten hinnan määritykseen.
Konsernin sisällä markkinavoimien vaikutusta ei ole, koska konserniyhtykset ovat yhtey-
dessä toisiinsa ja tavoittelevat yhteistä etua. Konsernin näkökulmasta voitonsiirto korkean
verotuksen maasta matalamman verotuksen valtioon saattaa olla houkuttelevaa.¹⁴⁶

Voittoa voidaan siirtää yli- tai alihinnoittelemalla erilaisia palveluita tai tuotteita. Myös
markkinahinnasta poikkeavat korot ovat siirtohinnoittelua. Sopimusten ehdot voivat poi-
keta siitä, mitä riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu.¹⁴⁷

Veronsaajan kannalta siirtohinnoitteluun on puututtava, koska yhtiöt ovat Suomessa ja
Virossa erillisiä verosubjekteja. Tämä tarkoittaa sitä, että kunkin yhtiön tulojen ja kulujen
olisi kohdistuttava oikealle yhtiölle, jotta tuloa voitaisiin verottaa oikein.¹⁴⁸

Siirtohinnoittelun on oltava markkinaehtoperiaatteen¹⁴⁹ mukaista. Tämä tarkoittaa sitä,
että hintojen ja ehtojen on oltava sellaiset, joita toisistaan riippumattomat yhtiöt noudat-
taisivat. Markkinaehtoperiaatteen noudattamisen valvomiseksi on luotu erityissääntelyä.
Erityissääntöjen nojalla konserniyhtiön menoja, tuloja ja verotusta voidaan oikeista vas-
taamaan tilannetta, jossa olisi noudatettu markkinaehtoperiaatetta. Sääntöjen perusteella

¹⁴⁶ Helminen, luku 8. Kansainvälisen konsernin erityiskysymyksiä, Siirtohinnoittelu, Siirtohinnoittelun
muodot.

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Helminen, luku 8. Kansainvälisen konsernin erityiskysymyksiä, Siirtohinnoittelu, Siirtohinnoittelun oi-
kaisu sisäisessä lainsäädännössä.

¹⁴⁹ arm's length principle

yhtiötä voidaan verottaa tulosta, joka sille olisi kertynyt, mikäli se olisi noudattanut markkinaehtoperiaatetta. Samaten yhtiön verotuksessa voidaan evätä sellaisen menon vähennyskelpoisuus, jota ei olisi syntynyt, mikäli markkinaehtoperiaatetta olisi noudatettu.¹⁵⁰

Markkinaehtoperiaatteen noudattaminen vaatii objektiivista tarkastelua. Konserniyhtiöiden välisissä tilanteissa vakaata tulonhankkimistarkoitusta joudutaan tutkimaan sen perusteella, olisiko riippumaton yhtiö objektiivisesti katsoen ollut halukas kantamaan jonkin kustannuksen tai olisiko sille syntynyt tietty tulo. Konserniyhtiö ei voi vähentää kuluja, jotka eivät liity sen omaan tulonhankkimistoimintaan.¹⁵¹

Markkinaehtoperiaatteen soveltamisen arviointiin tarvitaan tietoa siitä, mitä toisistaan riippumattomat osapuolet olisivat tehneet. Tämän lisäksi tarvitaan tietoa siitä, miten konserniyhtiöt ovat keskenään hinnoitelleet suoritteitaan. Tämän tiedon saamiseksi yhtiöt velvoitetaan pitämään siirtohinnoitteludokumentaatiota.

6.2. Siirtohinnoittelumenetelmät

Markkinaehtoperiaatteen toteutuminen pystytään todentamaan käyttämällä OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa olevia siirtohinnoittelumenetelmiä. Näitä menetelmiä ovat markkinahintavertailu-, jälleenmyyntihinta-, kustannusvoittolisä-, liiketoimintanettomarginaali- ja voitonjakamismenetelmä. Nämä menetelmät voidaan jakaa perinteisiin ja uusiin eli voittopohjaisiin menetelmiin. Perinteisiä siirtohinnoittelumenetelmiä ovat markkinahintavertailu-, jälleenmyyntihinta- ja kustannusvoittolisämenetelmä. Perinteisistä siirtohinnoittelumenetelmistä markkinahintavertailumenetelmää kutsutaan suoraksimenetelmäksi. Siirtohinnoittelumenetelmistä kannattaa monesti käyttää useampaa kuin yhtä menetelmää parhaan lopputuloksen saamiseksi.¹⁵²

Voittopohjaisiamenetelmiä ovat liikevoittomarginaalimenetelmä ja voitonjakamismenetelmä. Toisistaan riippumattomat yritykset ryhtyvät ainoastaan epätavallisissa oloissa toimiin, joissa toisen osapuolen voitto olisi ennalta määrätty tai sovittu. Voittopohjaisissa menetelmissä voitto pyritään jakamaan liiketoimeen osallisena olevia yritysten kesken.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² OECD 2010 kohdat 2.1 – 2.11.

Tämän vuoksi näitä menetelmiä tulisi käyttää vain siinä tapauksessa, että perinteisiä siirtohinnoittelumenetelmiä ei voida käyttää yksin tai lainkaan.¹⁵³

Vertailukelpoisia transaktioita on kolmen tyyppisiä. Ensimmäinen tilanne on se, että samaa tai vertailukelpoista tuotetta myydään sekä konserniyhtiöille että ulkopuolisille. Toisessa tapauksessa samaa tai vertailukelpoista tuotetta ostetaan sekä konserniyhtiöltä että ulkopuolisilta. Viimeisessä tilanteessa samaa tai vertailukelpoista tuotetta ostetaan ja myydään toisistaan riippumattomien ulkopuolisten yritysten välillä. Ensimmäisessä ja toisessa tapauksessa on kyse sisäisestä vertailuhinnasta. Viimeisessä tilanteessa kyse on ulkoisesta vertailuhinnasta.¹⁵⁴

Transaktioiden vertailtavuuteen vaikuttaa kaksi tekijää. Tuotteiden samankaltaisuus on ensimmäinen merkittävä tekijä vertailussa. Toinen tekijä on osapuolten samankaltaisuus. Tekijöiden painoarvot vaihtelevat vertailutavasta riippuen.¹⁵⁵

Markkinahintavertailumenetelmässä (comparable uncontrolled price method, CUP) verrataan tavarasta, aineettomasta omaisuudesta tai palvelusta etuyhteysyritysten välillä veloitettua hintaa siihen hintaan, jota kaupan kohteesta käytetään toisistaan riippumattomien osapuolten välisessä vertailukelpoisessa transaktiossa. Transaktiot ovat vertailukelpoisia, mikäli vertailtavien transaktioiden tai niiden osapuolena olevien yritysten välinen ero ei olennaisesti vaikuttaisi hintaan avoimilla markkinoilla tai näiden erojen aiheuttamat vaikutukset oikaistaan tekemällä tarpeeksi tarkkoja oikaisuja.¹⁵⁶

Sisäisenvertailun tuottamat vertailuhinnat ovat oleellisia markkinahintavertailumenetelmän käytössä, koska niissä osapuolena on vertailunkohteena oleva yritys, jolloin yritykseen liittyvät mahdolliset vertailua haittaavat tekijät eliminoiduvat tehokkaasti. Tällöin konsernin sisälle myydyillä tai ostetuilla ja ulkopuolisille myydyillä ja ostetuilla tuotteilla esiintyvät hinnanerot johtuvat todennäköisemmin voitonsiirtotavoitteesta.¹⁵⁷

¹⁵³ OECD 2010 kohdat 2.56 – 2.57.

¹⁵⁴ Karjalainen ja Raunio 2006 s. 67.

¹⁵⁵ Ibid.

¹⁵⁶ OECD 2010 kohdat 2.13 – 2.20.

¹⁵⁷ OECD 2010 kohdat 2.21 – 2.38.

Jälleenmyyntihintamenetelmä (resale price method, RPM) perustuu hintaan, jolla etupiiriyritykseltä ostettu tuote myydään edelleen riippumattomalle ostajalle. Siirtohintaa muodostuu vähentämällä jälleenmyyntihinnasta kohtuullinen alennus eli jälleenmyyntikate. Jälleenmyyntikatteella jälleenmyyjä kattaa liiketoimintansa kustannukset ja voiton. Jälleenmyyjän saama jälleenmyyntikate pystytään määrittelemään siitä myyntikatteesta, jonka jälleenmyyjä saa ostaessaan tuotteen riippumattomalta osapuolelta.¹⁵⁸

Jälleenmyyntihintamenetelmässä etupiiritransaktio ja riippumattomien osapuolten välinen kauppa ovat vertailukelpoisia, mikäli osapuolena olevien yritysten väliset erot eivät ole olennaisesti vaikuttaisi jälleenmyyntikatteeseen avoimilla markkinoilla tai tällaisten erojen vaikutukset voidaan poistaa tekemällä kohtuullisen tarkkoja oikaisuja. Tuotteiden samankaltaisuuden vaikutus ei ole yhtä suuri kuin CUP:ta käytettäessä, koska tässä verrataan myyntikatteita. Liiketoiminnan samankaltaisuuden vaatimus taas on olennainen, koska liiketoiminnan riskit ja muut kulut hinnoitellaan yleensä katteeseen.¹⁵⁹

Kustannusvoittolisämenetelmässä (cost plus method, CP) lähdetään kustannuksista, jotka ovat aiheutuneet tavaran tai palvelun toimittamisesta etuyhteisyriykselle. Kustannuksiin lisätään kohtuullinen kate, tästä saadaan siirtohintaa selville. Kohtuullisella katteella tarkoitetaan katetta, jolla myyjä tekee toimintaan käytettyihin varoihin ja otettuihin riskeihin suhteessa kohtuullisen voiton. Tätä siirtohinnoittelumenetelmää käytetään yleensä palveluiden hinnoittelussa. Palveluita voivat olla erilaiset konsernin hallintopalvelut, valmistuspalvelut ja tuotekehitys.¹⁶⁰

Kustannusvoittolisä voidaan määrittää käyttämällä sisäisiä ja ulkoisia verrokkeja. Ulkoisia verrokkeja käytettäessä on oleellista, että ulkoisen verrokin toiminta on samankaltaista kuin kohdeyrityksen. Riippumattomien osapuolten välinen transaktio ja etupiiritransaktio ovat vertailukelpoisia, mikäli yritysten tai tuotteiden erot eivät ole merkittäviä tai erojen vaikutukset voidaan poistaa tekemällä kohtuullisen tarkkoja oikaisuja.¹⁶¹

Liiketoiminnan nettomarginaalimenetelmä (transactional net margin method, TNMM) toimii käytännössä kuten jälleenmyyntihintamenetelmä tai kustannusvoittolisämenetelmä.

¹⁵⁸ Ibid.

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ OECD 2010 kohdat 2.39 – 2.55.

¹⁶¹ Ibid.

Menetelmässä tutkitaan etuyhteisyriyten välisten liiketoimien nettovoittomarginaalia suhteessa voittomarginaaliin, jonka yritys saa riippumattomien osapuolten kanssa tehdyissä vertailukelpoisissa liiketoimissa (sisäinen verrokki). Jos sisäistä verrokkia ei ole käytettävissä, kohtuullinen nettomarginaali voidaan määritellä tutkimalla ulkoisten verrokkien saamia marginaaleja vastaavassa tilanteessa. Useimmiten TNMM:sa vertailu tehdään liikevoiton tasolla.¹⁶²

Voitonjakamismenetelmä (profit split method) perustuu siihen, että etuyhteydessä olevien yritysten välisen transaktioiden voitto jaetaan osapuolten kesken markkinaehtoisesti eli tavalla, josta toisistaan riippumattomat osapuolet sopisivat. Voitonjakamismenetelmä soveltuu tilanteisiin, joissa etuyhteisyriykset harjoittavat toimintaan sillä tavalla yhdessä, että transaktioita ei voida tarkastella osapuolten osalta erikseen.¹⁶³

6.3. Suomen sääntely

EVL:ssa ei ole varsinaisia siirtohinnoittelusäännöksiä. EVL 2 §:ssä määritellään verovelvollisen harjoittaman liike- ja ammattitoiminnan muodostavan elinkeinotulonlähteen. EVL 3 §:n mukaan elinkeinotoiminnan tulos on tuottojen ja kulujen erotus, joka saadaan jaksottamalla EVL:ssa säädetty vähennyskelpoiset erät, vähennyskelpoiset menot ja tuotot verovuosien kuluiksi ja menoiksi. Näiden säännösten perusolettamus on, että tuotot ja kulut kohdistetaan oikealle verovelvolliselle, ja että kyseiset erät ovat markkinaehtoisia.¹⁶⁴

VML 31 §:ssä säädetään siirtohinnoittelu-oikaisun tekemisestä etuyhteyssuhteessa liiketoimen ehtojen poiketessa ehdoista, joita riippumattomien osapuolten välillä olisi käytetty. Oikaisun tekeminen edellyttää sitä, että verovelvollisen elinkeinotoiminnan tulonlähteen verotettava tulo olisi muodostunut pienemmäksi tai tappio kasvanut suuremmaksi kuin, mitä se olisi ollut, jos markkinaehtoperiaatetta olisi noudatettu.

¹⁶² OECD 2010 kohdat 2.58 – 2.107.

¹⁶³ OECD 2010 kohdat 2.108 – 2.145.

¹⁶⁴ Malmgren ja Myrsky 2014 s. 517.

VML 14a -14c §:ssä säädetään siirtohinnoitteludokumentoinnista. VML 14a §:ssä säädetään siitä, keneltä dokumentointia vaaditaan. Dokumentointia ei vaadita pieniltä tai keskisuurilta yrityksiltä. Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä tarkoitetaan yrityksiä, joiden palveluksessa on vähemmän kuin 250 henkilöä ja joiden liikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma enintään 43 miljoonaa euroa. Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä tarkoitetaan myös yrityksiä, jotka täyttävät suosituksessa 2003/231/EY tarkoitetut riippumattomuutta kuvaavat ja muut suositukseen sisältyivät pienten ja keskisuurten yritysten tunnusmerkit. Suosituksessa pienten ja keskisuurten yritysten oleellisia tunnusmerkkejä ovat henkilöstömäärä, liikevaihto ja taseen loppusumma. Suosituksessa tunnusmerkkien raja-arvot ovat samoja kuin VML 14a §:n määritelmässä.

Siirtohinnoitteludokumentointi on pakollista vain rajat ylittävissä tilanteissa. VML 14 a.1. §:n mukaan dokumentointi on pakollinen etuyhteydessä tehdyistä liiketoimissa, jossa liiketoimen toinen osapuoli on ulkomaalainen, sekä ulkomaalaisen yrityksen ja Suomessa sijaitsevan kiinteän toimipaikan välisissä liiketoimissa.

VML 14b §:ssä määritellään siirtohinnoitteludokumentoinnin sisältö. Siirtohinnoitteludokumentoinnin pitää sisältää ainakin kuvaus liiketoiminnasta, kuvaus etuyhteyssuhteesta, tiedot etuyhteyssuhteessa tehdyistä liiketoimista sekä yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan välisistä toimista, toimintoarviointi etuyhteyssuhteessa tehdyistä liiketoimista sekä yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan välisistä toimista, vertailuarviointi käytettävissä oleva tieto vertailukohteista mukaan lukien ja kuvaus siirtohinnoittelumenetelmästä ja sen soveltamisesta. Siirtohinnoittelumenetelmän pitää olla OECD:n siirtohinnoitteluluohjeen mukainen¹⁶⁵. Mikäli etuyhteyssuhteessa tehtyjen liiketoimien yhteismäärä on enintään 500 000 euroa, edellytetään vain tiedot liiketoiminnasta ja etuyhteyssuhteesta.

Siirtohinnoitteludokumentoinnin esittämisestä ja täydentämisestä säädetään VML 14c §:ssä. Veroviranomaisen pyytäessä siirtohinnoitteludokumentointia verovelvolliselta verovelvollisen on esitettävä dokumentointi 60 päivän kuluessa pyynnöstä. Verovelvollisen on esitettävä siirtohinnoitteludokumentointi aikaisintaan kuuden kuukauden päästä tili-

¹⁶⁵ Verohallinto 2007 kohta 4.6.2.

kauden päättymiskuukauden lopusta. Siirtohinnoittelua koskevat lisäselvitykset on esitettävä 90 päivän kuluessa viranomaisen pyynnöstä. Veroviranomainen voi verovelvollisen pyynnöstä myöntää pidennystä 60 ja 90 päivän määräaikoihin.

Siirtohinnoitteludokumentointi (VML 14a-c§) on pakollista vain rajat ylittävissä tilanteissa, mutta siirtohinnoittelunoikaisu (VML 31§) soveltuu myös Suomen sisäisiin tilanteisiin.

Mikäli verovelvollinen ei esitä siirtohinnoitteludokumentaatiota tai sitä täydentävää lisäselvitystä määräajassa, voidaan verovelvolliselle määrätä VML 32.4 §:n perusteella 25 000 euron sakko. Sakko voidaan myös määrätä, mikäli selvitys on ollut vaillinainen tai virheellinen.

6.4. Viron sääntely

Viron ITA:ssa on yksi siirtohinnoittelun oikaisuun liittyvä säännös ITA 50 § 4 kohta. Viron ITA 50 §:n 4 kohdan mukaan, mikäli Virossa asuvan oikeushenkilön ja siihen etuyhteyssuhteessa olevan henkilön välisessä liiketoimessa on käytetty markkinaehtoisesta poikkeavaa hintaa, voidaan yrityksen tuloa oikaista. Tällöin maksetusta ylihinnasta johtuva ylisuuri kulu katsotaan yrityksen veronalaiseksi voitonjaoksi. Mikäli transaktio on ollut alihinnoiteltu, voitonjaoksi katsotaan alihinnasta johtuva menetys.

ITA 50 §:n 6 ja 8 kohtien siirtohinnoittelumenetelmien ja -dokumentaation yksityiskohdista säädetään Viron valtionvarainministeriön määräyksessä nro 53. ITA 50 §:n 7 kohdan mukaan virolaisten yritysten pitää luovuttaa siirtohinnoitteludokumentointi veroviranomaisen vaatimuksesta. Dokumentaatioissa pitää olla selvitys etuyhteyshenkilöistä, siirtohinnoittelumenetelmästä, samaan konserniin kuuluvista yrityksistä ja konsernin rakenteesta. Verohallinnon pitää antaa vähintään 60 päivän määräaika ennen kuin yrityksen pitää luovuttaa dokumentaatio. ITA 53 §:n 4⁶ kohdan mukaan ITA 50 § 4 – 8 kohdat pätevät myös kiinteisiin toimipaikkoihin eli siirtohinnoitteludokumentaatio voidaan vaatia ja verotusta oikaista virolaisen yrityksen lisäksi myös Virossa olevalta kiinteältä toimipaikalta.

Virossa käytössä olevista siirtohinnoittelumenetelmistä säädetään määräyksen nro 53 11 – 16 §:ssä. Virossa on käytössä OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin perustuvat siirtohinnoittelumenetelmät. Määräyksen nro 53 11 §:n 2 kohdan mukaan menetelmiä ei ole asetettu paremmuusjärjestykseen, vaan jokaisessa tilanteessa pitää käyttää siihen parhaiten soveltuvaa menetelmää. Veronmaksajan on veroviranomaisen vaatiessa perusteltava valitun menetelmän käyttö. Määräyksen nro 53 3 §:n 3 kohdan mukaan, kun vertaillaan transaktioita, pitää virolaisissa tietokannoissa olevia vertailuhintoja käyttää mieluummin kuin ulkomaisissa tietokannoissa olevia vertailuhintoja.

ITA 50 §:n 7 kohdan vaatimukset koskevat kaikkia virolaisia yrityksiä ja Virossa olevia kiinteitä toimipaikkoja. Määräyksessä nro 53 18 §:n 1 kohdassa on määritelty entiteetit, joille on erityisiä dokumentaatiovaatimuksia. Näitä ovat:

1. virolaiset luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt
2. sellaisiin transaktioihin, joissa toinen osallistujista sijaitsee alhaisen verotuksen alueella¹⁶⁶, osallistuvat yhtiöt tai kiinteät toimipaikat.
3. virolainen yhteisö tai Virossa sijaitseva kiinteä toimipaikka, jolla on
 - a. yli 250 työntekijää etuyhteisyritysten työn tekijät mukaan luettuna tai
 - b. yli 50 miljoonan liikevaihto etuyhteisyritysten liikevaihto mukaan luettuna tilikaudella
 - c. konserniyhtiöiden taseiden loppusumma ylittää 43 miljoonaa euroa.

Erityisiin dokumentaatiovaatimuksiin kuuluu Määräyksen nro 53 18 §:n 3 kohdan mukaan konsernia koskeva dokumentaatio ja yhteisöä koskeva dokumentaatio. Dokumentaatiossa käytettyjen vertailutietojen on oltava veroviranomaisten ja veronmaksajan saatavilla. Konsernia koskevan dokumentaation pitää sisältää:

¹⁶⁶ Alhaisen verotuksen alue on määritelty ITA 10 §:ssä. Viron valtion varainministeriön asetuksessa Nimekirj territorialiumidest, mida ei loeta madala maksumääraga territorialiumideks on lista alueista, jotka eivät ole matalan verotuksen alueita. Suomi ei ole matalan verotuksen alue.

1. kuvaus konsernin liiketoimista sisältäen myös muutokset liiketoimintastrategiassa verrattuna edelliseen tilikauteen
2. kuvaus konsernin omistussuhteista ja rakenteesta
3. tiedot etuyhteysyrityksistä ja liiketoimista sisältäen myös hinnat ja liiketoimien laadun
4. kuvaus riskeistä ja velvoitteista etuyhteysliiketoimissa, muutokset edelliseen tilikauteen verrattuna
5. kuvaus konsernille kuuluvasta aineettomasta pääomasta
6. kuvaus siirtohinnoittelumenetelmästä
7. lista kulujen jaksotussopimuksista ja alustavista sopimuksista ja päätöksistä liittyen siirtohintoihin

Yhteisökohtaisen dokumentaation pitää sisältää:

1. kuvaus yhteisön liiketoimista sisältäen myös muutokset liiketoimintastrategiassa verrattuna edelliseen tilikauteen
2. kuvaukset etuyhteyssuhteessa tehdyistä liiketoimista sisältäen hinnat
3. siirtohinnoitteluanalyysi etuyhteyssuhteessa tehdyistä liiketoimista verrattuna muihin vertailukelpoisiin transaktioihin
4. perustelut siirtohinnoittelumenetelmän valinnalle
5. jos mahdollista kaikki oleellinen sisäinen ja ulkoinen vertailutieto ja tieto siitä, mistä vertailutiedot on saatu

Verovelvollinen voi halutessaan täydentää dokumentaatiota myös muilla selvityksillä, jotka todistavat verovelvollisen noudattaneen etuyhteyssuhteissaan markkinaehtoisia hintoja ja sopimusehtoja.

Määräyksen 53/18 §:n 9 kohdan mukaan veronmaksaja saa toimittaa dokumentit vieraalla kielellä. Veroviranomainen saattaa pyytää käännökset dokumenteista viroksi ja asettaa kohtuullisen määräajan ennen käännettyjen dokumenttien palauttamista.

Mikäli verovelvollinen ei toimita siirtohinnoitteludokumentaatiota veroviranomaisen määräyksestä, verovelvolliselle voidaan tuomita TA 91 §:n 4 kohdan mukaan korkeintaan 3300 euron sakko. Ensin veroviranomaisen on annettava TA 136 § mukainen varoitus,

tämän jälkeen viranomainen voi määrätä 1300 euron sakon, ja jos verovelvollinen ei vielä toimita dokumentaatiota viranomaisen antamaan määräaikaan mennessä voidaan verovelvolliselle tuomita 2000 euroa lisää sakkoja.

6.5. Verosopimus

Verosopimuksessa määritellään etuyhteysyritys melko väljästi. Pelkkä osallistuminen yrityksen johtoon tai valvontaan saattaa aiheuttaa Suomen ja Viron välisen verosopimuksen perusteella etuyhteyden yritysten välille. Kummankin maan lainsäädäntö kuitenkin aiheuttaa rajoitteita etuyhteyssuhteen muodostumiselle. Suomen ja Viron sääntelyn perusteella¹⁶⁷ etuyhteys muodostuu mikäli yritys omistaa yli 50 %:a toisen yrityksen äänivallasta suoraan tai välillisesti.

Etuyhteysyritysten välisen tulonoikaisun edellytyksenä on, että peitelty voitonsiirto on ollut yritysten voitontavoittelun kannalta järkevää. Toinen edellytys tulonoikaisulle on, että etuyhteysyrityksillä on ollut yhtenevät intressit ja toiminta on tapahtunut ensisijaisesti konsernin eduksi. Mikäli yrityksillä on ollut omat liiketaloudelliset päämäärät, tulonoikaisu ei ole yhtä perusteltua, myös yritysten johtojen keskinäinen riippumattomuus vaikuttaa arviointiin. Puhtaat portfoliosijoitukset eivät riitä tulonoikaisun perusteeksi.¹⁶⁸

Suomen ja Viron välisen verosopimuksen 11 artiklassa määrätään korkojen verotuksesta. Artiklan 7 kohdassa mainitaan erikseen, että mikäli koron maksajan ja saajan välillä on etuyhteys, korkoa verotetaan markkinakoron ylittävältä osalta maiden kansallisen lainsäädännön ja verosopimuksen määräysten mukaan. Toisin sanottuna etuyhteydestä johtuva ylisuuri korko voidaan oikaista vastaamaan markkinaehtoista korkoa, mikäli kansallinen lainsäädäntö tämän mahdollistaa. Kummankin maan lainsäädäntö mahdollistaa etuyhteydestä johtuvan ylisuuren koron oikaisemisen vastaamaan markkinaehtoista korkoa.

Suomen ja Viron välisen verosopimuksen 9 artiklan 2 kohdassa sanotaan, että jos, toisen valtion viranomaiset oikaisevat sopimusvaltiossa sijaitsevan yrityksen verotusta vastaa-

¹⁶⁷ kts. luvut 5.1.2.1. ja 5.1.2.2.

¹⁶⁸ Äimä 2009 s. 153.

maan markkinaehtoperiaatetta, pitää oikaisua tekevän valtion viranomaisten ottaa huomioon verosopimuksen muut artikkelit ja mahdollisesti neuvoteltava toisen sopimusvaltion viranomaisten kanssa tulonoikaisusta.

Verosopimuksessa ei itsessään ole mitään määritelmiä siitä, mitä siirtohinnoittelumenetelmää tulisi käyttää tai edes, sitä, mitkä siirtohinnoittelumenetelmät ovat hyväksyttäviä. Verosopimuksessa ei myös ole kuvausta siirtohinnoitteludokumentaatiosta tai määritelmää siitä, minkä yritysten pitää se laatia.

6.6. Yhteenveto

Virossa ja Suomessa on käytössä OECD:n siirtohinnoitteluohjeessa esitelty siirtohinnoittelumenetelmät. Tämä helpottaa siirtohinnoitteludokumentointiin velvoitettujen yritysten työmäärää, koska ne voivat käyttää kummassakin maassa samaa siirtohinnoittelumenetelmää tai menetelmiä.

Suomessa siirtohinnoitteludokumentaatio vaaditaan vain rajat ylittävissä tilanteissa. Siirtohinnoitteludokumentaatio pitää Suomessa toimittaa viimeistään 60 päivää veroviranomaisen pyynnön jälkeen ja lisäselvitykset on toimitettava 90 päivää tilikauden päättymisen jälkeen. Viranomaisen ei kuitenkaan voi pyytää siirtohinnoitteludokumentaatiota ennen kuin tilikauden päättymisestä on 6 kuukautta.

Suomen sääntelyssä siirtohinnoitteludokumentaatio vaatimukset koskevat ainoastaan yrityksiä, joilla on yli 250 työntekijää, joiden liikevaihto on yli 50 miljoonaa tai taseen lopsumma ylittää 43 miljoonaa euroa. Kyseiset raja-arvot mainitaan suosituksessa 2003/231/EY pienten ja keskisuurten yritysten määritelmässä. Pienet ja keskisuuret yritykset eivät ylitä yllämainittuja raja-arvoja.

Virossa siirtohinnoitteludokumentaatio vaaditaan kaikista etuyhteyssuhteessa tehdyistä liiketoimista. Kaikkien yritysten ja Viroon sijoittautuneiden kiinteiden toimipaikkojen pitää pystyä esittämään siirtohinnoitteludokumentaatio 60 päivän kuluessa veroviranomaisen pyynnöstä.

Erityiset siirtohinnoitteludokumentaatiovaatimukset koskevat Virossa luottolaitoksia, vakuutusyhtiöitä, yhtiöitä tai kiinteitä toimipaikkoja, joilla on etuyhteystransaktioita alhaisen verotuksen maassa sijaitsevien kiinteiden toimipaikkojen tai yhtiöiden kanssa. Erityiset vaatimukset koskevat myös suosituksessa 2003/231/EY kuvailtuja pieniä ja keskisuuria yrityksiä suurempia yrityksiä Virossa raja-arvojen laskennassa otetaan huomioon koko konsernin työntekijä määrä, liikevaihto ja tase. Erityiset siirtohinnoitteludokumentaatio vaatimukset ovat yksityiskohtaisemmat ja niiden täyttäminen vaatii enemmän työtä kuin yleisten vaatimusten täyttäminen.

Kummassakin maassa siirtohinnoittelunoikaisuja voidaan tehdä sekä rajat ylittävissä, että kansallisissa tilanteissa. Suomen ja Viron välisen verosopimuksen 9 artiklan 2 kohdan perusteella, tulonoikaisu voidaan ottaa huomioon kummankin maan verotuksessa.

Siirtohinnoittelusäännösten keskeisimmät vaikutukset ovat, että virolaisen kiinteän toimipaikan tai yhtiön ja suomalaisen yhtiön välisessä hinnoittelussa pitää noudattaa markkinaehtoisia hintoja. Markkinaehtoinen hinta ei ole mikään ennalta tiedetty, vaan se voidaan selvittää käyttäen apuna OECD:n siirtohinnoittelu ohjeita. Suomi ja Viro hyväksyvät OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaisten menetelmien käytön. Siirtohinnoitteludokumentaatiota vaaditaan, jotta yhtiö tai kiinteä toimipaikka voi todistaa käyttäneensä markkinaehtoista hintaa.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielmassa on syvennytty erilaisiin tapoihin etabloitua Viroon ja niiden oleellisimpiin verovaikutuksiin. Alla olevaan taulukkoon on kerätty kaikki tutkielmassa esitellyt etabloitumistavat ja niiden keskeisimmät verovaikutukset. Tutkimuksen kysymyksenasettelussa on tavoitteena selvittää myös, miten Viroon etabloituminen eroaa verovaikutuksiltaan siitä, että toimintaa laajennettaisiin Suomessa. Tämän vuoksi taulukon viimeisellä rivillä on Suomeen avattavan uuden toimipisteen tiedot. Kyseessä on uusi toimipiste, jonka suomalainen yhtiö avaisi Suomeen. Tavoitteena on tuoda selkeämmin Viroon etabloitumisen aiheuttamia verovaikutuksia esille.

Etabloitumistapojen verovaikutukset

	oikeus- henki- löys	tulo- vero- tus	tappiot	voitonjako	korot	siirtohinnoit- telu
Virolai- nen kiin- teä toimi- paikka	Ei ole it- senäi- nen.	Suomi verot- taa.	Ovat vä- hennettä- vissä suo- malaisen yhtiön tu- loksesta	Viro verot- taa voiton- jakoa, Suomi hy- vittää.	Ei veroteta Virossa, kasvatta- vat emo- yhtiön tu- lost.	Noudatettava Viron ja Suo- men doku- mentaatio- vaatimuksia ja sääntelyä.
Virolai- nen yhtiö	On itse- näinen.	Ei.	Eivät vä- hennettä- vissä emon tuloksesta.	Viro verot- taa, Suomi ei verota.	Ei veroteta Virossa, kasvatta- vat emo- yhtiön tu- lost.	Sama kuin yllä.
Suomalai- nen toimi- paikka	Ei ole it- senäi- nen.	Suomi verot- taa.	Vähennet- tävissä	Ei varsi- naista voi- tonjakoa.	Ei voi maksaa korkoja it- selleen.	Ei dokumen- taatio velvoi- tetta.

Suomalaisen yhtiön Suomeen avattava uusi toimipiste ja virolainen kiinteä toimipaikka ovat piirteiltään aika samanlaisia, kumpikaan ei ole itsenäinen oikeushenkilö ja kummankin tappiot ovat vähennettävissä pääliikkeen tuloksesta. Keskeisin ero näiden toimintamuotojen välillä on se, että virolainen kiinteä toimipaikka voi maksaa suomalaiselle yhtiölle korkoja, Suomi tosin verottaa korot kiinteän toimipaikan liiketulona, mutta Viro ei laske niitä voitonjaoksi. Toinen ero näiden liiketoimintamuotojen välillä on, että Suomeen avattavan uuden toimipaikan ei tarvitse pitää siirtohinnoitteludokumentaatiota.

Taulukossa esitellyistä vaihtoehtoista tytäryhtiön perustaminen Viroon on keskeisiltä piirteiltään poikkeava kahdesta muusta esitellystä vaihtoehdosta. Suurin syy tähän on, että yhtiön on itsenäinen oikeushenkilö. Koska tytäryhtiö on itsenäinen oikeushenkilö, sen tappiot eivät ole vähennettävissä emoyhtiön tuloksesta, toisin kuin kahden muun vaihtoehdon.

Suomalaisen yhtiön ja virolaisen tytäryhtiön tai kiinteän toimipaikan pitää noudattaa keskinäisissä transaktioissaan markkinaehtoperiaatetta, koska muuten Suomen tai Viron veroviranomaiset voivat tehdä siirtohinnoittelunoikaisun. Siirtohinnoittelunoikaisu tarkoittaa sitä, että yhtiöiden tulosta oikaistaan tai etuyhteydestä johtunut yli- tai alihinta katsotaan voitonjaoksi.

Viroon etabloituminen voidaan rahoittaa oman tai vieraan pääoman ehtoisesti. Suurin ero korkojen ja osingonjaon välillä on verotuksen ajankohta. Korot näkyvät heti kun ne maksetaan suomalaisen yhtiön tuloksessa. Jotta korkojen voitaisiin katsoa olevan markkinaehtoisia, niitä pitää maksaa lainanehtojen mukaan ja, jotta lainaehdot olisivat markkinaehtoisia, niissä pitää olla sovittu korkojen maksusta. Oman pääoman ehtoisessa rahoituksessa osinkoja, osuuksia tai voitonjakoa voidaan suorittaa silloin kun se tytäryhtiölle tai kiinteälle toimipaikalle parhaiten sopii.

Viro ei verota korkojen maksua, koska se ei pidä sitä voitonjakona. Tämän vuoksi vieraan pääoman ehtoinen rahoitus saattaa olla houkutteleva vaihtoehto kiinteälle toimipaikalle tai sivuliikkeelle. Koska Viro ei verota tulosta tai korkojen maksua välttyään varmasti juridiselta kaksinkertaiselta verotukselta.

Viroon perustettavan tytäryhtiön kannalta katsottuna oman pääoman ehtoinen rahoitus on hyvä vaihtoehto, koska sen avulla pystytään lykkäämään voittojen verotusta. Viro ei verota voittoa ennen kuin se on jaettu ja Suomi ei verota tytäryhtiön jakamia osinkoja.

Suomessa elinkeinotoimintaan liittyvät korot ovat laajasti vähennyskelpoisia. Viro ei pidä koronmaksua verotettavana voitonjakona, mutta koronmaksu pienentää myöhemmin jaettavissa olevaa tulosta. Koska korot ovat vähennyskelpoisia Suomessa, kannattaa suomalaisen yhtiön allokoida mahdollisimman paljon korkokuluja Suomeen.

Viroon perustettavan tytäryhtiön ja virolaisen kiinteän toimipisteen tai sivuliikkeen tärkein yhteinen tekijä on siirtohinnoitteludokumentaatiovaatimus. Viron lainsäädännön mukaan kaikkien yritysten on pakko pitää siirtohinnoitteludokumentaatiota lähipiiritransaktioista. Suomessa dokumentaatiota ei vaadita pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä, eikä kansallisissa tilanteissa. Tämän vuoksi yksi keskeinen Viroon etabloitumisen verovaikutus on, että yritys on velvoitettu pitämään siirtohinnoitteludokumentaatiota etuyhteyssuhteessa tehdyistä liiketoimista. Siirtohinnoitteludokumentaation pitäminen lisää hieman yritystoimintaan liittyvää byrokratiaa.

Mikäli toimintaa halutaan laajentaa Viroon, valinta on tehtävä tytäryhtiön ja kiinteän toimipaikan perustamisen välillä. Tytäryhtiön tappioita ei voi vähentää emoyhtiön tuloksesta. Kiinteän toimipaikan tappiot voi vähentää suomalaisen yhtiön tuloksesta. Tämä on suurin verotuksellisesti vaikuttava tekijä toimintamuotojen välillä. Tästä voidaan päätellä, että mikäli liiketoiminta on tappiollista, kannattaa perustaa kiinteä toimipaikka.

Suomessa yhtiön tulosta verotetaan tilikausittain. Virossa verotetaan vain omistajille jaettuja voittoja. Tästä voidaan päätellä, että liiketoiminnan ollessa voitollista kannattaa perustaa tytäryhtiö. Tällöin yhtiön tulos voidaan jättää jakamatta omistajille ja käyttää yhtiön toiminnan kehittämiseen. Suomalaisen yhtiön omistajat pääsevät myös hyötymään voiton verorasituksen lykkäytymisestä.